

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2013

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:1

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2013

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:1

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto /

Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen

PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kansikuva / Omslagsbild: rodeo.fi

ISBN 978-952-263-325-5 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2015:1

Sisältö

Lukijalle	5
Luettelo taulukoista ja kuvioista	6
1 Veikkausvoittovarot	9
2 Valtion liikuntamäärärahat	12
2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2004–2013	13
2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013	15
2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2014	17
3 Kuntien liikuntatoimi	21
3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset	21
3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	22
3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	24
4 Liikuntapaikkarakentaminen	28
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	30
4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	32
5 Liikunnan koulutuskeskukset	34
5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	35
5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	38
5.3 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	39
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	40
5.5 Muu liikunta-alan koulutustoiminta	46
6 Liikunnan kansalaistoiminta	47
6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	48
6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2013	54
6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2013	64
7 Liikuntatiede	67
7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	68
7.2 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset	70
7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	71

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	73
8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	73
8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa	74
8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille	74
8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	74
9 Huippu-urheilu	76
9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	78
10 Antidopingtoiminta	80
10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan	81
10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	83
11 Terveyttä edistävä liikunta	84
12 Lasten ja nuorten liikunta	87
13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	89
14 Seuratoiminnan kehittäminen	91
15 Erityisliikunta	92
16 Valtion liikuntaneuvosto	95
Lähteet	97

Lukijalle

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2013 -julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2013.

Liikuntatoimen määrärahat valtion talousarviossa ovat pääosin kehyksen ulkopuolisia veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroja. Näistä osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskuksien toimintaan, valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille ja lajiliitoille, seuratoiminnan kehittämiseen, lasten ja nuorten liikuntaan, terveyttä edistävään liikuntaan, huippu-urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan, sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Julkaisussa pyritään tiettyyn jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Vuoden 2012 julkaisuun lisättiin luvut Maahanmuuttajien kotouttava liikunta ja Valtion liikuntaneuvosto. Tähän tilastokirjaan on otettu mukaan uutena lukuna Seuratoiminnan kehittäminen. Seuratuen jakaminen siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriölle vuonna 2012. Vuonna 2013 seuratuen määräraha oli 3,8 miljoonaa euroa.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2014 suorittanut Pasi Öyttenmaa. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 8.1.2015

johtaja Harri Syväsalmi

ylitarkastaja Sari Virta

Luettelo taulukoista ja kuvioista

1 Veikkausvoittovarot

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2004–2013 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2004–2013.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2004–2013 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2014.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2014.

3 Kuntien liikuntatoimi

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2013.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2004–2013 (1000€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2004–2013 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2013.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kuvio 6. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2013.

Kuvio 7. Elyjen myöntämät liikuntapaikkojen perustamisavustuksien jakautuminen vuonna 2013

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 8. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain vuosina 2012–2013 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2012–2013.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyytit vuosina 2004–2013 (lkm).

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2013.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 20. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 21. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 22. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteisen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2013.

Taulukko 23. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2004–2013. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 11. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 24. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2013.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2013.

Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2013.

Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2013.

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2013.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2013.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU/Valo:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2011–2013, indeksikorjaamaton.

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2013.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2004–2013 (lkm).

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2012–2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2013 (€).

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2013.

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2013.

7 Liikuntatiede

Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnetty valtionavustukset vuonna 2013.

Taulukko 50. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2013.

Taulukko 51. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2010–2013.

Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2004–2013.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 52. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2009–2013.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Taulukko 53. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

9 Huippu-urheilu

Taulukko 54. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 22. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2013.

10 Antidopingtoiminta

Taulukko 55. Antidopingtoimintaan myönnetty määrärahat vuosina 2004–2013* (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 56. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2013.

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2013.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2004–2013. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

11 Terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta

Kuvio 25. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnetty määrärahat vuosina 2000–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 58. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2008–2013, indeksikorjaamaton.

12 Lasten ja nuorten liikunta

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty avustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Taulukko 59. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2011–2013, indeksikorjaamaton.

14 Seuratoiminnan kehittäminen

Taulukko 60. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuonna 2013.

15 Erityisliikunta

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 61. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2005–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

16 Valtion liikuntaneuvosto

1 Veikkausvoittovarot

Merkittävä osa suomalaisen kulttuurin tuesta rahoitetaan Veikkauksen tuotoista kertyvillä veikkausvoittovaroilla, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tieteelle, taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2013 ministeriö jakoi veikkausvoittovaroja yhteensä 531,9 miljoonaa euroa.

Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuonna 1956 veikkausvoittovarojen käyttöä määrittelevän asetuksen muutoksella urheilun ja liikuntakasvatuksen osuudeksi säädettiin 60 prosenttia loppujen 40 prosentin jäädessä jaettavaksi tieteeseen, taiteeseen ja nuorisotyöhön. Vuonna 1982 annetulla asetuksella raha-arpa- ja veikkaspelien ylijäämän käyttämisestä (725/1982) urheilun ja liikuntakasvatuksen osuudeksi määriteltiin 36,6 prosenttia. Asetusta muutettiin vuonna 1992, jolloin poistettiin säännökset koko urheilun ja liikuntakasvatuksen prosenttiosuudesta. Tämän seurauksena liikunnan osuus veikkausvoittovaroista pieneni vähitellen, ollen vuonna 2001 enää noin 21 prosenttia.

Vuonna 2002 voimaan tullut arpajaislaki (1047/2001) sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain säätämisen yhteydessä eduskunta säati myös lain raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001). Tämän niin kutsutun jakosu-

delain mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipelien sekä raha-arpajaisten tuotot käytetään urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteiden, taiteiden ja nuorisotyön tukemiseen: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteiden edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteiden edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Näiden prosenttiosuuksien noudattamiseen on siirrytty asteittain vuodesta 2003 alkaen.

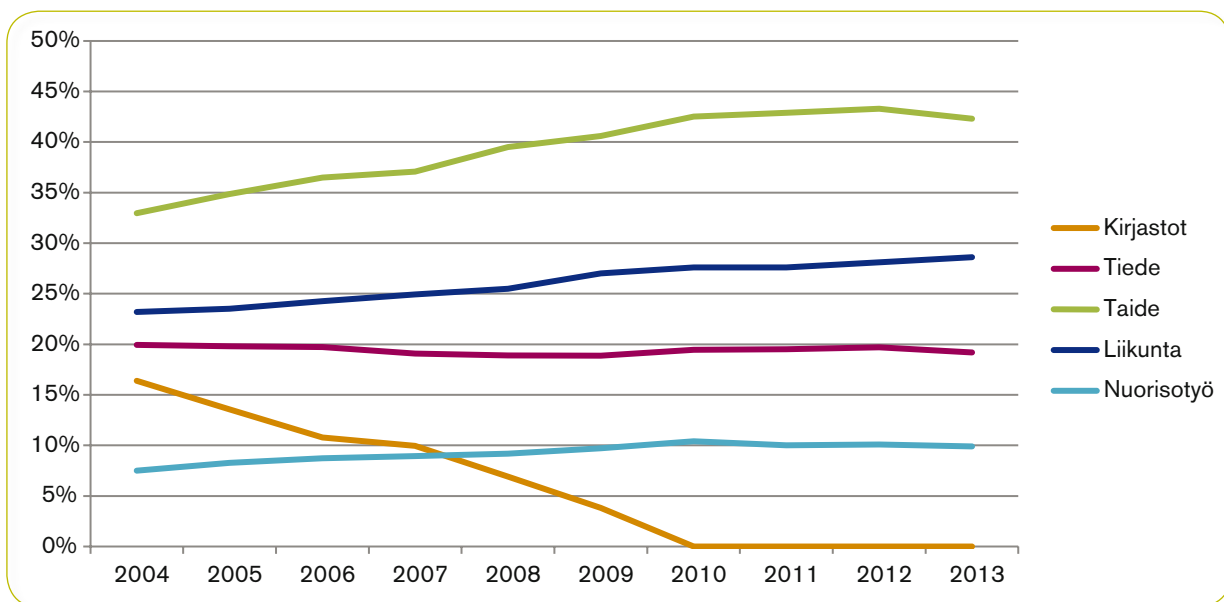
Vuonna 2013 liikunnan osuus veikkausvoittovaroista oli 28,6 prosenttia, taiteiden 42,3 prosenttia, tieteiden 19,2 prosenttia ja nuorisotyön 9,9 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2004–2013 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1. ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys kuviossa 1.

Veikkausvoittovaroista rahoitettiin vuodesta 1996 lähtien myös kunnallista kirjastotoimea, jonka valtionosuus oli aikaisemmin rahoitettu suoraan yleisistä budjettivaroista. Vuonna 2009 kirjastojen osuus veikkausvoittovaroista oli 3,8 prosenttia. Jakosuhdelain (1054/2001) mukaan veikkausvoittovaroja ei kuitenkaan enää vuoden 2009 jälkeen ole käytetty kunnallisen kirjastotoimen tukemiseen. Vuosina 2003–2009 noudatettiin siirtymäaikaa, jonka aikana kirjastojen osuus vähitellen pieneni laissa erikseen määriteltyjen vuosittain prosenttiosuuksien mukaisesti.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2004–2013 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2004	62,3	75,7	125,2	88,1	28,5	379,8
2005	51,9	75,7	133,4	89,9	31,6	382,6
2006	43,4	79,5	147,0	97,8	35,2	402,8
2007	40,0	76,6	148,8	100,1	36,0	401,5
2008	28,2	77,0	161,0	104,0	37,4	407,6
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3
2013	0,0	102,2	224,8	152,3	52,6	531,9

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2004–2013.

Veikkausvoittovaroista edunsaajille jaettavat osuudet ovat kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana 71,5 miljoonalla eurolla. Tämä tarkoittaa liikunnan osalta 22,5 prosentin kasvua määrärahoissa. Myös muiden edunsaajien osuudet ovat kasvaneet runsaasti: Taiteen osuus on kasvanut 20,3 prosenttia ja nuorisotyön sekä tieteen osuudet 17,7 prosenttia. Taiteen osuus vuoden 2013 veikkausvoittovaroista oli edellisten vuosien tapaan suurin, 224,8 miljoonaa euroa.

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus.

Veikkausvoittovarat. Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/veikkausvoittovarat/?lang=fi.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkausvoittovarot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus veikkausvoittovaroilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista, eli ns. yleiskatteisista budjettivaroista, katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille. Vuonna 2013 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä 152,4 miljoonaa euroa, joista pääosan muodostivat veikkausvoittovarot. Määrärahoista 109 000 euroa katettiin budjettivaroin. Muutos budjettivarojen määrissä edelliseen vuoteen verrattuna johtuu valtion talousarviossa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja veikkausvoittovaroilla katettavaksi.

Vuoden 2013 talousarvioon sisältyi 6,3 miljoonaa euroa Olympiastadionin perusparannushankkeesta aiheutuviin kuluihin. Vuonna 2012 hankkeeseen osoitettiin toisessa lisätalousarviossa 5,9 miljoonaa euroa ja vuoden 2014 lisätalousarviossa 40 miljoonaa euroa.

Lisämäärärahoja on osoitettu liikunnalle myös vuonna 2010, jolloin eduskunta osoitti liikuntamäärärahoihin 7,5 miljoonan euron lisäyksen, ja vuonna 2009, jolloin lisätalousarviossa työllisyyttä elvyttäviin

ja ylläpitäviin liikuntapaikkarakentamisen hankkeisiin osoitettiin 8,3 miljoonaa euroa.

Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista vaihtelee huomattavasti. Vuosina 2009–2011 budjettivarojen osuus laski tasaisesti vuoden 2009 2,6 prosentista vuoden 2011 0,4 prosenttiin. Vuonna 2012 budjettivarojen osuus kuitenkin nousi selvästi osuuden ollessa 1,9 prosenttia. Vuonna 2013 osuus pieneni alle 0,1 prosenttiin. Euromääräisesti vuosien 2012–2013 budjettivarojen osuuden lasku tarkoitti 2,7 miljoonan euron vähennystä. Korkeimmillaan budjettivarojen osuus liikunnan määrärahoista on ollut 3,3 prosenttia vuonna 2005.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2004–2013 ja taulukossa 3 liikuntamäärärahoihin osoitetut budjettivarat vuosina 2004–2013.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstiedoissa huomioidaan talousarviomäärärahojen lisäksi mahdolliset lisätalousarvioissa myönnettyt määrärahat. Vuosien 2004–2013 määrärahat on muutettu vuoden 2013 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2000=100 mukaan. Valtion liikuntamäärärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2004–2013 esitetään kuviossa 2. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalkasvun.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

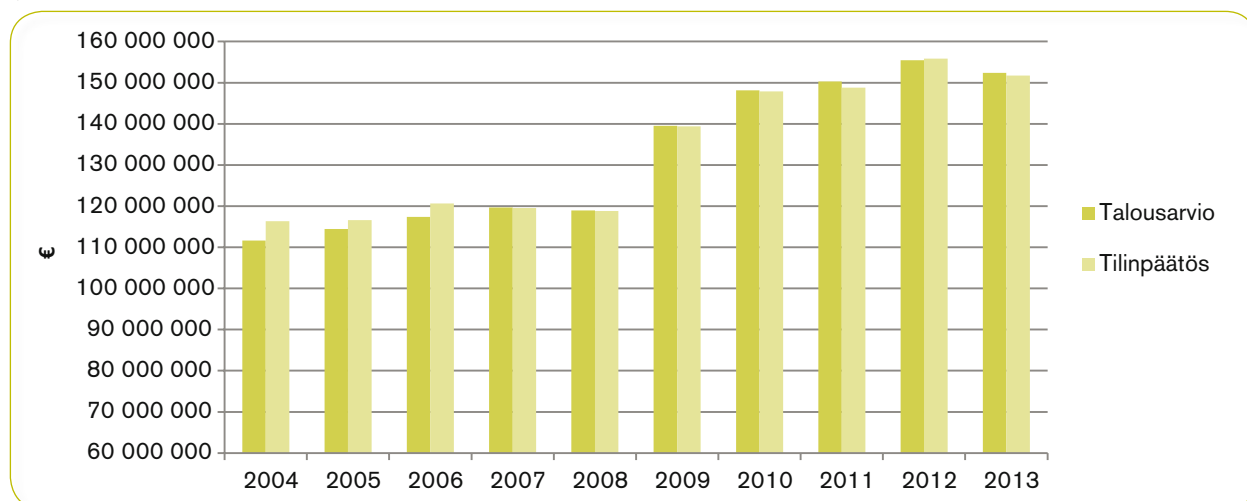
Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2004	86 389 000	90 043 195	116 362 286
2005	91 291 000	93 007 237	116 578 659
2006	96 385 000	99 062 492	120 644 554
2007	101 550 000	101 441 297	119 549 962
2008	106 818 000	106 703 530	118 840 038
2009	127 746 000	127 631 087	139 381 554
2010	137 861 000	137 670 192	147 909 286
2011	143 883 000	142 501 238	148 825 559
2012	153 194 000	153 611 979	155 855 269
2013	152 397 000	151 721 935	151 721 935

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, valtion talousarvioesitykset

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus liikuntamäärärahoista
2004	1 925 000	2 487 666	2,1 %
2005	3 067 000	3 844 290	3,3 %
2006	1 308 000	1 592 965	1,3 %
2007	1 342 000	1 581 565	1,3 %
2008	2 753 000	3 066 127	2,6 %
2009	3 331 000	3 637 671	2,6 %
2010	1 840 000	1 976 848	1,3 %
2011	597 000	623 495	0,4 %
2012	2 752 000	2 792 189	1,9 %
2013	109 000	109 000	0,07 %

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2004–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Valtion indeksikorjatut liikuntamäärärahat ovat kasvaneet vuosina 2004–2013 yli 35 miljoonaa euroa. Merkittävin määrärahojen kasvu ajoittuu vuoteen 2009, jolloin määrärahat kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna indeksikorjattuina noin 20 miljoonaa euroa. Lähes puolet tästä määrärahan kasvusta selittyy lisätalousarviossa osoitetuilla määrärahoilla. Vuonna 2013 määrärahat vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2007. Vähennystä vuosien 2012–2013 välillä tapahtui noin 4 miljoonaa euroa.

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2004–2013

Kuviossa 3 ja taulukossa 4 esitetään valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen sekä kehitys vuosina 2004–2013. Esitetyt luvut on indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2000=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia ker-toimiaan riippuen, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehi-tyksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja lii-

kunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä käytetään apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2000=100 hintakehityksen kuvaamiseksi.

Kuntien liikuntatoiminnan lukuihin sisältyvät veikkausvoittovaroista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia, kuten kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjä määrärahoja, käsitellään tarkemmin luvussa 3.

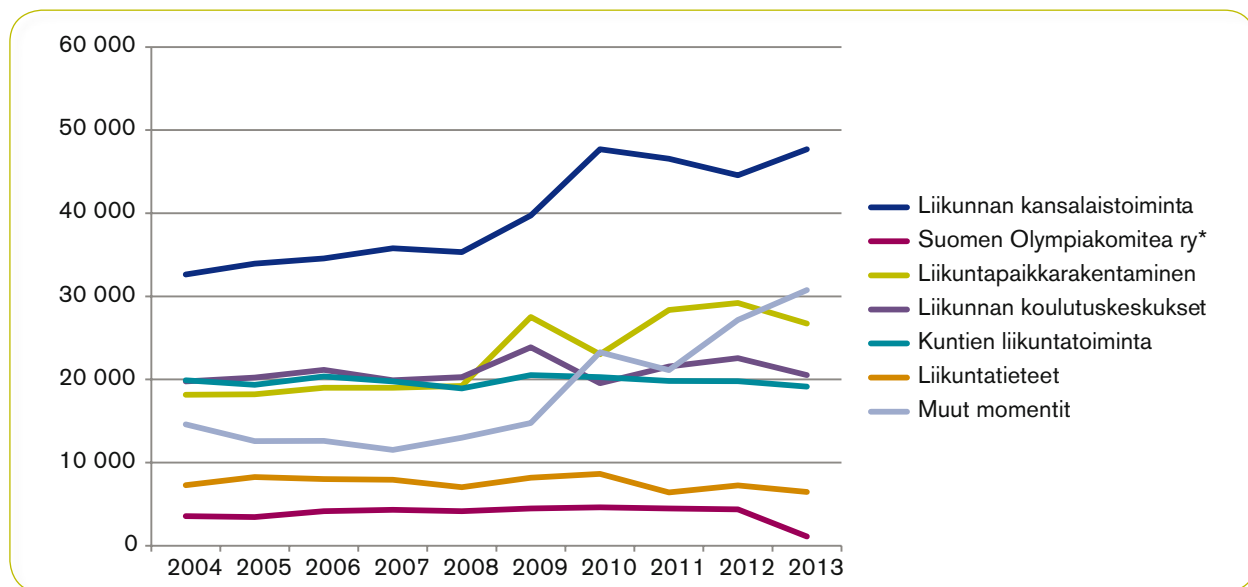
Liikuntapaikkarakentamisen lukuihin sisältyvät avustukset liikuntapaikkarakentamiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen. Näistä määrärahoista myönnetään avustuksia liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin, eli uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen sekä liikuntarakentamista edistävään tutkimustoimintaan. Liikuntapaikkarakentamisen määrärahoja käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta kuvioon 3 ja taulukkoon 4 on eritelty veikkausvoittovaroista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittämisavustukset sekä opintoseteliavustukset. Lisäksi taulukossa esitetään yleisistä budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus.

Liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä erityisavustuksen seuratoiminnan kehittämiseen. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja muutaman hankkeen erityisavustuksia. Suomen Olympiakomitea ry:n yleisavustus on esitetty kuviossa 3 ja taulukossa 4 omana kohtanaan, eikä siis sisälly liikunnan kansalaistoiminnan osuuteen. Liikunnan kansalaistoimintaan osoitettuja määrärahoja käsitellään luvussa 6.

Liikuntatieteiden osalta lukuihin sisältyvät liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin ja liikuntatieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille myönnettyjen avustusten lisäksi määrärahat Suomen Urheilumuseosäätiölle, Suomen Urheiluilmailuopistolle, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä kansainvälisiin kongresseihin.

Kohdan ”muut momentit” lukuihin kuviossa 3 ja taulukossa 4 sisältyvät opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettujen varojen ohella lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen, terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen, huippu-urheilun kehittämiseen, kansainväliseen yhteistyöhön ja valtion liikuntaneuvostolle osoitetut määrärahat. Lisäksi kohtaan

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2004–2013 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

kuuluvat liikunnan aluehallinnon toimintaan, liikunnan antidoping-toimintaan sekä maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla osoitetut varat. Kohtaan sisältyy myös Olympiastadionin perusparannukseen varatut määrärahat. Kohtaan on laskettu mukaan myös muut valtion liikuntamäärärahoista vuosittain erilaisiin käyttötarkoituksiin osoitetut avustukset.

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013

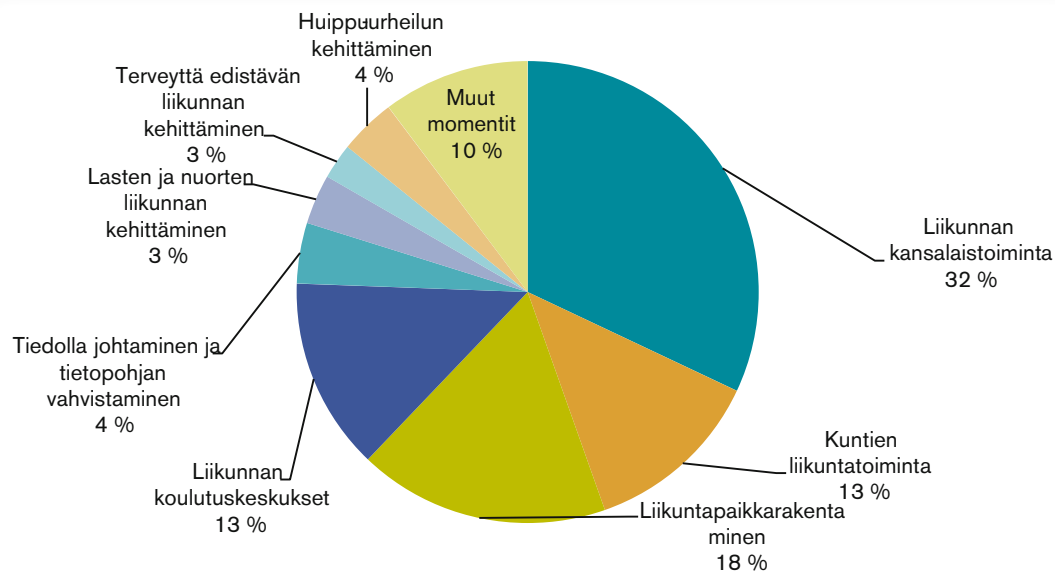
Kuviossa 4 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2013 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoi-

tettu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 32,0 prosenttia. Kuntien liikuntatoimintaan on osoitettu 12,6 prosenttia, liikuntapaikkarakentamiseen 17,5 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskuksille 13,5 prosenttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia. Edellisvuoteen verrattuna osuudet ovat pysyneet lähes samansuuruisina. Suurimmat muutokset viime vuoteen verrattuna ovat tapahtuneet liikunnan kansalaistoiminnan (+3,3 %), liikuntapaikkarakentamisen (-1,4 %) sekä liikunnan koulutuskeskusten (-1,4 %) osuuksissa.

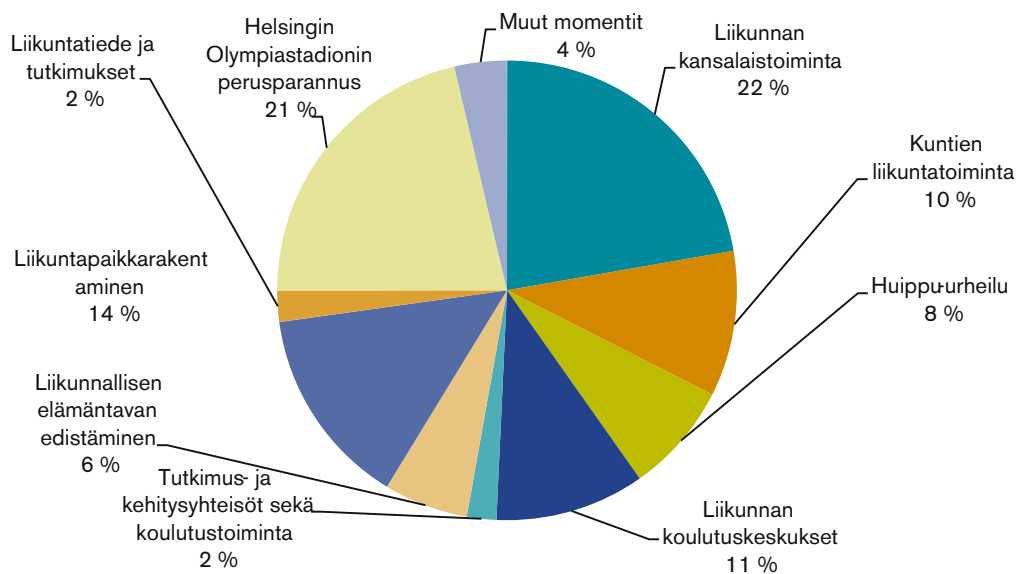
Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Määrärahojen jakautuminen	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liikunnan kansalaistoiminta	32 641	33 924	34 571	35 784	35 316	39 724	47 698	46 562	44 561	47 690
Suomen Olympiakomitea ry*	3 564	3 457	4 141	4 311	4 165	4 477	4 620	4 491	4 363	1 100
Liikuntapaikkarakentaminen	18 170	18 220	18 992	19 004	19 209	27 521	23 037	28 357	29 197	26 734
Liikunnan koulutuskeskukset	19 751	20 225	21 161	19 890	20 278	23 860	19 557	21 569	22 577	20 530
valtionosuus toimintaan	13 934	14 426	15 089	14 819	13 998	14 033	13 876	17 285	15 625	17 905
rakentamisavustukset	2 813	2 331	3 608	2 647	2 545	5 480	2 993	2 877	3 247	1 516
kehittämisavustukset	517	1 128	871	843	668	710	689	679	812	900
opintotieteliavustukset							21	104	102	100
valtionosuus budjettivaroista	2 488	2 340	1 593	1 582	3 066	3 638	1 977	623	2 792	109
Kuntien liikuntatoiminta	19 895	19 346	20 353	19 766	18 929	20 524	20 290	19 816	19 785	19 147
Liikuntatieteet	7 269	8 267	8 014	7 942	7 047	8 177	8 633	6 408	7 254	6 454
Muut momentit	14 608	12 579	12 607	11 516	12 985	14 757	23 275	21 115	27 166	30 742
Yhteensä	115 898	116 020	119 839	118 213	117 930	139 040	147 110	148 317	154 904	152 397

*

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2014.

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2014

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2014 olivat 187,6 miljoonaa euroa. Määrärahat siis kasvoivat vuoden 2013 152,4 miljoonasta eurosta yli 35 miljoonalla eurolla. Määrärahojen kasvua selittää vuoden 2014 lisätalousarviossa myönnetty avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen, johon on osoitettu 40 miljoonaa euroa. Ilman kyseistä avustusta vuoden 2014 määrärahat olisivat 147,6 miljoonaa euroa, mikä olisi 4,8 miljoonaa euroa pienempi verrattuna vuoteen 2013.

Suoraan valtion budjetista tulevien varojen määrä vuodelle 2014 oli 110 000 euroa, mikä on suunnitteen samaa tasoa edellisvuoteen verrattuna. Kuviossa 5 ja taulukossa 6 esitetään liikuntamäärärahat vuodelle 2014 valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti.

Suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista vuonna 2014 kohdistui liikunnan kansalaistoimintaan 41,7 miljoonalla eurolla. Määräraha jakautui lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen avustuksiin ja seuratukeen.

Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa, joskin vuonna 2014 tässäkin momentissa on havaittavissa hienoista laskua.

Huippu-urheilulle osoitetut 14,5 miljoonaa euroa jakautuivat Olympiakomitean ja Paralympiakomitean yleisavustuksiin, huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, olympiavoittajien ja Pro-urheilu-tunnustuspalkintoihin ja urheilun arvokisoihin. Lisäksi huippu-urheilun määrärahoihin kuuluvat kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemia- ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle osoitetut varat.

Liikunnan koulutuskeskuksille osoitettiin yhteensä 19,7 miljoonaa euroa, josta 30 000 euroa muodostui valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Veikkausvoittovarojen osalta tämä momentti jakautui alueellisten ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintototeeluihin.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöjen sekä koulutus-toiminnan momentille oli osoitettu vuodelle 2014 3,9 miljoonaa euroa. Tämä jakautui tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämis-yhteisöille, urheiluoikeuden professuuriin, Suomen Urheilumuseosäätiölle, Suomen Urheiluilmailuopistolle sekä tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin myönnettäviin avustuksiin.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi osoitettiin yhteensä 11,1 miljoonaa euroa. Tämä sisältää Liikkuva koulu -ohjelmalle, Liikunta elämäntapa -hanketukiin, Kunnossa kaiken ikää -ohjelmalle sekä liikunnan yhdenvertaisuushankkeille myönnettäviin avustuksiin.

Liikuntapaikkarakentamisen osuus valtion liikuntamäärärahoista oli 26,4 miljoonaa euroa. Tähän momenttiin sisältyvät liikuntapaikkojen perustamishankkeiden ja liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatilojen rakentamisen avustaminen.

Liikuntatiede ja tutkimukset ovat vuoden 2014 määrärahoissa omana momenttinaan sisältäen liikuntapaikkarakentamisen tutkimuksen ja kehittämisen, tutkimusprojektit, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämisen, sekä veikkausvoittovarojen osuuden tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle. Valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista osoitettiin 80 000 euroa tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin.

Muita valtion talousarvion tilijaotteluun vuodelle 2014 sisältyviä liikuntatoimen momentteja olivat liikunnan antidoping -toiminta, liikunnan aluehallinnon toiminta, kansainvälisyys, valtion liikuntaneuvoston toiminta, Helsingin Olympiastadionin perusparannushanke sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2013.

	euroa	%
Kuntien liikuntatoiminta	19 147 000	12,6
Liikuntapaikkarakentaminen	26 734 000	17,5
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	25 934 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	800 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	20 530 497	13,5
Valtionosuudet veikkausvoittovaroista	17 905 497	
Valtionosuudet budjettivaroista	109 000	
Laatu- ja kehittämisavustuksiin	900 000	
Rakentamisavustuksiin	1 516 000	
Opintoseteliavustuksiin	100 000	
Liikunnan kansalaistoiminta	48 790 000	32,0
Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	38 080 000	
Seuratoiminnan kehittämistuki	3 850 000	
Huippu-urheiluyksikön toimintaan	900 000	
Huippu-urheiluyksikön ohjelmiin	5 960 000	
Tiedolla johtaminen ja tietopohjan vahvistaminen	6 454 000	4,2
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin	180 000	
Liikuntatieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille	3 100 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	4 000	
Kansainvälisiin kongresseihin	170 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	290 000	
Suomen Urheiluilmailuopistolle	210 000	
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	5 500 000	3,6
Lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelmaan	3 500 000	
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 000 000	
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	3 800 000	2,5
Kunnossa kaiken ikää -ohjelma	2 300 000	
Terveysliikunnan ohjelma	1 500 000	
Huippu-urheilun kehittäminen	6 000 000	3,9
Urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen	1 700 000	
Huippu-urheilun osaamisen kehittämiseen ja urheilijoiden kaksoisurajärjestelmän tukemiseen	2 600 000	
Arvokisoihin	1 700 000	
Muut momentit	15 641 503	10,3
Liikunnan antidopingtoimintaan	2 900 000	
Maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla	1 100 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	745 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	3 766 503	
Olympiastadionin perusparannukseen	6 300 000	
Yhteensä	152 397 000	100,0

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2013.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	41 710 000	22,2
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	36 710 000	
Seuratoiminnan kehittämistukeen	5 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 200 000	10,2
Huippu-urheilu	14 530 000	7,7
Olympiakomitean ja paralympiakomitean yleisavustuksiin	1 370 000	
Huippu-urheiluyksikölle	6 860 000	
Urheilijoiden apurahoihin	1 700 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämistätiölle	2 600 000	
Olympiavoittajien ja pro urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000	
Urheilun arvokisoihin	1 700 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	19 710 000	10,5
Valtionosuudet veikkausvoittovaroista	18 600 000	
Valtionosuudet budjettivaroista*	30 000	
Opintototeutuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	1 080 000	16,4
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 890 000	2,1
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluvoimistelun professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	310 000	
Suomen Urheiluliiton mailuopistolle	210 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	200 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	11 100 000	5,9
Liikkuva koulu -ohjelmaan	3 000 000	
Liikunta elämäntapa -hanketukiin	4 300 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin	1 500 000	
Liikuntapaikkarakentaminen	26 400 000	14,1
Perustamishankkeisiin	24 000 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimintaan	2 400 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	4 120 000	2,2
Tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle veikkausvoittovaroista	40 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	700 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	800 000	
Muut momentit	46 898 000	25,0
Liikunnan antidoping-toimintaan	3 000 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Kansainvälisyyteen	820 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 248 000	
Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen**	40 000 000	
Yhteensä	187 558 000	100,0

*Budjettirahoituksen osuus liikuntamäärärahoista 110000 euroa Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin

** Lisätalousarvio

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi.

Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/rki>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.

Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2013.

Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2014.

Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö.

Saatavilla:

http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/

Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpaaatos

3 Kuntien liikuntatoimi

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luojia. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty vuoden 1999 alussa voimaan tulleessa liikuntalaissa (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”.

Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin myönnetään vuosittain valtionosuutta veikkausvoittovaroista. Liikuntalain mukaisesti valtionosuus tulee myös käyttää liikunnan edellytysten luomiseen. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin. Lisäksi myöhemmissä luvuissa tarkemmin käsiteltävät lasten ja nuorten sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu kuntien kautta.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoiminnasta esitettävät tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioda, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikkakuntaakohtaisesti olla merkittäviäkin eroja. Viime vuosina toteutettujen kuntaliitosten ja yhteistoiminta-alueiden perustamis-

ten yhteydessä on kunnissa ryhdytty uudistamaan myös vanhoja hallinto- ja palvelurakenteita. Edellä mainituista syistä johtuen tässä tilastojulkaisussa esitettyjä keskiarvotietoja kuntien liikuntatoiminnan taloudesta voidaan siis pitää vain suuntaa antavina. Vuonna 2013 valtionosuutta liikuntatoimintaan sai yhteensä 304 kuntaa.

Vuonna 2013 noin 19 miljoonaa euroa valtion liikuntamäärärahoista osoitettiin kuntien liikuntatoimintaan. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista valtionosuudet kattoivat vajaat kolme prosenttia. Kunnat osoittavat kunnallisveroista keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 600–700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden hankkeiden kokonaiskustannuksista 14,1 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille on vuodesta 1993 lähtien myönnetty valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määriteltyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuonna 2008 yksikköhinta oli 10,90 euroa. Vuonna 2009 se nostettiin 12,00 euroon, jonka jälkeen se on pysynyt nykyisellä tasolla. Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet sekä liikunta- paikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset sekä niiden kokonaiskustannukset vuosina 2004–2013. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoiminnan vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeriä. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Laskettaessa liikuntatoimintaan myönnettyjen valtionosuuksien sekä liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten osuutta kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista ja investointimenoista, tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2013. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Lisäksi tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienien kuntien joukossa.

Valtionosuuksien lisäksi kunnille voidaan myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä erilaisiin hankkeisiin, kuten terveyttä edistävän liikunnan projekteihin. Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 250 000 euroa seuraaville terveyttä edistävän liikunnan hankkeille:

- Enontekiön kunta. Lihku mátkái - kohti terveyttä; hankesuunnitelma 30 000 euroa.
- Ikaalisten kaupunki. Terve Lii-Kunta -hanke 35 000 euroa.
- Jyväskylän kaupunki. Romanit liikkeelle terveelliseen elämään -hanke 20 000 euroa.
- Kouvolan kaupunki. LIIKUN -kohti hyvinvointia -hanke 20 000 euroa.
- Lappeenrannan kaupunki. Liikkeelle Lappeenranta -hanke 20 000 euroa.
- Nilsiän kaupunki. Terve 2022 -hanke 30 000 euroa.
- Orimattilan kaupunki. Orimattilan kaupungin henkilöstön terveysliikuntamalli -pilottihake 15 000 euroa.

- Pieksämäen kaupunki. Pieksämäen terveysliikunnan kehittämishanke 20 000 euroa.
- Tampereen kaupunki. Liikunnan edistäminen Tampereen luontoympäristöissä -hanke 30 000 euroa.
- Vaalan kunta. Liikunnasta voimaa ja toimintakykyä -hanke 10 000 euroa.
- Varkauden kaupunki. Vipinää Varkauteen -hanke 20 000 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2004–2013. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrista, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2013 henkilöstömenojen osuus, 163,9 miljoonaa euroa, oli kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista noin 27 prosenttia. Vuokriin kului yhteensä 215,8 miljoonaa euroa eli noin 36 prosenttia toimintamenoista, mikä oli kulujaottelun osioista suurin osuus. Ostopalveluihin kului 120,6 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 46,3 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 51,0 miljoonaa euroa eli 8,5 prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli 3,8 miljoonaa euroa. Vuoteen 2012 verrattuna suurimmat menojen prosentuaaliset muutokset kohdistuivat vuokriin, joiden osuus kokonaismenoista kasvoi 1,0 prosenttiyksikköä.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Vos-peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttö- kustan- nukset	Vos / Käyttö- kust. (%)	Liikunta- paikkojen perustamis- hankkeisiin tukea saaneiden kokonais- investoinnit	Valtionavustukset liikunta- paikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2004	10,8	20 068	584 130	3,5	149 128	14 953	10,6
2005	10,8	19 377	582 173	3,4	124 340	12 144	9,9
2006	10,8	20 301	588 768	3,5	119 808	13 407	11,6
2007	10,8	19 596	589 399	3,4	116 491	15 012	13,0
2008	10,9	18 844	598 479	3,2	108 994	12 408	11,5
2009	12,0	20 519	615 931	3,4	105 686	18 024	17,1
2010	12,0	20 250	616 105	3,3	113 480	15 203	13,4
2011	12,0	19 805	619 139	3,2	110 981	15 641	14,1
2012	12,0	19 750	638 770	3,0	123 976	13 299	10,7
2013	12,0	19 147	659 515	3,0	123 549	17 436	14,1

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, SALAMA, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2013.

Kuntaryhmä (as.)	Kuntien lukumäärä	Asukasluku yhteensä	Käyttö- kustannukset yhteensä (1000 €)	Valtionosuus yhteensä (1000 €)	Vos / Käyttökust. (%)	Vaihteluväli (%)	Keskiarvo (%)
Alle 2000	31	45 807	4 144	172	4,15	1,5-13,7	4,7
2000-6000	117	440 377	36 758	1 689	4,59	0,7-26,5	6,0
6001-10000	54	429 267	39 993	1 706	4,27	1,2-12,8	4,8
10001-20000	47	674 754	73 311	2 367	3,23	1,6-8,6	3,7
20001-40000	30	841 546	90 054	3 149	3,50	2,0-6,6	3,5
40001-100000	16	968 658	123 506	3 569	2,89	2,0-4,9	2,9
Yli 100000	9	2 022 195	287 062	6 497	2,26	2,0-3,3	2,0
Manner-Suomi	304	3 400 409	654 828	19 149	2,92	0,7-26,5	4,8

Valtionosuudet laskettu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) ja kuntien asukaslukuun 31.12.2011 perustuen.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikust.		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2004	141 749	35,2	119 047	29,6	63 207	15,7	37 554	9,3	36 657	9,1	4 290	1,1	402 504	100,0
2005	144 723	34,7	125 419	30,1	67 055	16,1	38 548	9,3	36 548	8,8	4 389	1,1	416 682	100,0
2006	146 509	33,6	133 005	30,5	71 301	16,4	40 636	9,3	39 237	9,0	4 738	1,1	435 426	100,0
2007	149 096	32,8	141 842	31,2	78 945	17,4	40 482	8,9	40 757	9,0	2 995	0,7	454 117	100,0
2008	156 777	32,0	153 394	31,3	90 699	18,5	42 603	8,7	43 987	9,0	3 136	0,6	490 596	100,0
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0
2013	163 890	27,3	215 819	35,9	120 579	20,0	51 016	8,5	46 320	7,7	3 803	0,6	601 427	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2004–2013. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmistevarastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2013 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista 35,4 prosenttia eli 44,4 miljoonaa euroa muodostui myyntituloista. Myös maksujen 44,1 miljoonan euron osuus oli merkittävä. Vuokrasta kunnille kertyi noin viidesosa toimintatuloista, 26,5 miljoonaa euroa, ja avustuksista 5,6 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli 2,8 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että maksujen määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet. Myös tukien ja avustusten määrässä on tapahtunut vuosien saatossa huomattavaa vähentymistä.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000.

Vuonna 2013 Suomessa oli 320 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 58, taajaan asuttuja 65 ja maaseutumaisia 197. Kaupunkimaisissa kunnissa asui vuoden lopun tilanteen mukaan 3 795 561 henkeä, taajaan asutuissa 857 421 henkeä ja maaseutumaisissa kunnissa 798 288 henkeä.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2004	31 010	39,7	23 822	30,5	15 259	19,5	5 121	6,5	2 977	3,8	78 189	100,0
2005	31 716	39,8	24 226	30,4	16 432	20,6	4 281	5,4	2 986	3,7	79 641	100,0
2006	33 818	39,3	27 195	31,6	16 910	19,6	4 433	5,2	3 705	4,3	86 061	100,0
2007	35 849	39,5	29 136	32,1	18 044	19,9	4 330	4,8	3 296	3,6	90 655	100,0
2008	36 866	38,0	33 497	34,5	19 085	19,7	3 866	4,0	3 742	3,9	97 056	100,0
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0
2013	44 071	35,1	44 437	35,4	26 486	21,1	7 026	5,6	3 551	2,8	125 571	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmiin eriteltyinä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2013 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat 77,0 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 12,7 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 10,3 prosenttia.

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2004–2013. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2000–6000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimintaan keskimäärin 64,3 euroa asukasta kohden. Myös alle 2000 asukkaan kuntaryhmässä nettokustannukset asukasta kohden ovat pienempiä kuin väestömäärältään suurissa kunnissa. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat asukasta kohden 114,6 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen. Liikuntatoiminnan käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat 20 001–40 000 asukkaan sekä 2000–6000 asukkaan kuntaryhmissä, joissa käyttötuotot ovat noin 30 prosenttia käyttökustannuksista. Alhaisin suhde on alle 2000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin 13,7 prosenttia käyttökustannuksista. Taulukossa 13 esitetään kuntien keskimääräisiä toimintakatteita asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2004–2013 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000 = 100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttökust.	Käyttötulot	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötulot	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttötulot	Nettokust. €/as	Muutos %	Indeksikorjatut	
													Käyttökust.	Käyttötulot
2004	328 486	64 015	81,0	2,5 %	60 420	8 755	58,0	5,5 %	59 226	8 130	47,0	4,4%	584 130	105 451
2005	340 209	63 490	85,0	4,7 %	63 509	9 361	59,0	1,7 %	60 001	8 522	48,0	2,1%	582 173	102 159
2006	359 648	70 125	87,0	2,4 %	63 423	9 894	59,0	0,0 %	61 612	8 969	50,0	4,2%	588 768	108 098
2007	374 674	76 643	89,0	2,3 %	67 288	11 227	61,0	3,4 %	62 507	9 554	51,0	2,0%	589 399	113 826
2008	407 013	85 850	92,0	3,4 %	67 706	11 397	66,0	8,2 %	65 070	10 629	55,0	7,8%	598 479	119 605
2009	435 067	81 082	97,0	5,4 %	68 501	11 264	68,0	3,0 %	60 590	10 419	58,0	5,5%	615 931	104 457
2010	440 404	83 997	97,0	0,0 %	72 746	12 147	71,0	4,4 %	61 443	10 791	60,0	3,4%	616 105	114 661
2011	456 401	88 044	100,0	2,2 %	77 580	13 293	63,0	3,6 %	64 270	11 598	63,0	4,5%	624 497	117 890
2012	482 610	96 489	104,0	4,0 %	81 001	13 691	78,0	9,5 %	67 063	12 423	66,0	4,8%	638 770	124 177
2013	507 877	105 849	106,0	1,9 %	83 480	14 444	81,0	3,7 %	68 207	12 967	69,0	4,4%	659 564	133 260
2004–2013	482 610	96 489	104,0	4,0	81 001	13 691	78,0	9,5	67 063	12 423	66,0	4,8	630 674	122 603
				43,5				59,4				68,4		

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2004–2013 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Muutos %, 2004-2012
Alle 2000	45,0	47,6	49,7	50,4	55,3	65,6	70,0	74,1	69,2	79,5	76,7
2000-6000	44,3	45,9	47,2	48,4	50,6	54,1	56,1	61,0	63,7	64,3	45,1
6001-10000	53,8	55,0	58,9	60,0	65,3	66,1	68,0	68,5	74,0	79,9	48,5
10001-20000	65,0	67,2	67,4	70,0	74,3	74,7	77,9	80,8	85,7	87,9	35,2
20001-40000	69,0	71,0	72,6	73,4	77,8	73,3	73,5	76,2	81,4	81,7	18,4
40001-100000	74,2	76,3	79,9	83,5	88,0	96,3	94,3	92,9	99,6	102,0	37,5
Yli 100000	91,4	95,2	97,4	98,3	101,5	107,2	107,5	102,0	105,0	114,6	25,4
Koko maa	70,1	72,8	75,0	76,8	81,1	86,2	87,0	90,0	94,0	97,0	38,4

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2013.

Kuntaryhmä (as.)	Käyttötulot (1000€)	Nettokustannukset (€/as.)	Toimintakate (1000€)	Käyttötulot-käyttökustannus -suhde (%)
Alle 2000	501	80	-3 164	13,7
2000-6000	8 434	64	-19 750	29,9
6001-10000	5 731	80	-28 610	16,7
10001-20000	14 031	88	-45 347	23,6
20001-40000	21 327	82	-47 680	30,9
40001-100000	24 618	102	-74 185	24,9
Yli 100000	57 146	114	-173 384	24,8
Manner-Suomi	131 792	96	-388 778	25,3

Lähde:Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Lähteitä:

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön

harkinnanvaraisten valtionavustusten

asiankäsittelyjärjestelmä.

Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja

vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisuja

2010:15. Helsinki: Opetusministeriö.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

www.minedu.fi/OPM/Liikunta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2013. Oppaat ja käsikirjat 2013:2. Saatavilla:

http://www.oph.fi/download/148608_Opetus-_ja_kulttuuritoimen_rahoitus_2013.pdf

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2013. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous.

Julkaisut vuosilta 2001–2009. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on yli 32 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Loppuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamiseen. Valtion talousarvioon asetetaan vuosittain määräraha näiden avustuksen myöntämiseksi. Avustuksia myönnetään liikuntalain 8 §:n mukaisesti ensisijaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan kuitenkin myöntää myös muille yhteisöille.

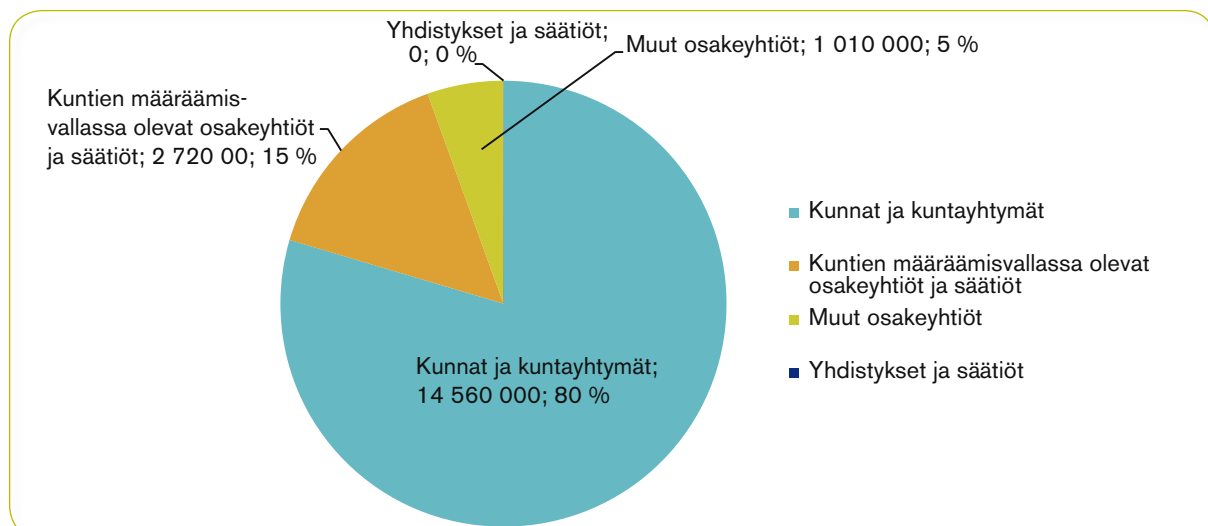
Rakentamisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä.

Kuviossa 6 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen hakijayhteisöittäin vuonna 2013. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien (ELY) myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen on esitetty taulukossa 7.

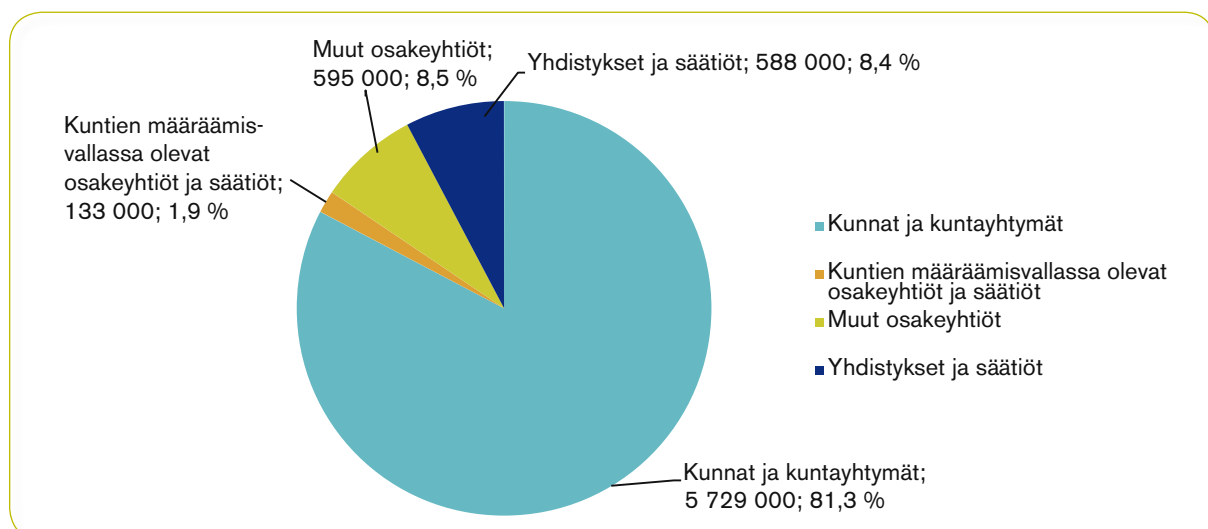
Kunnille, kuntayhtymille ja kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille osoitettiin valtionavustuksista yhteensä 85 prosenttia.

Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2013 yhteensä 26 689 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustusten lisäksi myös liikuntapaikkarakentamiseen myönnetyt kehittämis- ja tutkimusavustukset, joita myönnettiin 800 000 eurolla. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin sekä liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnetyt avustukset vuosina 2004–2013. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen avustuksen kehitys vuosina 2004–2013 esitetään myös kuviossa 8.

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirjassa (Opetusministeriön julkaisuja 2008:45). Nykyisen strategiakauden painopistealueita ovat (1) lasten ja nuorten liikkumisympäristöjen kehittäminen, (2) terveyttä edistävien liikuntaolosuhteiden lisääminen, (3) liikuntapaikkojen laadun kehittäminen sekä (4) kaavoitus ja yhdyskuntasuunnittelu. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliittikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista. Uusi liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja on valmistunut vuonna 2014 (Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4) ja se ohjaa tulevien vuosien avustuspolitiikkaa.

Kuvio 6. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2013.

Kuvio 7. ELY-keskusten liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien avustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2013.

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämis- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä Indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2004	13 701 000	17 323 250	670 000	865 837	14 371 000	18 189 087
2005	14 278 000	17 422 483	668 882	838 401	14 946 882	18 260 885
2006	15 450 000	18 169 413	700 000	852 504	16 150 000	19 021 917
2007	16 450 000	18 258 428	672 200	792 197	17 122 200	19 050 625
2008	16 500 000	17 638 824	750 000	835 305	17 250 000	18 474 129
2009	25 983 000	28 084 718	765 000	835 430	26 748 000	28 920 148
2010	20 750 000	22 182 157	800 000	859 499	21 550 000	23 041 656
2011	28 080 000	28 857 001	800 000	822 137	28 880 000	29 679 137
2012	28 106 000	28 389 268	800 000	808 063	28 906 000	29 197 331
2013	25 898 000	25 898 000	800 000	800 000	26 698 000	26 698 000

Kuvio 8. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

Vuonna 2013 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita 25 898 000 eurolla. Avustusten määrä on laskenut reaaliarvoltaan 2,5 miljoonalla eurolla vuoden 2012 tasosta. Vuoteen 2004 verrattuna avustusten määrä on noussut 8,6 miljoonaa euroa.

Vuonna 2010 toteutettiin aluehallinnon uudistus, jossa läänit muuttuivat aluehallintoalueiksi. Liikuntatoiminnan tehtävät keskitettiin 1.1.2010 alkaen kuuteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (Helsinki, Vaasa, Turku, Kuopio, Oulu ja Rovaniemi). Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä aluehallinnon ELY-keskusten jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain vuosina 2012 ja 2013 on esitetty taulukossa 15. Vuoden 2013 aikana valmisteltiin muutos, jossa eräät, liikunta mukaan lukien, opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät siirrettiin 1.1.2014 alkaen ELY-keskuksista aluehallintovirastoihin (AVI).

Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat valtionapuviran-

omaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Vuonna 2013 ELY-keskusten jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista oli 7,6 miljoonaa euroa. ELY-keskusten myöntämien avustusten indeksikorjattu arvo laski edellisvuodesta 0,9 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain tarkistettavassa liikuntapaikkojen rahoitus-suunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset ELY-keskukset antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2012 ja 2013. Vuonna 2013 ELY-keskusten päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 69 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 46 prosenttia.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain vuosina 2012–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100.

ELY-alue	2012			2013		
	OKM (€)	ELY (€)	Yhteensä (€)	OKM (€)	ELY (€)	Yhteensä (€)
Uusimaa	5 036 232	3 297 450	8 333 682	8 070 000	3 058 000	11 128 000
Pohjanmaa	4 622 518	1 826 280	6 448 798	4 650 000	1 700 000	6 350 000
Varsinais-Suomi	3 530 808	811 680	4 342 488	1 190 000	800 000	1 990 000
Pohjois-Savo	1 274 090	811 680	2 085 770	970 000	700 000	1 670 000
Pohjois-Pohjanmaa	2 597 376	913 140	3 510 516	1 420 000	650 000	2 070 000
Lappi	1 643 652	811 680	2 455 332	1 290 000	700 000	1 990 000
Valtakunnalliset	1 414 112	0	1 414 112	700 000	0	700 000
Yhteensä	20 118 788	8 471 910	28 590 698	18 290 000	7 608 000	25 898 000

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2012–2013

ELY-alue	2012				2013			
	Hakemuksia		Myöntöjä		Hakemuksia		Myöntöjä	
	OKM	ELY	OKM	ELY	OKM	ELY	OKM	ELY
Uusimaa	18	62	7	42	24	71	11	45
Pohjanmaa	16	49	9	32	16	40	7	24
Varsinais-Suomi	7	17	5	13	8	13	3	10
Pohjois-Savo	4	20	3	15	5	17	2	14
Pohjois-Pohjanmaa	7	25	5	13	3	12	3	11
Lappi	4	27	3	19	5	23	2	17
Valtakunnalliset	4	0	1	0	4	0	2	0
Yhteensä	60	200	33	134	65	176	30	121

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatypit vuosina 2004–2013 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uimahallit	10	9	6	11	10	7	8	9	2	4
Jäähallit	9	7	14	14	16	17	9	13	6	8
Liikuntahallit	16	19	15	19	21	13	18	30	8	17
Kentät	4	3	2	6	4	3	8	12	28	5
Muut	14	7	9	14	18	31	36	14	13	31
Yhteensä	53	45	46	64	69	71	79	78	57	65

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatypit vuosina 2004–2013. Merkittävimmäksi ryhmäksi taulukossa 17 nousevat muut liikuntapaikat, joihin sisältyvät mm. kaikki lähinnä

yksittäisiä liikuntalajeja palvelevat erikoistilat, kuten jalkapallohallit, keilahallit, tennishallit ja salibandyhallit. Muihin liikuntapaikkoihin kuuluvat myös urheilutalot, jotka sisältävät useita erilaisia liikuntatiloja. Seuraavaksi merkittävän ryhmä oli liikuntahallit, joiksi lasketaan tässä tarkastelussa kaikki perinteiset ja monikäyttöiset liikuntasalit sekä -hallit.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Vuonna 2013 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 800 000 euroa. Määrärahojen reaalinääräinen arvo on pienentynyt kymmenen vuoden takaisesta tasosta 7,6 prosenttia. Avustettuja hankkeita oli yhteensä 19 kappaletta hankeavustusten mediaanin ollessa 40 000 euroa. Suurin yksittäinen avustus, 140 000 euroa, osoitettiin Jyväskylän yliopiston hallinnoimalle LIPAS/liikuntapaikat.fi -hankkeelle, joka kokoaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnettyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2013. Vuonna 2013 myönnettyistä avustuksista eniten osoitettiin rakennustekniikkaan, talouteen ja välineistöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, joille myönnettiin 30,6 prosenttia kokonaisavustuksista. Toiseksi suurin teema oli lähi- ja arkiliikuntapaikat, jolle osoitettiin 22,5 prosenttia kokonaisavustuksista. Tämän teeman merkittävyys johtui panostuksesta aikuisväestön lähiliikunnan olosuhteiden tutkimukseen ja kehittämiseen. Myös tietojärjestelmiin (17,5 %) sekä ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviin tutkimuksiin (13,1 %) myönnettiin merkittävät osuudet kokonaisavustuksista.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2013.

Teema	2010			2011			2012			2013		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskunta-suunnittelu	1	20 000	2,5	1	29 500	3,7	1	30 000	4,2	1	70 000	8,8
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	3	35 000	4,4	1	30 000	3,8	4	127 000	17,9	5	180 000	22,5
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	10	248 000	31,0	7	237 000	29,6	5	173 000	24,4	7	245 000	30,6
Turvallisuus	1	25 000	3,1	2	58 000	7,3	2	54 000	7,6	1	40 000	5,0
Ympäristö ja kestävä kehitys	2	70 000	8,8	1	30 000	3,8	1	40 000	5,6	3	105 000	13,1
Erityisryhmät ja tasa-arvo	2	119 000	14,9	1	60 000	7,5	0	0	0,0	0	0	0,0
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	3	117 000	14,6	4	134 000	16,8	1	30 000	4,2	1	20 000	2,5
Tietojärjestelmät	2	166 000	20,8	2	123 000	15,4	1	140 000	19,7	1	140 000	17,5
Muut tutkimukset	0	0	0,0	3	98 500	12,3	2	116 000	16,3	0	0	0,0
Yhteensä	24	800 000	100,0	22	800 000	100,0	17	710 000	100,0	19	800 000	100,0

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>

LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki.

Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirja.

Valtion liikuntaneuvosto. Helsinki: Opetusministeriö.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. Helsinki: Opetusministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Lisäksi osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65. Yksikköhinnoissa ei ole porrastuksia, mutta oppilaitosten erilaisuus otetaan huomioon oppilaitoksen suuruuden mukaisilla painokertoimilla.

Liikunnan koulutuskeskukset voivat lisäksi saada harkinnanvaraista valtionavustusta liikuntapaikkarakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä

opintoseteliavustusta. Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2013 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 1,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2013 liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty laatu- ja kehittämisavustukset oli tarkoitettu niiden toiminnan kehittämiseksi järjestettävää kokeilua, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä sekä toiminnan käynnistämistä varten tai koulutuksen monipuolisuuden tukemiseksi. Tavoitteena oli liikunnan alalla tapahtuvan vapaan sivistystyön koulutuksen ohjaaminen liikuntapolitiikan kannalta strategisesti keskeisille toiminta-alueille. Laatu- ja kehittämis-hankkeisiin myönnettiin yhteensä 900 000 euron avustukset. Avustuksia sai 10 hanketta, joista suurimman taloudellisen tuen 575 000 euroa, sai Kuortaneen urheiluopistosäätiö Kuortaneen Urheiluopiston valtakunnallisen erityisen koulutustehtävän saaneiden liikunnan koulutuskeskusten yhteishankkeesta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2010 aloitettiin opintoseteliavustus, joka on tarkoitettu opiskelijamaksuja korvaavaksi tai alentavaksi järjestelmäksi aliedustetuille kohderyhmille (työttömät, lomautetut, maahanmuuttajat, eräistä elintapasairauksista kärsivät henkilöt) vapaan sivistystyön koulutuksessa. Avustusta jatkettiin myös vuonna 2013, jolloin opintoseteliavustuksia myönnettiin yhteensä 100 000 eurolla. Opintoseteliavustusten määrä säilyi muuttumattomana vuodesta 2012.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta (631/1998), laki opetus- ja kulttuuri-

toimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Vuodesta 1993 lähtien liikunnan koulutuskeskuksilla on ollut lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henki-löstö-koulutus sekä urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus, kun se ei täytä valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

Liikunnan koulutuskeskusten toimintaa käsitellään laajasti vuonna 2009 ilmestyneessä Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla -julkaisussa (Opetusministeriön julkaisuja 2009:41).

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2013 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 17,2 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi 409 773 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2013 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtionapukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin vuonna 2013 keskimäärin 42 eurolla.

Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet sekä muut opiskelijavuoro-

rokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2004–2013.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarkistetaan joka neljäs vuosi. Yksikköhinta lasketaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2013 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 87,88 euroa, arvonlisäverollinen 94,93 euroa. Kuviossa 9 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2004–2013.

Vuonna 2013 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeille myönnettiin valtionavustusta yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Summa on lähes puolet vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Muutos johtuu tilijaottelumuutoksesta, jossa liikunnan koulutuskeskuksille osoitettuja määrärahoja siirrettiin liikunta- paikkarakentamisen momentille. Suurimmat avustukset kohdistuivat Lapin Urheiluopiston voimavalmennuksen ja harjoittelun tiloihin (460 000 euroa), Vuokatin urheiluopiston palloiluhallin peruskorjaukseen (280 000 euroa), sekä Urheiluopisto Kisakeskuksen oppilasasuntolan ja vanhan saunarakennuksen peruseräparannukseen (252 000 euroa).

Taulukossa 20 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelija-vuorokaudet vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Suorite-perusteinen valtionosuus		Toteutetut opiskelijavuorokaudet			Toteutetut vs-vrk		vs-vrk* %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi- korjattu	vs-vrk	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi- korjattu	
2004	12,22	15,79	330 933	265 342	596 275	37	48	56
2005	12,89	16,16	332 307	301 382	633 689	39	49	52
2006	13,15	16,01	361 399	342 354	703 753	36	44	51
2007	13,37	15,76	384 781	329 427	714 208	35	41	54
2008	14,77	16,45	382 382	346 458	728 840	39	43	52
2009	15,63	17,07	364 026	378 101	742 127	43	47	49
2010	16,03	17,23	368 806	404 901	773 707	43	47	48
2011	16,59	17,33	386 014	404 414	790 428	43	45	49
2012	15,40	15,62	394 519	412 347	806 866	39	40	49
2013	17,20	17,20	409 773	412 180	821 953	42	42	50

* Vs-vrk = vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausi.

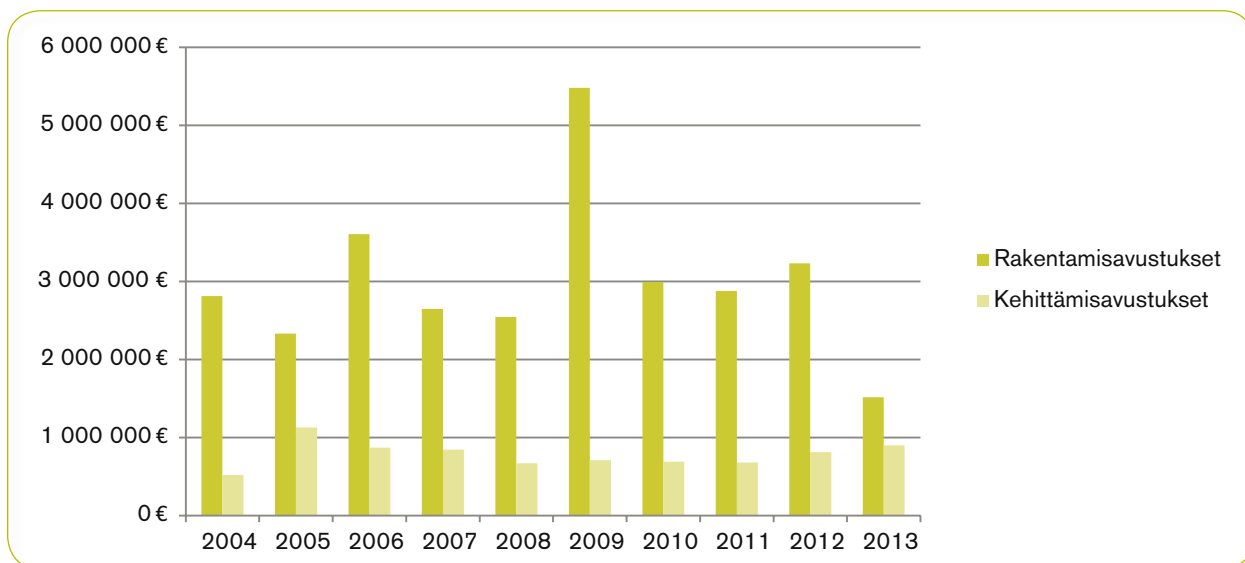
Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 20. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt rakentamisavustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2004	2 225 000	2 813 242
2005	1 910 000	2 330 645
2006	3 068 000	3 608 010
2007	2 385 000	2 647 195
2008	2 381 000	2 545 336
2009	5 070 000	5 480 103
2010	2 800 000	2 993 255
2011	2 800 000	2 877 479
2012	3 200 000	3 232 251
2013	1 516 000	1 516 000

Taulukko 21. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2004	400 000	516 918
2005	900 000	1 128 093
2006	715 000	870 772
2007	715 000	842 637
2008	600 000	668 244
2009	650 000	709 843
2010	641 450	689 157
2011	650 000	678 848
2012	800 000	811 683
2013	900 000	900 000

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukossa 21 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2004–2013. Kuviossa 10 on puolestaan esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen rakentamisavustusten sekä laatu- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2004–2013.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2013 yhteensä 20 199 581 euroa, joka on samaa tasoa vuoden 2012 kokonaisrahoituksen, 20 945 982 euroa,

kanssa. Summaan sisältyy suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetyt kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset.

Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2013 on esitetty taulukossa 22.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2013 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 580 000 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi vuonna 2013 yhteensä 90 201 kappaletta, joista valtionosuuskelpoisia oli 53 000.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa.

Vuonna 2013 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Valtion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2013 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 23 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2004–2013. Kuviossa 11 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 22. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2013.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutetut			
		suoriteper. vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	1 589 755	1 589 755	50 453	32	48 740	33	15 713	64 453
Kisakallion Urheiluopisto	2 222 531	1 529 531	37 709	41	39 031	39	44 497	83 528
Kuortaneen Urheiluopisto	2 668 223	1 975 223	46 642	42	45 935	43	40 100	86 035
Lapin Urheiluopisto	1 363 841	903 841	22 856	40	17 835	51	68 639	86 474
Liikuntakeskus Pajulahti	2 344 127	2 254 127	67 498	33	65 281	35	34 793	100 074
Solvalla Idrottseinstitut	562 536	433 536	11 284	38	12 807	34	16 871	29 678
Suomen Urheiluopisto	3 141 973	3 002 973	61 250	49	55 827	54	82 114	137 941
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 479 719	1 427 719	34 485	41	32 362	44	12 507	44 869
Urheiluopisto Kisakeskus	1 307 425	1 038 425	19 300	54	18 798	55	2 499	21 297
Varalan Urheiluopisto	1 476 924	1 280 924	21 433	60	20 759	62	46 631	67 390
Vuokatin Urheiluopisto	2 042 527	1 762 527	47 480	37	52 397	34	47 816	100 213
Yhteensä	20 199 581	17 198 581	420 390		409 773		412 180	821 953
Keskiarvo				42,4		43,9		

Sis. Suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset.

Vs-vrk = vapaan sivistystyön vuorokausi, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

Lähteet:

SALAMA

Urheiluopistojen valtionosuuden perusteena olevien suoritteiden määrääminen 2013

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2013

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden laskentaperusteena käytettävät opiskelijavuorokaudet vuonna 2013

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteisen vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, johon sisältyy kehittämis- ja rakentamisavustukset, vuonna 2013 oli 605 870 euroa. Summa oli noin 200 000 euroa pienempi verrattuna vuoteen 2012. Valtion kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2013 on esitetty taulukossa 24.

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoritusperusteisten valtionosuuksien, rakentamis- ja kehittämisavustusten ja opintoteliavustusten lisäksi myös suoritusperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Kuvioissa 12 ja 13 on esitetty liikunnan

koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2013. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 46 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 41 prosenttia.

Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevissa asioissa, laatu- ja kehittämisavustuksissa sekä opintoteliavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010.

Taulukko 23. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2004–2013.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutetut opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksi-korjattu	vs-pv *	Muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksi-korjattu	
2004	490 620	634 025	78 734	17 129	95 863	6	8	82
2005	490 620	614 961	73 505	17 470	90 975	7	8	81
2006	550 290	670 178	75 431	19 757	95 188	7	9	79
2007	550 290	648 524	84 044	17 855	101 899	7	8	82
2008	550 290	612 880	77 238	15 179	92 417	7	8	84
2009	550 290	600 953	78 846	13 915	92 761	7	8	85
2010	561 080	602 810	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	467 598	488 350	85 381	15 373	100 754	5	6	85
2012	571 870	580 221	85 347	16 242	101 589	7	7	84
2013	580 000	580 000	90 201	17 973	108 174	6	6	83

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Kuvio 11. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 24. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2013.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	192 569	221 681	21 273	10,4	28 912	7,7	13 643	42 555
Norrvalle Idrottsinstitut	237 681	192 569	16 696	11,5	40 839	4,7	0	40 839
Virpiniemen liikuntaopisto	175 620	157 631	15 031	10,5	20 450	7,7	4 330	24 780
Yhteensä	605 870	571 881	53 000	11	90 201	6	17 973	108 174
Keskiarvo			17 666	10,8		6,7		

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset.

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

5.4 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

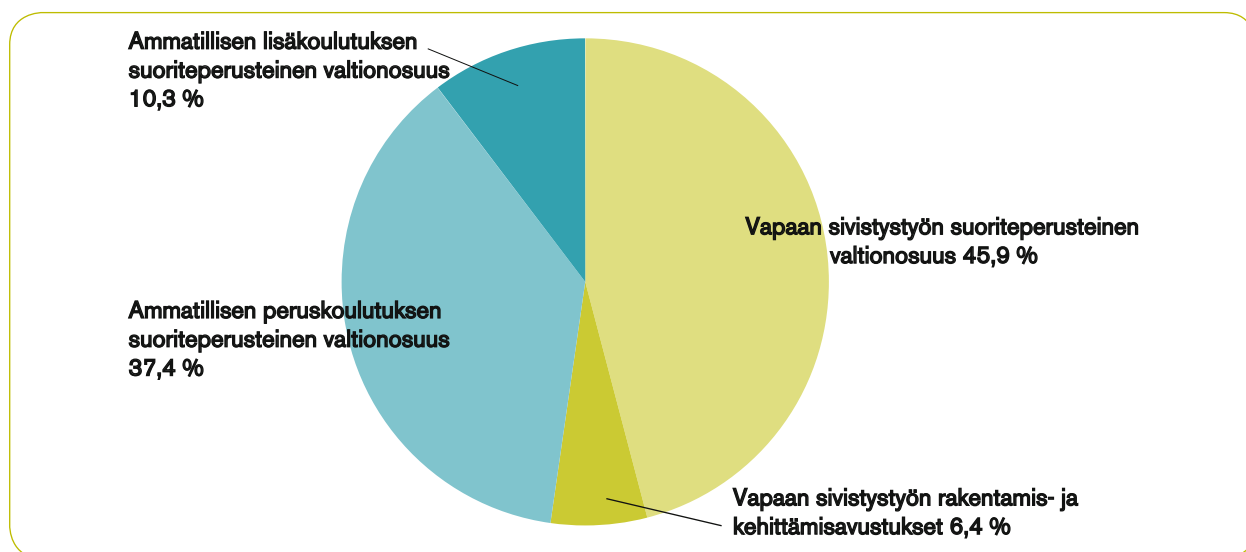
Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaan sivistystyön koulutus. Vuonna 2013 valtakunnallisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 58,6 prosenttia ja alueellisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista

93,3 prosenttia opiskeli vapaan sivistystyön koulutuksissa. Toisen merkittävän osa-alueen muodostaa maksullinen palvelutoiminta, jonka prosenttiosuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä olivat valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa 40,3 ja alueellisissa koulutuskeskuksissa 6,2. Lukumäärällisesti mitattuna eniten opiskelijoita oli lapsi- ja nuorisoliikunnassa. Taulukossa 27 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2013.

Liikunnanohjauksen perustutkintoon tai vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen pätevöittävän ammatillisen peruskoulutuksen osuus

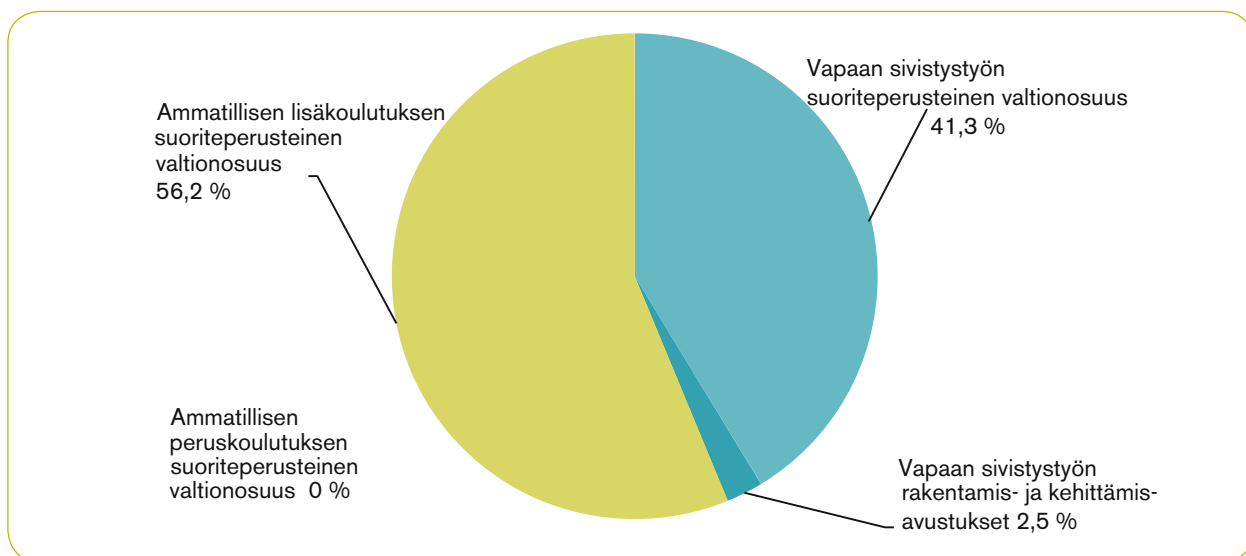
Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suorite-perusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	2 062 241	1 589 755	-	-	472 486
Kisakallion Urheiluopisto	3 622 433	1 529 531	74 000	1 957 211	61 691
Kuortaneen Urheiluopisto	4 560 168	1 975 223	693 000	1 331 614	560 331
Lapin Urheiluopisto	3 818 642	903 841	460 000	1 990 992	463 809
Liikunta-keskus Pajulahti	4 453 925	2 254 127	90 000	1 843 809	265 989
Solvalla Idrottsinstitut	2 312 390	433 536	129 000	1 540 696	209 158
Suomen Urheiluopisto	6 251 594	3 002 973	139 000	2 067 988	1 041 633
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 697 090	1 427 719	52 000	1 171 263	46 108
Urheiluopisto Kisakeskus	1 392 040	1 038 425	269 000	-	84 615
Varalan Urheiluopisto	2 911 751	1 280 924	196 000	1 293 098	141 729
Vuokatin Urheiluopisto	3 377 284	1 762 527	280 000	809 561	525 196
Yhteensä	37 459 558	17 198 581	2 382 000	14 006 232	3 872 745

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

opiskelijamäärästä oli 0,7 prosenttia, mutta koulutuksen keston vuoksi opiskelijavuorokausissa mitattuna osuus on huomattavasti suurempi. Liikunta-alan ammatilliseen lisäkoulutukseen kuuluvat liikunnan ammatitutkinto, liikuntapaikkojen hoitajan ammatitutkinto, valmentajan ammatitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto. Lisäkoulutuksen osuus opiskelijamääristä oli 0,4 prosenttia.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2013.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	817 138	192 569	-	-	624 569
Norrvala Idrottsinstitut	237 681	221 681	16 000	-	-
Virpiniemen liikuntaopisto	329 517	157 620	18 000	-	153 897
Yhteensä	1 384 336	571 870	34 000	0	778 466

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2013.

Koulutuksen osa-alue	Valtakunnalliset koulutuskeskukset		Alueelliset koulutuskeskukset	
	n	%	n	%
Vapaan sivistystyön koulutus	155 715	58,6 %	35 380	93,3 %
- lapsi- ja nuorisoliikunta	103 820		16 599	
- vammaisliikunta	2 501		1 236	
- kansalaisjärjestötoiminta	13 113		4 627	
- aikuisliikunta	24 077		9 371	
- huippu-urheilu	11 641		2 658	
- muut	563		889	
Ammatillinen peruskoulutus (valtion rahoittama)	1 990	0,7 %	0,00	0 %
- liikunnanohjauksen perustutkinto	1 983		0	
- vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus	7		0	
Ammatillinen lisäkoulutus	946	0,4 %	195,00	0,5 %
- tutkintoon tähtäävä koulutus	737		117	
- muu pitkäkestoinen lisäkoulutus	76		78	
- lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	133		0	
Maksullinen palvelutoiminta	106 879	40,3 %	2 346	6,2 %
- ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteiden koulutus	0		0	
- työvoimapolitiittinen koulutus	0		0	
- oppisopimuskoulutus/teoriakurssit	327		44	
- työnantajan tilaama koulutus	26 539		2 097	
- muu ammatillinen koulutus	600		0	
- urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus	28 327		0	
- muun lainsäädännön perusteella toteutettava koulutus	11 122		0	
- muut	39 964		205	
Yhteensä	265 530	100 %	37 921	100 %

Lähde:

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta vuonna 2013

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2013

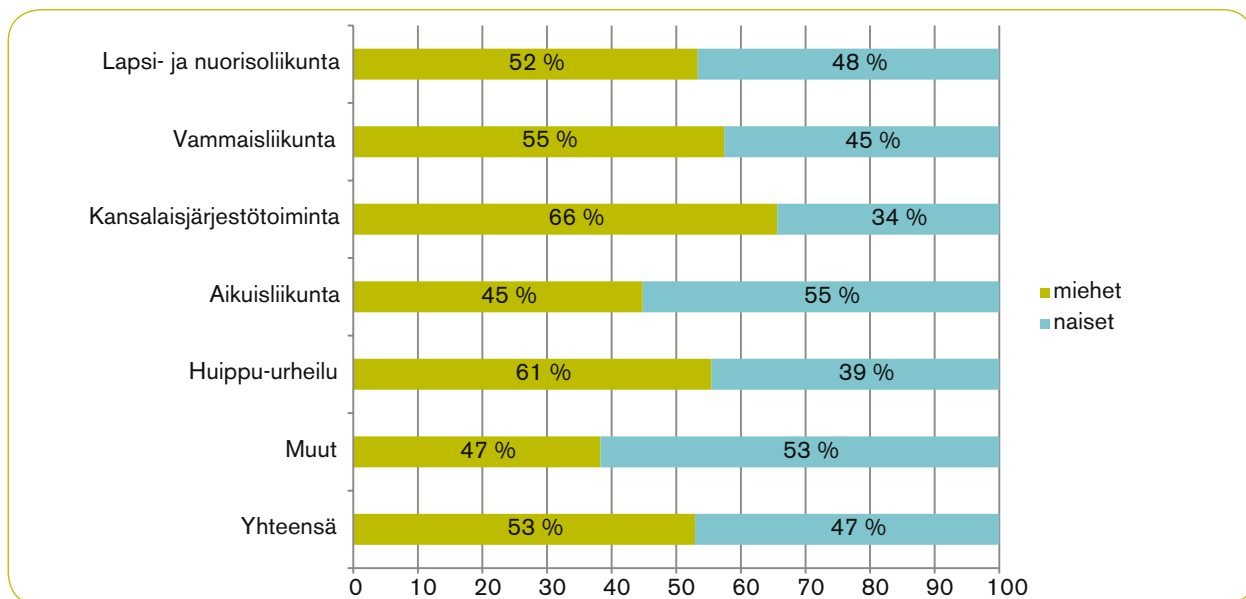
Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2013.

Liikunnan koulutus- keskukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Kaikki
Eerikkilän Urheiluopisto	15 304	7 419	0	0	62	43	9 679	4 984	25 045	12 446	37 491
Kisakallion Urheiluopisto	6 808	13 541	49	65	7	16	5 419	8 722	12 283	22 344	34 627
Kuortaneen Urheiluopisto	8 250	8 351	43	58	88	96	6 945	6 882	15 326	15 387	30 713
Lapin Urheiluopisto	3 731	3 966	59	69	91	50	6 034	9 050	9 915	13 135	23 050
Liikunta- keskus Pajulahti	12 046	9 513	50	47	42	41	1 192	529	13 330	10 130	23 460
Solvalla Idrottsinstitut	1 925	1 873	25	37	7	7	636	824	2 593	2 741	5 334
Suomen Urheiluopisto	13 345	8 845	73	52	174	86	1 575	266	15 167	9 249	24 416
Tanhuvaaran Urheiluopisto	5 688	6 337	40	43	12	10	615	1 471	6 355	7 861	14 216
Urheiluopisto Kisakeskus	2 500	3 927	0	0	2	12	914	967	3 416	4 906	8 322
Varalan Urheiluopisto	1 454	2 596	39	41	25	24	17 356	16 255	18 874	18 916	37 790
Vuokatin Urheiluopisto	8 173	6 628	38	38	35	60	4 018	2 459	12 264	9 185	21 449
Yhteensä	79 224	72 996	416	450	545	445	54 383	52 409	134 568	126 300	260 867
%-osuus	52,0 %	48,0 %	48,0 %	52,0 %	55,1 %	44,9 %	50,9 %	49,1 %	51,6 %	48,4 %	100,0 %

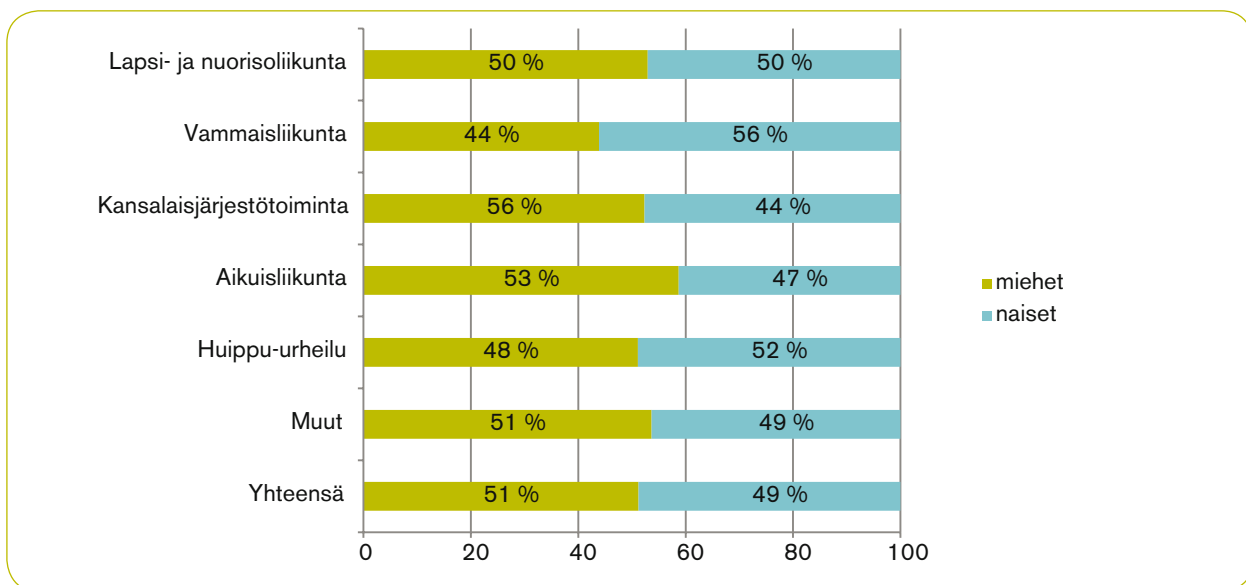
Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2013.

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen perus- koulutus		Ammatillinen lisä- koulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	Kaikki
Itä-Suomen Liikuntaopisto	6922	6017	0	0	64	89	78	120	7064	6226	13290
Norrvala Idrottsinstitut	4972	3846	0	0	0	0	0	0	4972	3846	8818
Virpinemen Liikuntaopisto	7196	6427	0	0	7	35	1078	1070	8281	7532	15813
Yhteensä	19090	16290	0	0	71	124	1156	1190	20317	17604	37921
%-osuus	54,0	46,0	0,0	0,0 %	36,4	63,6	49,3	50,7	53,6	46,4	

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta vuonna 2013

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2013.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2013.

Taulukoissa 28 ja 29 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin ja sukupuolittain. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa miesopiskelijat muodostavat niukan enemmistön. Kaikista liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoista miesten osuus oli 51,8 ja naisten 48,2 prosenttia.

Kuvioissa 14 ja 15 havainnollistetaan nais- ja miesopiskelijoiden osuuksia vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2013. Miesopiskelijat muodostavat enemmistön vapaan sivistystyön koulutuksessa lähes joka alueella. Naisten osuus on miehiä suurempi valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa aikuisliikunnan ja muun koulutuksen alueilla. Alueellisissa

liikunnan koulutuskeskuksissa naisten osuus on suurempi huippu-urheilun ja vammaisliikunnan alueilla. Lapsi- ja nuorisoliikunnan alueella on yhtä paljon nais- ja miesopiskelijoita.

Selkeimmät prosentuaaliset sukupuolierot löytyvät valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten kansalaisjärjestötoiminnan opiskelijoiden keskuudesta. Siellä 66 prosenttia opiskelijoista on miehiä. Naisvaltaisin koulutuksen osa-alue on alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vammaisliikunnan koulutus, jonka opiskelijoista 56 prosenttia on naisia.

5.5 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluilmailuopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailukeskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri lajitaitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Urheiluilmailuopiston toimintaa vuosittaisella harkinnanvaraisella yleisavustuksella. Urheiluilmailuopiston valtionavustus vuonna 2013 oli 210 000 euroa. Ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosäätiön toimintaa. Avustuksen määrä vuonna 2013 oli 290 000 euroa. Molemmat avustukset maksettiin omilta momenteiltaan.

Lähteitä:

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiansäilytysjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriön julkaisuja

2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012.

Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomalainen liikunta perustuu merkittävässä määrin vapaaehtoiseen järjestö- ja kansalaistoimintaan. Kansallisen liikuntatutkimuksen tietojen perusteella noin 15 prosenttia suomalaisista 15–79 -vuotiaista osallistuu jollakin tavalla vapaaehtoiseen liikunnan kansalaistoimintaan. Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalaistoiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa osan valtakunnallisten ja alueellisten liikuntajärjestöjen menoista myöntämällä niille vuosittain harkinnanvaraisia avustuksia. Liikuntajärjestöjen valtionavustusten myöntämisestä säädetään liikuntalain (1054/1998) 7 §:ssä. Avustuksen suuruuteen vaikuttaa järjestön toiminta liikuntalain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen toteuttamiseksi. Avustusta harkittaessa tarkastellaan järjestön toiminnan laatua, laajuutta sekä yhteiskunnallista merkitystä. Valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille myönnetään lisäksi erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Valtakunnalliset liikuntajärjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman erillistä lupaa siirtää ansaitsemaansa valtionavustusta niiden toimintaan. Myös liikunnan aluejärjestöt ja kunnat tukevat paikallisten seurojen toimintaa. Kunnat voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkas-

tellaan lähemmin luvussa 3. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi vuonna 2013 paikalliseen seuratoimintaan seuratoiminnan kehittämistukea, jota esitellään tarkemmin luvussa 14.

Voimassa olevan liikunta-asetuksen (1055/1998) mukaan valtionapukelpoisia järjestöjä ovat valtakunnalliset tai alueelliset yleishyödylliset rekisteröidyt yhdistykset, joiden pääasiallisena tehtävänä on liikunnan järjestäminen tai muu liikuntaa edistävä toiminta ja joka ottaa toiminnassaan huomioon urheilun eettiset periaatteet. Muita yleishyödyllisen yhteisön tunnusmerkkejä ovat, ettei se sääntöjensä mukaan tavoittele voittoa ja sen toiminnassa on mukana luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten panos sekä tarvittava määrä palkattuja omia työntekijöitä. Valtionapukelpoisella järjestöllä on oltava vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on vähintään tuhat harrastajaa, ja liikuntalajilla on oltava kansainvälinen organisaatio tai lajin on oltava kansallisesti merkittävä. Valtionavustusta ei yleensä myönnetä ennen kuin järjestö on toiminut vähintään vuoden mittaisen tilikauden.

Vuonna 2009 urheilun lajiliittojen ja liikuntajärjestöjen valtionapujärjestelmää pohtinut työryhmä jätti esityksen valtionapujärjestelmän muuttamisesta. Työryhmä esitti, että valtionavustusta saisivat vastaisuudessa vain järjestöt, joiden pääasiallisena toimintamuotona on liikunta. Lisäksi kustakin lajista olisi tarkoituksena hyväksyä valtionapukelpoiseksi vain yksi lajia edustava liitto. Uuden avustettavan järjestön tulisi olla toiminut vähintään viisi vuoden mittaista tilikautta ennen valtionapukelpoisuuden myöntöä. Lisäksi liikuntalakiin ehdotettiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan mahdollistettaisiin valtionapukelpoi-

suuden kumoaminen järjestöltä, joka ei täytä lain edellytyksiä. Työryhmän esitys on huomioitu esityksessä uudeksi liikuntalaiksi (annettiin eduskunnalle 21.10.2013).

Vuoden 2013 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon järjestöjen määrälliset, laadulliset ja yhteiskunnalliset tulokset lapsi- ja nuorisoliikunnan, aikuisten liikunnan ja huippu-urheilun tulosalueilla. Lisäksi arvioitiin järjestöjen toimintaa eettisesti kestävä liikunnan osalta ottaen huomioon erityisesti liiton antidopingtoiminta sekä toiminta laaja-alaisen tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden osa-alueilla. Lisäksi järjestöjen valtionavustusten määrää harkittaessa on otettu huomioon urheilun eettisten, niin sanottujen Reilu peli-periaatteiden toteuttaminen käytännössä.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset

Taulukossa 30 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013, pois lukien Suomen Olympiakomitea ry sekä Valtakunnallinen Liikunta- ja Urheiluorganisaatio Valo ry, joka on kolmen palvelu- ja toimialajärjestön (Suomen Liikunta ja Urheilu ry, Nuori Suomi ry ja Suomen Kuntoliikuntaliitto Kunto ry) yhteenliittymästä muodostettu uusi järjestö.

Taulukossa 31 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2011–2013 ja kuviossa 16 valtionavustusten järjestöryhmäkohtaiset prosenttiosuudet vuonna 2013. Vuonna 2013 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä noin 38 miljoonaa euroa, joka oli noin 4,3 miljoonaa euroa eli 10,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2012.

Valtakunnallisille liikuntajärjestöille esitettävän toiminta-avustuksen vähentymiseen on yhtäältä vaikuttanut se, että Valtiontalouden tarkastusvirasto suoritti vuonna 2012 tarkastussuunnitelmaansa sisältäneen tarkastuksen, joka koski veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista myönnettyjä harkinnanvaraisia valtionavustuksia urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Avustusesitystä valmisteltaessa on kyseinen asia otettu huomioon siten, että Suomen Olympiakomitean sekä Suomen Paralympiakomitean toiminta-avustusta on pienennetty yhteensä 3 800 000 miljoonalla eurolla ja siirretty kyseinen määrä erityisavustuksena myönnettäväksi 1.1.2013 Suomen Olympiakomitean yhteyteen perustetulle huippu-urheiluyksikölle. Tällä tavoin ministeriö kykenee aiempaa paremmin varmistamaan sen, että avustukset myönnetään tosiasiallisesti huippu-urheilua edistävän valmennuksen tehostamiseen.

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU/Valo:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

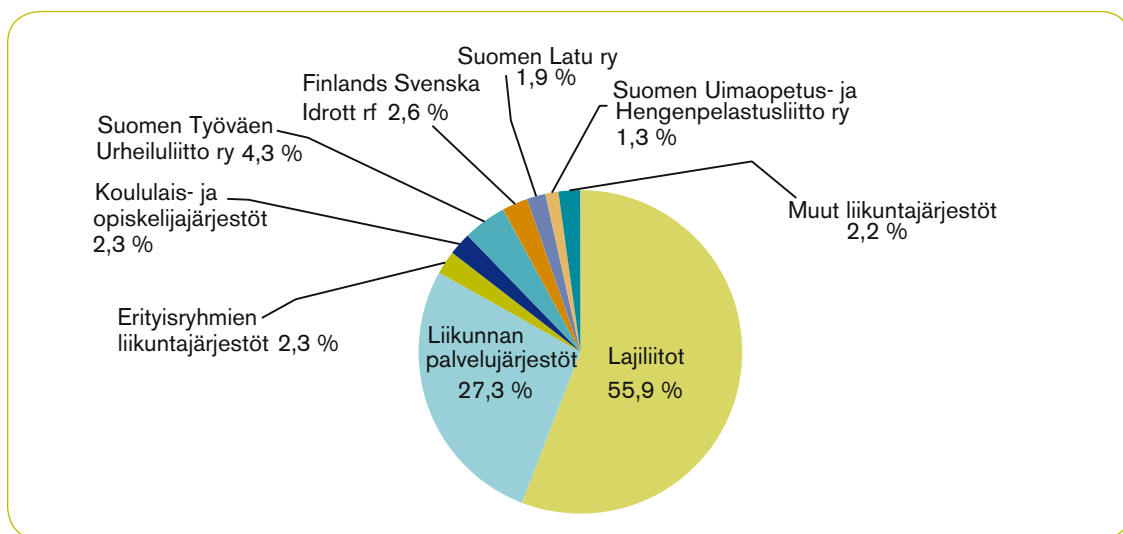
Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtionavustukset	Avustus%	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2004	77 797 437	22 861 000	29,4	29 543 135	-0,7 %
2005	89 111 519	24 261 000	27,2	30 409 621	2,9 %
2006	94 767 198	25 529 024	26,9	31 090 856	2,2 %
2007	100 972 134	27 544 000	27,3	32 460 982	4,4 %
2008	106 907 384	28 960 000	27,1	32 253 924	-0,6 %
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	35 219 124	9,2 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	36 528 719	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	36 417 559	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	36 495 292	0,2 %
2013	126 324 501	33 223 000	26,3	33 223 000	-9,0 %

Toisaalta järjestöille myönnettävien avustusten väheneminen johtuu siitä, että liikunnan kansalaistoiminnassa on aiempaa enemmän painotettu matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämisen ja toimenpiteiden edistämistä hallitusohjelman mukaisesti. Näin ollen seura- ja kansalaistoimintaa voidaan tukea entistä paremmin paikallisesti.

Vuonna 2013 valtionavustusta myönnettiin yhteensä 120 järjestölle, joista valtakunnallisia urheilun lajiliittoja oli 69, erityisryhmien liikuntajärjestöjä 10, koululais- ja opiskelijajärjestöjä 4, valtakunnallisia palvelujärjestöjä 4, alueellisia yhteisöjä 15 ja muita liikuntajärjestöjä 18.

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2011–2013, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2011		2012		2013	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Varsinaiset liikuntajärjestöt						
Lajiliitot	20 300 000	49,1	21 286 000	50,2	21 279 000	55,9
Erityisliikuntajärjestöt	860 000	2,1	890 000	2,1	890 000	2,3
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	817 000	2,0	862 000	2,0	862 000	2,3
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 650 000	4,0	1 650 000	3,9	1 650 000	4,3
Finlands Svenska Idrott rf	985 000	2,4	985 000	2,3	985 000	2,6
Suomen Latu ry	710 000	1,7	710 000	1,7	710 000	1,9
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	500 000	1,2	500 000	1,2	500 000	1,3
Muut liikuntajärjestöt	783 000	1,9	822 000	1,9	822 000	2,2
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	10 985 000	26,6	10 985 000	25,9	6 652 000	17,5
Alueelliset yhteisöt	3 730 000	9,0	3 730 000	8,8	3 730 000	9,8
Yhteensä	41 320 000	100,0	42 420 000	100,0	38 080 000	100,0

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2013.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2004–2013 (lkm).

Järjestöryhmä	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varsinaiset liikuntajärjestöt										
Lajiliitot	72	72	73	73	74	74	74	73	73	69
Erityisliikuntajärjestöt	14	14	14	14	14	14	10	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Finlands Svenska Idrott rf	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Latu ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Uimaopetus ja Hengenpelastusliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muut liikuntajärjestöt	16	16	16	14	14	14	14	14	14	14
Liikunnan palvelujärjestöt										
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	5	5	5	5	5	6	6	6	4
Alueelliset yhteisöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	130	130	131	129	130	130	127	126	126	120

Yhteensä seitsemän järjestön valtionavustushakemukset hylättiin, koska ne eivät ole valtionavustukseen oikeutettuja liikuntajärjestöjä. Nämä järjestöt olivat:

- Allergia- ja Astmaliitto ry
- Jalkapallon pelaajayhdistys ry
- Liikuntaa ja kulttuuria kansainvälisesti Liikkukaa! Ry
- Suomen Agilityliitto ry
- Suomen Frisbeeliitto ry
- Suomen Padel Liitto ry
- Suomen Perinteisten Budolajien liitto ry

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) erityisliikuntajärjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, (d) omassa taulukossaan Suomen Työväen Urheiluliitto, Finlands Svenska Idrott rf, Suomen Latu ry ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä (e) muut varsinaiset liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) alueelliset yhteisöt.

Vuoteen 2012 verrattuna lajiliittojen avustussummiin ei tehty muutoksia. Ainoat muutokset koskivat lajiliittojen fuusioita. Suomen Kaukalopalloliitto ry ja Suomen Ringetteliitto ry yhdistyivät Kaukalopallo- ja Ringetteliitto ry:ksi ja Suomen Baseball ja Softball -liitto ry liittyi Suomen Pesäpalloliitto ry:n yhteyteen.

Erityisliikuntajärjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen, muiden liikuntajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustukset säilyivät lähes täysin vuoden 2012 tasolla. Ainoat muutokset olivat Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n, Nuori Suomi ry:n ja Suomen Kuntoliikuntaliitto Kunto ry:n yhteenliittymästä muodostettu Valo ry:n avustus sekä Suomen Olympiakomitean ja Paralympiakomitean toiminta-avustuksista huippu-urheiluyksikölle irrotettu erityisavustus. Muutoksia on havaittavissa verrattaessa avustuksen määriä vuoden 2010 tasoon. Suurimmat prosentuaaliset muutokset ovat korotukset Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry:n (34 %) sekä Suomen CP-liitto ry:n (30 %) avustuksissa.

Taulukoissa 33–39 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2012–2013. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot (€), indeksikorjaamaton.

Lajiliitot		2012	2013	%-muutos
1	AKK-Motorsport ry	240 000	240 000	0,0
2	Sukeltajaliitto ry	160 000	160 000	0,0
3	Suomen Aikidoliitto ry	50 000	50 000	0,0
4	Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	120 000	120 000	0,0
5	Suomen Ampumahiihtoliitto ry	225 000	225 000	0,0
6	Suomen Ampumaurheiluliitto ry	710 000	710 000	0,0
7	Suomen Baseball ja Softball -liitto ry	7 000	0	-100,0
8	Suomen Biljardiliitto ry	60 000	60 000	0,0
9	Suomen Castingliitto ry	7 000	7 000	0,0
10	Suomen Cheerleadingliitto ry	50 000	50 000	0,0
11	Suomen Curlingliitto ry	90 000	90 000	0,0
12	Suomen Dartslitto ry	35 000	35 000	0,0
13	Suomen Golfliitto ry	510 000	510 000	0,0
14	Suomen Hiihtoliitto ry	1 120 000	1 120 000	0,0
15	Suomen Hockeyliitto ry	32 000	32 000	0,0
16	Suomen Ilmailuliitto ry	150 000	150 000	0,0
17	Suomen ITF Taekwon-Do ry	15 000	15 000	0,0
18	Suomen Jousiampujain Liitto ry	55 000	55 000	0,0
19	Suomen Judoliitto ry	305 000	305 000	0,0
20	Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 375 000	1 375 000	0,0
21	Suomen Jääpalloliitto ry	130 000	130 000	0,0
22	Suomen Karateliitto ry	245 000	245 000	0,0
23	Suomen Kaukalopalloliitto*	100 000	0	-100,0
24	Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto*	-	310 000	100,0
25	Suomen Keilailuliitto ry	240 000	240 000	0,0
26	Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	10 000	10 000	0,0
27	Suomen Keskushakkiliitto ry	45 000	45 000	0,0
28	Suomen Kiipeilyliitto ry	55 000	55 000	0,0
29	Suomen Koripalloliitto ry	740 000	740 000	0,0
30	Suomen Krikettiliitto ry	30 000	30 000	0,0
31	Suomen Kyykkäliitto ry	12 000	12 000	0,0
32	Suomen Käsipalloliitto ry	200 000	200 000	0,0
33	Suomen Lentopalloliitto ry	965 000	965 000	0,0
34	Suomen Liitokiekkoliitto ry	30 000	30 000	0,0
35	Suomen Luisteluliitto ry	250 000	250 000	0,0
36	Suomen Lumilautaliitto ry	145 000	145 000	0,0
37	Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	410 000	410 000	0,0
38	Suomen Miekkaile- ja 5-otteluliittoliitto ry	165 000	165 000	0,0
39	Suomen Moottoriliitto ry	170 000	170 000	0,0
40	Suomen Muay Thai-Liitto ry	15 000	15 000	0,0
41	Suomen Nyrkkeilyliitto ry	175 000	175 000	0,0

42	Suomen Oriental Moodo -liitto ry	13 000	13 000	0,0
43	Suomen Painiliitto ry	305 000	305 000	0,0
44	Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0
45	Suomen Palloliitto ry	1 920 000	1 920 000	0,0
46	Suomen Pesäpalloliitto ry	580 000	580 000	0,0
47	Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	28 000	28 000	0,0
48	Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	30 000	30 000	0,0
49	Suomen Purjehdus ja Veneily ry	530 000	530 000	0,0
50	Suomen Pyöräilyunioni ry	175 000	175 000	0,0
51	Suomen Pöytätennisliitto ry	120 000	120 000	0,0
52	Suomen Ratagolfliitto ry	17 000	17 000	0,0
53	Suomen Ratsastajainliitto ry	620 000	620 000	0,0
54	Suomen Ringetteliitto ry*	210 000	0	0,0
55	Suomen Rugbyliitto ry	12 000	12 000	0,0
56	Suomen Saappaanheittoliitto ry	7 000	7 000	0,0
57	Suomen Salibandyliitto ry	869 000	869 000	0,0
58	Suomen Squashliitto ry	180 000	180 000	0,0
59	Suomen Sulkapalloliitto ry	310 000	310 000	0,0
60	Suomen Suunnistusliitto ry	890 000	890 000	0,0
61	Suomen Taekwondoliitto ry	150 000	150 000	0,0
62	Suomen Taitoluisteluliitto ry	345 000	345 000	0,0
63	Suomen Tanssiurheiluliitto ry	345 000	345 000	0,0
64	Suomen Tennisliitto ry	270 000	270 000	0,0
65	Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	28 000	28 000	0,0
66	Suomen Triathlonliitto ry	60 000	60 000	0,0
67	Suomen Uimaliitto ry	700 000	700 000	0,0
68	Suomen Urheiluliitto ry	1 060 000	1 060 000	0,0
69	Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	27 000	27 000	0,0
70	Suomen Vesihiihtourheilu ry	7 000	7 000	0,0
71	Suomen Voimanostoliitto ry	50 000	50 000	0,0
72	Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 780 000	1 780 000	0,0
Yhteensä		21 286 000	21 279 000	0,0 %

*Suomen kaukalopallo ja ringetteliitto yhdistyivät vuonna 2012

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisryhmien liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Erityisliikuntajärjestöt	2010	2011	2012	2013	%-muutos
1 Epilepsialiitto ry	14 000	14 000	14 000	14 000	0,0
2 Hengitysliitto Heli ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
3 Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	79 000	79 000	79 000	0,0
4 Soveltava Liikunta SoveLi ry	145 000	200 000	200 000	200 000	27,5
5 Suomen CP-liitto ry	35 000	45 000	50 000	50 000	30,0
6 Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	308 000	320 000	345 000	345 000	10,7
7 Suomen MS-liitto ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
8 Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	18 000	18 000	18 000	0,0
9 Suomen Reumaliitto ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
10 Suomen Sydänliitto ry	46 000	46 000	46 000	46 000	0,0
Yhteensä	783 000	860 000	890 000	890 000	

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	2010	2011	2012	2013	%-muutos
1 Koululiikuntaliitto ry	300 000	300 000	320 000	320 000	6,3
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	365 000	365 000	390 000	390 000	6,4
3 Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	150 000	150 000	150 000	0,0
4 Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	2 000	2 000	2 000	0,0
Yhteensä	817 000	817 000	862 000	862 000	

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH (€), indeksikorjaamaton.

TUL, CIF, Suomen Latu, SUH	2010	2011	2012	2013	%-muutos
1 Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 605 000	1 650 000	1 650 000	1 650 000	2,7
2 Finlands Svenska Idrott CIF rf	960 000	985 000	985 000	985 000	2,5
3 Suomen Latu ry	678 000	710 000	710 000	710 000	4,5
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	330 000	500 000	500 000	500 000	34,0
Yhteensä	3 573 000	3 845 000	3 845 000	3 845 000	

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Muut liikuntajärjestöt		2010	2011	2012	2013	%-muutos
1	Kalotturheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	36 000	36 000	36 000	36 000	0,0
2	Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	81 000	86 000	90 000	90 000	10,0
3	Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	50 000	0,0
4	Suomen Erotuomarien Liitto ry	34 000	29 000	29 000	29 000	-17,2
5	Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	160 000	160 000	170 000	170 000	5,9
6	Suomen Metsästäjäliitto ry	22 000	22 000	22 000	22 000	0,0
7	Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	40 000	40 000	45 000	45 000	11,1
8	Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	77 000	80 000	80 000	80 000	3,8
9	Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	54 000	54 000	54 000	0,0
10	Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	4 000	4 000	4 000	0,0
11	Suomen Valmentajat ry	115 000	124 000	140 000	140 000	17,9
12	Suomen Veteraanurheiluliitto ry	71 000	71 000	75 000	75 000	5,3
13	Työväen Retkeilyliitto ry	21 000	21 000	21 000	21 000	0,0
14	Urheilutoimittajain liitto ry	6 000	6 000	6 000	6 000	0,0
Yhteensä		771 000	783 000	822 000	822 000	

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt		2010	2011	2012	2013	%-muutos
1	VALO RY*	-	-	-	3 757 000	0,0
2	Suomen Liikunta ja Urheilu ry	2 000 000	2 150 000	2 150 000	-	0,0
3	Nuori Suomi ry	1 190 000	1 190 000	1 190 000	-	0,0
4	Suomen Kuntourheiluliitto ry	920 000	950 000	950 000	-	0,0
5	Suomen Olympiakomitea	4 300 000	4 300 000	4 300 000	1 100 000	-290,9
6	Suomen Paralympiakomitea	863 000	870 000	870 000	270 000	-219,6
7	Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	1 475 000	1 525 000	1 525 000	1 525 000	3,3
Yhteensä		10 748 000	10 985 000	10 985 000	6 652 000	

*VALO RY on perustettu vuonna 2012 Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n, Nuori Suomi ry:n sekä Suomen Kuntourheiluliiton toimesta

6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2013

Taulukoissa 40–47 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, hyväksyttävät toimintamenot, valtionavustukset, avustuksen osuus hyväksytyistä menoista sekä koko julkisen tuen osuus hyväksytyistä menoista vuonna 2013. Taulukot on koottu liikunta-

järjestöjen omien selvitysten perusteella. Julkiseen tukeen sisältyvät varsinaisen toiminta-avustuksen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadut erityisavustukset sekä Olympiakomitealta, Paralympiakomitealta tai muilta julkisilta tahoilta saadut avustukset, jotka on taulukoissa eritelty omiin sarakkeisiinsa. Olympiakomitea ja Paralympiakomitea jakavat esimerkiksi lajiliitoille valmentajatukea valtion urheilija-apurahaa saavien urheilijoiden valmentajille jaettavaksi.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2013. Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt (€), indeksikorjaamaton.

Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt		2010	2011	2012	2013	%-muutos
1	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	160 000	160 000	160 000	0,0
2	Etelä-Savon Liikunta ry	168 000	190 000	190 000	190 000	11,6
3	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	483 000	483 000	483 000	483 000	0,0
4	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	351 000	351 000	351 000	0,0
5	Kainuun Liikunta ry	192 000	192 000	192 000	192 000	0,0
6	Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	159 000	159 000	159 000	0,0
7	Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	208 000	208 000	208 000	0,0
8	Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	150 000	150 000	150 000	0,0
9	Lapin Liikunta ry	187 000	187 000	187 000	187 000	0,0
10	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	546 000	546 000	546 000	0,0
11	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	302 000	302 000	0,0
12	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	193 000	193 000	193 000	0,0
13	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	236 000	236 000	236 000	0,0
14	Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	182 000	182 000	182 000	0,0
15	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	191 000	191 000	191 000	0,0
Yhteensä		3 708 000	3 730 000	3 730 000	3 730 000	

Liikuntalain (1054/1998) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei lasketa tiettyjä palkkaukseen liittyviä menoja eikä erikseen määriteltyjä irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja.

Suurin julkisen tuen prosentuaalinen osuus hyväksyttävistä toimintamenoista oli Mielenterveyden Keskusliitolla, jonka tuki oli 95,7 prosenttia hyväksyttävistä toimintamenoista. Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus hyväksyttävistä

menoista oli 48,4 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli 41,7 prosenttia. Korkein julkisten avustusten aste oli Suomen Saappaanheittoliitolla, 89 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista ja alhaisin puolestaan Suomen Rugbyliitolla 9,6 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuonna 2013 myönnettyjä avustuksia. Muiden julkisten avustusten ja tukien saraketta koskien on huomattava, ettei ole takuita siitä, että kaikki järjestöt ovat raportoineet ne täsmällisesti. Tästä johtuen järjestöjen keskinäinen vertailtavuus kärsii. Lisäksi on huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot puuttuvat.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot (69)	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
AKK-Motorsport ry	1 826 795	1 845 756	240 000	13,0	13,0	0	0	0	0
Sukeltajaliitto ry	813 851	809 987	160 000	19,8	21,4	13 000	0	0	0
Suomen Aikidoliitto ry	113 057	111 242	50 000	44,9	44,9	0	0	0	0
Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	965 482	827 510	120 000	14,5	19,5	35 000	0	0	6 500
Suomen Ampumahiihtoliitto ry	965 074	964 607	225 000	23,3	32,2	0	85 337	0	0
Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 020 064	2 009 914	710 000	35,3	50,0	25 000	232 800	37 500	0
Suomen Biljardiliitto ry	204 341	191 604	60 000	31,3	31,3	0	0	0	0
Suomen Castingliitto ry	11 058	8 662	7 000	80,8	80,8	0	0	0	0
Suomen Cheerleadingliitto ry	518 803	383 279	50 000	13,0	13,0	0	0	0	0
Suomen Curlingliitto ry	247 628	247 589	90 000	36,4	63,4	7 000	25 000	30 000	5 000
Suomen Dartsliitto ry	176 910	79 269	35 000	44,2	44,2	0	0	0	0
Suomen Golfliitto ry	3 697 947	3 608 483	510 000	14,1	18,5	95 000	64 000		0
Suomen Hiihtoliitto ry	3 186 112	3 178 653	1 120 000	35,2	36,8	0	0	50 000	0
Suomen Hockeyliitto ry	52 639	52 601	32 000	60,8	68,4	0	0	0	3 992
Suomen Ilmailuliitto ry	1 023 169	995 113	150 000	15,1	15,4	0	0	0	3 000
Suomen ITF Taekwon-Do ry	104 260	104 143	15 000	14,4	14,4	0	0	0	0
Suomen Jousiampujain Liitto ry	236 356	235 855	55 000	23,3	41,1	15 000	0	27 000	0
Suomen Judoliitto ry	1 082 360	1 086 572	305 000	28,1	38,7	72 588	31 103	12 000	0
Suomen Jääkiekkoliitto ry	17 550 813	16 078 133	1 375 000	8,6	14,4	66 220	330 000	0	539 123

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus- tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Jääpalloliitto ry	338 117	287 828	130 000	45,2	46,2	3 000	0	0	0
Suomen Karateliitto ry	432 274	427 094	245 000	57,4	58,5	0	4 750	0	0
Suomen Kaukalopallo- ja ringeteliitto ry*	882 501	881 968	310 000	35,1	41,4	55 000	0	0	0
Suomen Keilailuliitto ry	906 070	762 681	240 000	31,5	35,4	12 500	17 500	0	0
Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	42 704	42 474	10 000	23,5	23,5	0	0	0	0
Suomen Kiipeilyliitto ry	217 104	216 611	55 000	25,4	25,4	0	0	0	0
Suomen Koripalloliitto ry	4 053 895	4 010 598	740 000	18,5	38,8	497 599	315 599	0	2 750
Suomen Krikettiliitto ry	318 893	318 893	30 000	9,4	12,9	0	0	0	11 200
Suomen Kyykkäliitto ry	17 847	17 847	12 000	67,2	67,2	0	0	0	0
Suomen Käsipalloliitto ry	791 686	723 357	200 000	27,6	31,9	0	30 674	0	0
Suomen Lentopalloliitto ry	4 555 149	4 474 745	965 000	21,6	29,4	348 500	0	0	0
Suomen Liitokiekkoliitto ry	93 206	92 306	30 000	32,5	32,5	0	0	0	0
Suomen Luisteluliitto ry	1 222 274	1 226 375	250 000	20,4	36,5	0	197 120	0	0
Suomen Lumilautaliitto ry	607 187	607 187	145 000	23,9	62,0	45 000	174 230	0	12 000
Suomen melonta- ja soutuliitto ry	781 090	768 304	410 000	53,4	66,7	0	102 504	0	0
Suomen Miekkailu- ja 5-otteliitto ry	257 949	252 036	165 000	65,5	72,8	5 000	13 420	0	0
Suomen Moottoriliitto ry	941 370	931 474	170 000	18,3	18,3	0	0	0	0
Suomen Muay Thai- liitto ry	40 080	39 975	15 000	37,5	37,5	0	0	0	0

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus- tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Nyrkkeilyliitto ry	404 245	402 885	175 000	43,4	52,7	26 000	11 409	0	0
Suomen Oriental Moodo -liitto ry	26 827	26 528	13 000	49,0	49,0	0	0	0	0
Suomen Painiliitto ry	792 301	792 191	305 000	38,5	64,2	40 000	152 948	0	11 000
Suomen Painonnostoliitto ry	339 126	335 893	200 000	59,5	61,7	0	7 250	0	0
Suomen Palloliitto ry	15 416 525	11 790 063	1 920 000	16,3	18,0	48 000	150 000	0	0
Suomen Pesäpalloliitto ry	1 682 347	1 701 297	580 000	34,1	35,6	25 000	0	0	0
Suomen Pétanque- Liitto ry	98 732	98 732	28 000	28,4	28,4	0	0	0	0
Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	164 161	164 144	30 000	18,3	18,3	0	0	0	0
Suomen Purjehdus- ja Veneily ry	1 784 411	1 783 505	530 000	29,7	43,8	0	232 929	19 000	0
Suomen Pyöräilyunioni ry	357 931	356 798	175 000	49,0	66,9	10 000	39 125	0	14 467
Suomen Pöytätennisliitto ry	370 212	274 844	120 000	43,7	54,2	8 000	21 000	0	0
Suomen Ratagolfliitto ry	34 473	30 223	17 000	56,2	56,2	0	0	0	0
Suomen Ratsastajainliitto ry	3 894 745	3 424 276	620 000	18,1	24,5	100 000	14 250	35 000	69 650
Suomen Rugbyliitto ry	125 006	125 006	12 000	9,6	9,6	0	0	0	0
Suomen Saappaanheittoliitto ry	8 249	7 856	7 000	89,1	89,1	0	0	0	0
Suomen Salibandyliitto ry	5 737 499	5 696 899	869 000	15,3	16,8	60 000	27 000	0	0
Suomen Shakkiliitto ry	132 144	127 252	45 000	35,4	35,4	0	0	0	0
Suomen Squashliitto ry	289 426	287 485	180 000	62,6	70,6	8 000	15 000	0	0
Suomen Sulkapalloliitto ry	656 781	613 190	310 000	50,6	55,9	12 000	15 000	0	6 000

Taulukko 40.Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus% hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Suunnistusliitto ry	2 489 745	2 290 985	890 000	38,8	44,7	13 000	120 000	0	0
Suomen Taekwondoliitto ry	492 192	491 073	150 000	30,5	50,0	35 401	60 000	0	0
Suomen Taitoluisteluliitto ry	2 170 391	2 187 401	345 000	15,8	22,9	84 000	0	0	72 000
Suomen Tanssieurheiluliitto ry	595 360	591 125	345 000	58,4	58,4	0	0	0	0
Suomen Tennisliitto ry	1 552 416	1 325 437	270 000	20,4	24,7	10 000	40 000	0	7 755
Suomen Tikkaurheiluliitto ry	38 110	38 110	28 000	73,5	73,5	0	0	0	0
Suomen Triathlonliitto ry	101 428	101 428	60 000	59,2	64,7	0	0	0	5 640
Suomen Uimaliitto ry	1 905 008	1 809 372	700 000	38,7	46,0	0	89 500	42 500	0
Suomen Urheiluliitto ry	5 584 221	5 466 578	1 060 000	19,4	27,4	20 000	346 610	73 000	0
Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	69 132	64 285	27 000	42,0	42,0	0	0	0	0
Suomen Vesihiihtourheilu ry	9 314	8 874	7 000	78,9	78,9	0	0	0	0
Suomen Voimanolliitto ry	170 462	123 230	50 000	40,6	40,6	0	0	0	0
Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	4 499 329	4 426 998	1 780 000	40,2	57,2	710 000	40 100	0	1 000
Yhteensä	103 288 365	95 864 690	21 279 000	22,2	29,1	2 504 808	3 006 158	326 000	771 076

* Kaukalopallo- ja ringetteliitto yhdistyivät vuonna 2013

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Erityisliikunta- järjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyt- tävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus-% hyväksytyt menot	Julkinen tuki-% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Paralympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Epilepsialiitto ry	15 654	15 654	14 000	89,4	89,4	0	0	0	0
Hengitysliitto Heli ry	137 706	137 706	46 000	33,4	33,4	0	0	0	0
Mielenterveyden Keskusliitto ry	87 794	87 794	79 000	90,0	95,7	5 000	0	0	0
Soveltava Liikunta SoveLi ry	308 888	308 888	200 000	64,7	92,3	85 000	0	0	0
Suomen CP- liitto ry	57 536	57 536	50 000	86,9	86,9	0	0	0	0
Suomen kuurojen Urheiluliitto ry	582 333	580 272	345 000	59,5	70,4	63 608	0	0	0
Suomen MS-liitto	77 347	70 509	46 000	65,2	65,2	0	0	0	0
Suomen Parkinson-liitto ry	19 099	19 099	18 000	94,2	94,2	0	0	0	0
Suomen Reumaliitto ry	74 390	74 390	46 000	61,8	61,8	0	0	0	0
Suomen Sydänliitto ry	135 722	134 387	46 000	34,2	85,2	68 560	0	0	0
Yhteensä	1 496 469	1 486 235	890 000	59,9	74,8	222 168	0	0	0

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyt- tävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki % hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Koululiikuntaliitto ry	593 067	588 917	320 000	54,3	64,7	60 899	0	0	0
Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	815 681	745 327	390 000	52,3	61,0	65 000	0	0	0
Suomen ammattillisen koulu- tuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry	806 939	705 649	150 000	21,3	63,6	151 297	0	0	147 767
Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	4 145	4 145	2 000	48,2	48,2	0	0	0	0
Yhteensä	2 219 832	2 044 038	862 000	42,2	63,0	277 197	0	0	147767

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtion-avustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis-avustukset	Muut julkiset avustukset ja tuet
Suomen Työvään Urheiluliitto TUL ry	2 376 851	2 289 611	1 650 000	72,1	78,4	146 000	0
Finlands Svenska Idrott rf	1 580 813	1 480 896	985 000	66,5	66,5	0	0
Suomen Latu ry	2 257 759	2 115 064	710 000	33,6	42,5	188 300	0
Suomen Uimaopetus- ja Hengenväläliitto ry	1 047 311	1 045 390	500 000	47,8	50,9	30 000	2 200
Yhteensä	7 262 733	6 930 961	3 845 000	55,5	60,8	364300	2200

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtion-avustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis-avustukset	Muut julkiset avustukset ja tuet
Kalottiuurheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	53 656	53 656	36 000	67,1	91,3	13 000	0
Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry	258 513	206 704	90 000	43,5	46,0	5 000	0
Reserviläisurheiluliitto ry	146 408	143 027	50 000	35,0	35,0	0	0
Suomen Erotuomarien Liitto ry	42 478	42 478	29 000	68,3	68,3	0	0
Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	317 245	317 200	170 000	53,6	74,9	67 523	0
Suomen Metsästäjäläitto ry	2 286 406	2 227 990	22 000	1,0	3,9	0	66 000
Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	81 956	81 956	45 000	54,9	86,8	23 000	3 165
Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	489 889	442 132	80 000	18,1	21,9	17 000	0
Suomen Sotilasurheiluliitto ry	223 254	209 330	54 000	25,8	25,8	0	0
Suomen Työpaikkaurheilu ry	35 024	34 904	4 000	11,5	11,5	0	0
Suomen Valmentajat ry	400 445	398 071	140 000	35,2	37,5	9 119	0
Suomen Veteraanuurheiluliitto ry	306 381	276 371	75 000	27,1	36,2	25 000	0
Työvään Retkeilyliitto ry	58 031	48 361	21 000	43,4	43,4	0	0
Urheilutoimittajain Liitto ry	81 035	61 707	6 000	9,7	9,7	0	0
Yhteensä	4 780 719	4 543 886	822 000	18,1	23,1	159642	69165

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt:
Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Valo ry*	8 971 300	8 890 559	3 757 000	42,3	70,7	2 530 128	0	0	0
Suomen Olympiakomitea ry	9 307 250	9 344 289	1 100 000	11,8	87,3	7 058 212	0	0	0
Suomen Paralympiakomitea ry	1 144 449	1 145 146	270 000	23,6	88,9	681 408	67 000	0	0
Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	2 515 400	2 505 997	1 525 000	60,9	75,5	0	0	0	366 769
Yhteensä	21 938 399	21 885 990	6 652 000	30,4	79,3	10 269 749	67000	0	366769

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2013 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtionavustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityisavustukset	Suomen Olympiakomitea ry	Suomen Paralympiakomitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	521 067	518 024	160 000	30,9	69,4	136 756	0	0	62 800
Etelä-Savon Liikunta ry	956 041	955 038	190 000	19,9	29,2	0	89 340	0	0
Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	823 149	821 680	483 000	58,8	64,9	0	0	0	49 947
Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 256 319	1 245 119	351 000	28,2	30,2	25 000	0	0	0
Kainuun Liikunta ry	759 139	741 574	192 000	25,9	60,0	58 000	0	0	194 780
Keski-Pohjanmaan liikunta ry	553 181	535 010	159 000	29,7	37,2	27 001	0	0	12 803
Keski-Suomen Liikunta ry	527 276	525 840	208 000	39,6	50,3	0	0	0	56 525
Kymenlaakson Liikunta ry	525 467	520 978	150 000	28,8	46,4	6 000	0	0	85 504
Lapin Liikunta ry	316 751	316 534	187 000	59,1	67,9	28 000	0	0	0
Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 819 491	1 817 545	546 000	30,0	41,8	118 257	0	0	95 233
Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	746 104	670 552	302 000	45,0	50,3	26 920	0	0	8 000,00
Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 444 498	898 552	193 000	21,5	72,6	64 123	0	0	394 914
Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	582 046	569 657	236 000	41,4	61,9	0	0	0	116 371
Pohjois-Savon Liikunta ry	741 796	733 396	182 000	24,8	26,9	0	0	0	15 000
Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	935 590	934 050	191 000	20,4	59,2	40 000	0	0	322 334
Yhteensä	12 507 916	11 803 548	3 730 000	31,6	48,8	530 056	89 340	0	1 414 211

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2013 (€).

Järjestöryhmä	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Varsinaiset liikuntajärjestöt	119 048 118	110 869 811	27 698 000	25,0	32,1	3 528 115	3 006 158	326 000	990 209
Liikunnan palvelujärjestöt	34 446 315	33 689 538	10 382 000	30,8	68,6	10 799 805	156 340	0	1 780 980
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	153 494 432	144 559 349	38 080 000	24,8	40,6	14 327 920	3 162 499	326 000	2 771 189

Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2013 on esitetty taulukossa 48. Toiminnanalakoh- taisessa tarkastelussa on kuitenkin syytä huomioida, että joidenkin liikuntajärjestöjen kohdalla toimin- takulttuuri tai lajien luonne on asettanut rajoitteita kaikkien toiminnanalojen käytölle menolajittelussa. Liikuntajärjestöjä koskevat tiedot ovat peräisin lii- kuntajärjestöjen tilinpäätösyhteenvedoista sekä val- tionapulaskelmista. Vuonna 2013 kaikkien liikunta- järjestöjen varoista 19,6 prosenttia kohdistui nuorisoliikuntaan, 13,1 prosenttia aikuisten liikuntaan, 26,9 prosenttia huippu-urheiluun ja 40,5 prosenttia järjes- tötoimintaan. Vuoteen 2012 verrattuna selkeimmät muutokset ovat tapahtuneet nuorisoliikunnan sekä järjestötoiminnan aloilla. Nuorisoliikunnan osuus varojen käytöstä on vähentynyt ja järjestötoiminnan osuus kasvanut.

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2013

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kult- tuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosit- ain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustukset ovat projektiluonteisia. Erityisavustuksia voidaan myös myöntää muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille.

Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myön- si liikuntajärjestöille ja lajiliitoille kaikkiaan noin 14 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Suurimmat erityis-

avustukset myönnettiin Suomen Olympiakomitealle, Paralympiakomitealle ja Valo ry:lle, joiden yhteen- laskettu erityisavustusten määrä oli yli puolet erityis- avustusten kokonaissummasta. Muita suurien erityis- avustusten saajia olivat Suomen Voimisteluliitto Svoli ry 735 000 euroa, ja Koripalloliitto 274 000 euroa. Taulukossa 49 on esitetty opetus- ja kulttuuriminis- teriön liikuntajärjestöille vuonna 2013 myöntämät erityisavustukset avustuskohteittain luokiteltuina.

Kilpailujen ja tapahtumien järjestämisen kohtaan taulukossa 49 sisältyvät liikuntajärjestöille myönne- tyt avustukset Suomessa järjestettyjen kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseksi, hakemiseksi tai tappioi- den kattamiseksi. Suurin avustus kilpailutapahtumien osalta, 600 000 euroa, myönnettiin Suomen Voimis- teluliitto Svoli ry:lle Gymnaestrada 2015 tapahtuman järjestelyihin.

Projektit, hankkeet ja ohjelmat –kohtaan sisältyvät Koripalloliiton koripallon kokonaisvaltainen kehi- tyshanke (100 000 euroa) sekä siirrettävä tulostaulu (110 000 euroa). Vuonna 2013 valtionavustusta lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen sai 24 järjestöä. Merkittävin tuki yhteensä 1 400 000 euroa, myön- nettiin Valo ry:lle Lasten ja nuorten liikunnan kehit- täminen 2013 -hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin.

Tuettuja terveysliikunnan hankkeita oli yhteensä 18. Näistä merkittävimpinä Valo ry:n 200 000 euron avustus henkilöstöliikunnan valtakunnallistaminen –hankkeelle. Julkaisujen ja historiikkien laatimiseen valtionavustusta sai viisi järjestöä. Liikuntajärjestöille myönnettiin erityisavustuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Kansainvä- listä ja EU-toimintaa on käsitelty tarkemmin luvussa

8. Liikuntapaikkarakentamista käsitellään tarkemmin luvussa 4, terveyttä edistävää liikuntaa luvussa 11 ja lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa luvussa 12.

Kilpaurheilun kohtaan sisältyvät Suomen Olympia-komitea ry:n saamat 6 260 000 euroa Huippu-urheiluyksikön toimintaa ja ohjelmia varten, sekä Suomen Paralympiakomitea ry:n saama 600 000 euroa huippu-urheilutoimintaan ja ohjelmiin. Kilpa- ja huippu-urheilua käsitellään tarkemmin luvussa 9.

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2013 (%).

Järjestöryhmä	Nuorisoliikunta	Aikuisten liikunta	Huippu-urheilu	Järjestötoiminta
Varsinaiset liikuntajärjestöt				
Lajiliitot	22,5 %	14,4 %	31,9 %	31,2 %
Erityisliikuntajärjestöt	2,7 %	28,7 %	8,7 %	59,9 %
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	41,2 %	15,4 %	15,8 %	27,6 %
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	42,9 %	11,4 %	2,4 %	43,3 %
Finlands Svenska Idrott rf	39,9 %	12,0 %	0,0 %	48,1 %
Suomen Latu ry	19,2 %	41,1 %	0,0 %	39,8 %
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
Muut liikuntajärjestöt	10,1 %	5,6 %	1,3 %	83,1 %
Varsinaiset liikuntajärjestöt yhteensä	22,6 %	14,5 %	28,2 %	34,7 %
Liikunnan palvelujärjestöt				
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	0,8 %	1,2 %	32,5 %	65,5 %
Alueelliset yhteisöt	33,2 %	26,6 %	4,1 %	36,1 %
Liikunnan palvelujärjestöt yhteensä	10,3 %	8,6 %	23,0 %	58,1 %
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	19,6 %	13,1 %	26,9 %	40,5 %

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2013.

Avustuskohde	kpl	€	%
Kilpailujen ja tapahtumien järjestäminen sekä kilpailumatkat	23	1 266 618	9,0
Seuratoiminnan kehittäminen	2	110 000	0,8
Projektit, hankkeet ja ohjelmat (eivät sovi muihin kohteisiin)	25	826 268	5,9
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	24	2 295 860	16,3
Terveysliikunnan kehittäminen	18	606 810	4,3
Kansainvälinen yhteistyö ja kongressit	14	619 121	4,4
Julkaisut ja historiikit	5	95 250	0,7
Liikuntapaikkarakentaminen ja sen tutkimus	4	69 685	0,5
Kilpa-urheilu	2	8 194 208	58,2
Yhteensä	117	14 083 820	42

Lähteitä:

- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
- Liikunta-asetus 18.12.1998/1055. .
- Liikuntalaki 18.12.1998/1054.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
- Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2013. Saatavilla: <http://www.sport.fi/kirjasto/teos/suomen-olympiakomitean-vuosikertomus-2013>
- Vuoden 2013 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013.
- Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 8,1 miljoonalla eurolla.

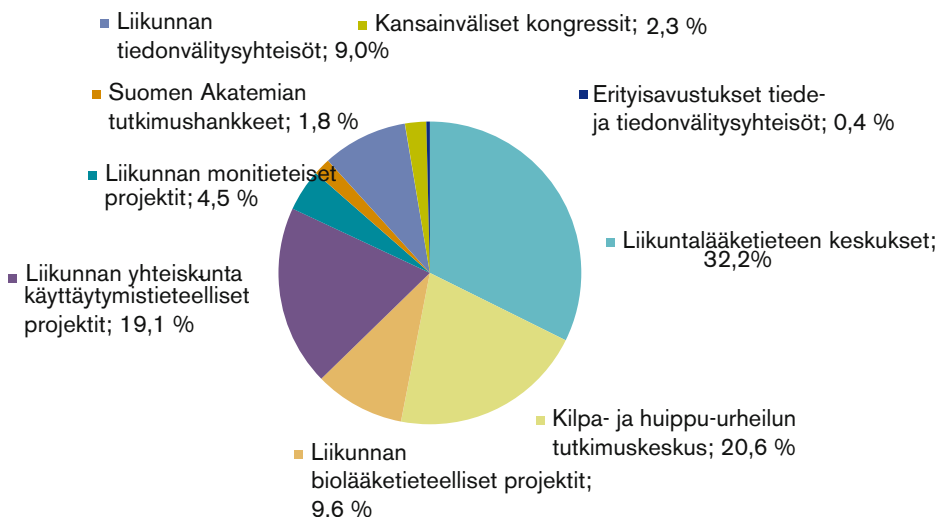
Ministeriön tutkimusrahoitusta on kohdistettu Uusi suunta liikuntatutkimukseen -strategian (Opetusministeriön julkaisuja 2009:18) linjausten mukaisesti. Liikuntatutkimusrahoituksella tavoitellaan korkeatasoista ja soveltavaa liikuntatieteellistä tutkimusta, jolla on uutuusarvoa sekä merkitystä käytännön liikuntatoiminnan kehittämisessä. Liikuntapolitiikan painopisteet: lapset ja nuoret, liikkumattomuus, kansalaistoiminta ja huippu-urheilu, on nostettu teemoina tutkimuksen keskiöön. Huomiota kiinnitetään enenevässä määrin tiedon hyödyntämiskysymyksiin, kuten vuorovaikutuksen lisäämiseen tutkijoiden ja käytännön toimijoiden välillä sekä tiedon systemaattiseen kokoamiseen ja analysointiin. Tavoitteena on tuottaa tutkittuun tietoon pohjautuvia johtopäätöksiä ja suosituksia.

Vuonna 2013 julkaistiin uusi liikuntatutkimuksen rahoitusta linjaava asiakirja: Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017 – Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15). Asiakirjan linjauksia noudatetaan vuodesta 2014 alkaen. Julkaisun pää-

paino keskittyy eduskunnan linjaamiin liikuntatoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteisiin, jotka liittyvät koko väestön liikunnan edistämiseen, liikunnan saavutettavuuteen sekä liikunta- ja urheilukulttuurin erityispiirteisiin. Lisäksi tietoa tarvitaan liikun-tapolitiikan eri teema-alueita poikkileikkävistä kokonaisuuksista kuten liikunnan edistämistöimien vaikuttavuudesta ja poikkihallinnollisuudesta. Tutkimushankkeiden tulee keskeisiltä osiltaan käsitellä liikuntaa ja noudattaa julkaisun linjauksia. Rahoitettavan tutkimuksen tulee olla liikuntatieteellisesti korkeatasoista ja innovatiivista sekä sovellettavuusarvoltaan korkeaa.

Kuviossa 17 esitetään kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2013 myöntämät valtionavustukset liikunnan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaan. Tiedonvälitystoimintaan kuviossa sisältyvät myöhemmin tässä luvussa esiteltyjen liikuntatieteellisten tiedonvälitys- ja muiden yhteisöjen toiminta-avustukset.

Edellä mainittujen avustuskohteiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnettyt valtionavustukset vuonna 2013.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön tulee vuosittain noin 100 tutkimusprojektihakemusta, joskin vuonna 2013 hakemuksia tuli selvästi aikaisempia vuosia vähemmän. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2013 rahoitusta haki 72 tutkimusprojektia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 34 projektille, yhteensä 2 498 500 € eurolla.

Valtion liikuntaneuvoston liikuntatieteen jaosto antaa lausunnot liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemuksista. Kaikkien tieteenalojen hakemukset arvioidaan liikuntatieteen jaoston koordinoimassa arviointipaneelissa. Erityistä painoarvoa annetaan hankkeiden liikuntatieteelliselle merkitykselle, hankkeen sovellettavuudelle sekä innovatiivisuudelle.

Liikuntatieteen jaosto on linjannut, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmilla keskimääräisillä avustussummilla, jotta projektien toteutumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuutta rahoitettavista hankkeista on pienennetty, sillä tarkasteltaessa asiaa kansallisesti ja kansainvälises-

ti, terveys- ja lääketieteellistä tutkimusta tehdään suhteellisen paljon riippumatta ministeriön rahoituksesta. Vuonna 2013 yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisille tutkimusprojekteille myönnettiin yli 700 000 euroa enemmän avustuksia kuin biolääketieteen projekteille. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akatemia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Raha-automaattiyhdistys sekä lukuisat säätiöt.

Rahoitetun tutkimuksen raportointivaatimuksia on muutettu niin, että vuodesta 2009 eteenpäin tutkimukset, joissa opetus- ja kulttuuriministeriö on ollut mukana rahoittajana, raportoidaan yleistajuisessa muodossa ministeriöön tutkimuksen valmistuttua. Ministeriön rahoittamien tutkimushankkeiden edistymistä ja tuloksia seurataan aktiivisesti liikuntatieteen jaostossa ja ministeriössä. Taulukossa 50 on esitetty liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnettyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2013.

Taulukko 50. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2010–2013.

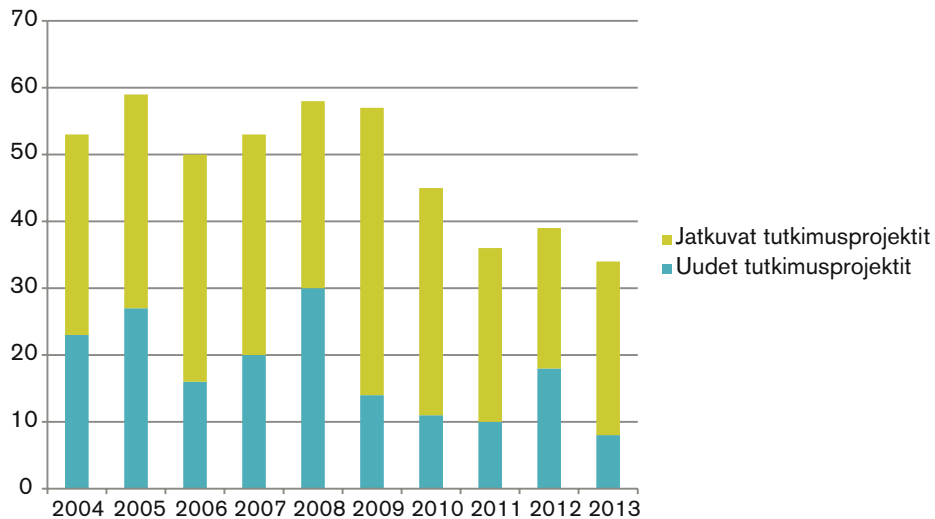
Teema	2010			2011			2012			2013		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Lapset ja nuoret	8	470 000	19,2	10	736 000	30,2	10	735 500	26,4	6	659 000	26,4
Koululiikunta	4	222 000	9,1	2	90 000	3,7	4	265 000	9,5	6	400 000	16,0
Varusmiehet			0,0	1	125 000	5,1	1	125 000	4,5	0	0	0,0
Liikunta-gerontologia	8	443 000	18,1	5	375 000	15,4	4	223 000	8,0	3	187 000	7,5
Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden fysiologiset ja terveydelliset vaikutukset	10	546 000	22,3	6	440 000	18,1	9	532 000	19,1	13	899 500	36,0
Kilpa- ja huippu-urheilu, valmennus	6	277 000	11,3	6	367 000	15,1	5	272 000	9,7	5	295 000	11,8
Liikunnan yhteiskunnalliset ilmiöt, liikuntahistoria	9	492 000	20,1	4	304 000	12,5	6	638 000	22,9	1	58 000	2,3
Yhteensä	45	2 450 000	100,0	34	2 437 000	100,0	39	2 790 500	100,0	34	2 498 500	100,0

Taulukko 51. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2012–2013.

Projektit	2012					2013				
	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %
Biolääketieteelliset projektit	43	2 973 239 €	15	904 000 €	30,4	22	2 121 299 €	10	722 000 €	34,0
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset projektit	42	2 642 889 €	19	1 348 500 €	51,0	41	3 007 247 €	19	1 441 000 €	47,9
Monitieteelliset projektit	7	739 635 €	5	538 000 €	72,7	9	755 915 €	5	335 500 €	44,4
Yhteensä	92	6 355 763 €	39	2 790 500 €	43,9	72	5 884 461 €	34	2 498 500 €	42,5

Taulukossa 51 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnetyt avustussummat tieteenaloittain vuosina 2010–2013.

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke

Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2004–2013 (kpl).

etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain riittävät määrärahat. Kuviossa 18 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2004–2013. Vuonna 2013 valtionavustusta saaneista 34 tutkimusprojektista 26 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuskeset

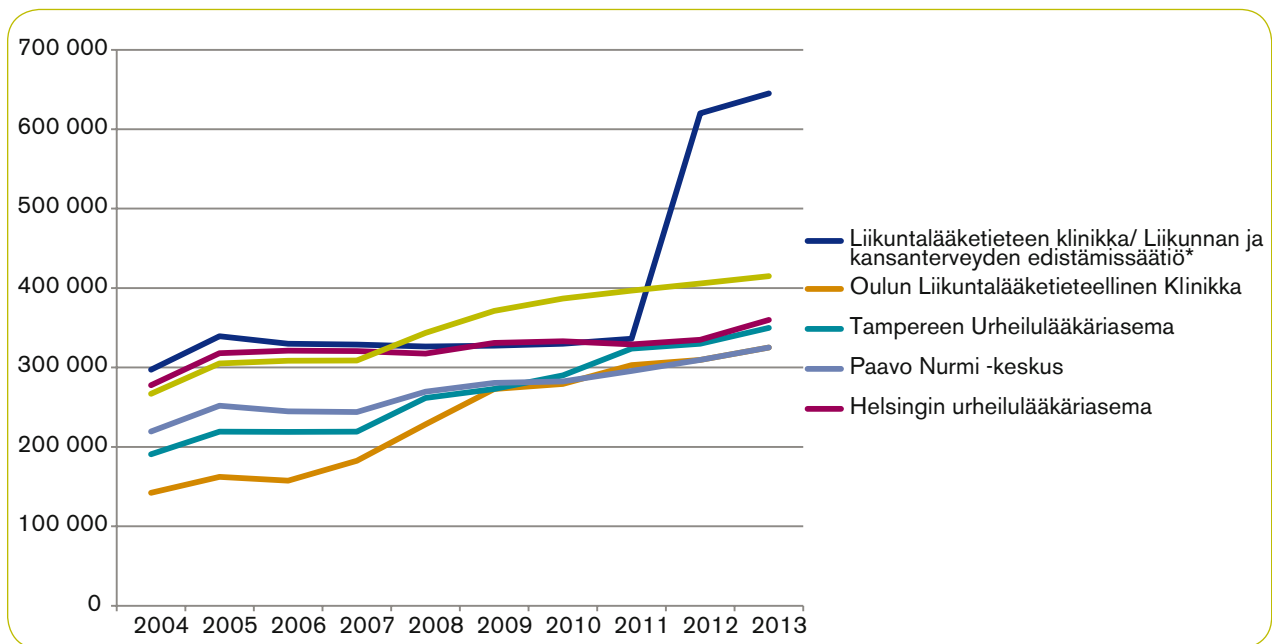
Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden (Helsinki, Turku, Tampere, Kuopio, Oulu, Jyväskylä) liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutusta. Vuosien 2004 ja 2013 välisenä aikana liikuntalääketieteen keskusten indeksikorjatut yleisavustukset ovat kohoineet noin miljoonalla eurolla 1,4 miljoonasta 2 420 000 euroon. Liikuntalääketieteen keskusten saamien valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012 on esitetty kuviossa 19.

Jyväskylän liikuntalääketieteen klinikan yleisavustus on sisällytetty Liikunnan ja terveyden edistämiskeskuksen (LIKES) yleisavustukseen vuodesta 2012 lähtien. Tästä johtuen kyseisen liikuntalääketieteen keskuksen osalta avustuksissa on tapahtunut merkittävä korotus vuosina 2004–2013 noin 300 000 eurosta lähes 650 000 euroon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt LIKESin kanssa tavoiteohjauskeskustelun joulukuussa 2012, jonka pohjalta on allekirjoitettu tavoiteohjausasiakirja kesällä 2013. Asiakirja on voimassa 2014 loppuun saakka. Tavoiteohjauksella ministeriö tukee LIKESin toimintaa monialaisena tutkimusyhteisönä, joka toteuttaa myös päätöksentekoa palvelevaa tutkimus-, arviointi- ja selvitystyötä. LIKESin erityistä asiantuntemusaluetta on etenkin liikunta-aktiivisuuteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja liikunta-aktiivisuuteen vaikuttaminen sekä lasten ja nuorten liikunnan edistäminen. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä LIKESin toiminnan tuloksellisuutta sekä liikunnan edistämiseen liittyvän tiedon, asiantuntemuksen ja osaamisen vaikuttavuutta liikuntakulttuurissa.

Liikuntalääketieteen keskuskeset ovat saaneet toiminta-avustusten lisäksi erillismäärärahaa liikuntalääketieteellisiin laitehankintoihin. Laiteavustusten myöntäminen ei kuitenkaan ole vuosittaista tai säännönmukaista.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saattaminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, UKK-instituutin kirjasto Tampereella ja Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta saivat vuonna 2013 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry, Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry, Suomen Urheilupsykologien Yhdistys ry sekä Suomen Urheilufysioterapeutit ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2010–2013 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 52. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, koska KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.okm.fi/OPM/Liikunta>.

Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja hyödyntämiseksi. Opetus-

ja kulttuuri ministeriön julkaisu 2009:18. Helsinki: Opetusministeriö.

Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston toimintakertomus kaudelta 2007–2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Taulukko 52. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2009–2013.

1. Liikuntalääketieteen keskus	2009	2010	2011	2012	2013
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö / Liikuntalääketieteen Klinikka*	300 000	307 000	322 000	620 000	645 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	303 000	310 000	315 000	330 000	360 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	340 000	360 000	380 000	400 000	415 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	257 000	263 000	283 000	305 000	325 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituutissäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	250 000	270 000	310 000	325 000	350 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	250 000	260 000	290 000	305 000	325 000
Yhteensä	1 700 000	1 770 000	1 900 000	2 285 000	2 420 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	51,5 %	49,6 %	49,9 %	54,3 %	55,5 %
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt					
Liikuntatieteellinen Seura ry	508 500	595 000	650 000	675 000	680 000
Yhteensä	508 500	595 000	650 000	675 000	680 000
% osuus yhteisöiden valtionavustuksista	15,4 %	16,7 %	17,1 %	16,0 %	15,6 %
3. Muut					
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	14 500	14 500	10 000	7000*	7 000
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	12 000	10 000	10 000	7000*	7 000
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	10 000	10 000	10 000	7000*	7 000
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	5 000	0	0	0	7 000
Yhteensä	41 500	34 500	30 000	21 000	28 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	1,3 %	1,0 %	0,8 %	0,5 %	0,6 %
4. KIHU-tutkimuskeskus	1 050 000	1 170 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	31,8 %	32,8 %	32,3 %	29,2 %	28,2 %
Kaikki yhteensä	3 300 000	3 569 500	3 810 000	4 211 000	4 358 000

*Vuodesta 2012 alkaen Liikuntalääketieteen Klinikan valtionavustus on sisällytetty osaksi Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön avustusta

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla Lissabonin sopimuksen astuttua voimaan 1.12.2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala on voinut saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelma keskittyy erityisesti ruohonjuuritason liikunnan ja urheilun tukemiseen. Muita liikunnan kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisessä liikuntapolitiikassa pyritään noudattamaan hyvän hallinnan periaatteita. Kansainvälisen yhteistyön painoalueita ovat muun muassa urheilutulosten manipuloinnin ja dopingin vastaisen yhteistyön kehittäminen, sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2013 valtionavustuksia liikunta-alan yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, Valtakunnalliselle liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry:lle kansainvälisen naisliikuntaverkoston puheenjohtajuuteen sekä Tieteellisten

seurain valtuuskunnalle Suomessa järjestettäviä kansainvälisiä liikuntatieteellisiä kongresseja varten.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla on nykyään kohtalaisen vähäistä, sillä yhteistyö toimii nykyään luonnollisesti EU:n ja Euroopan neuvoston puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n, Maailman antidopingtoimisto WADA:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisia urheiluministerikokouksia ja vuonna 2013 järjestettiin UNESCO:n toimesta viides urheiluministerien ja ylempien virkamiesten (MINEPS) kokous Berliinissä.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvostolla on myös tärkeä rooli Euroopan kantojen koordinoinnissa suhteessa WADA:an. Järjestön liikuntapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillisrahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopinginvastaisen

yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös WADA:n sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Anti-doping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa järjestetyissä kokouksissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalais-toiminnan merkitys sekä valtion rooli sen edistäjänä.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Urheiluasiat valmistellaan Euroopan unionissa neuvoston urheilutyöryhmässä ja päätökset tehdään urheiluneuvostossa. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu vuonna 2011 tehdyssä urheilualan työsuunnitelmassa 2011–2014. Seuraava työsuunnitelma on tehty ja hyväksytty Kreikan puheenjohtajuuskaudella keväällä 2014.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seurain valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle kansainvälisille liikuntatieteellisille kongresseille. Vuonna 2013 määräraha oli 170 000 euroa. Kongresseja järjestettiin yhteensä yhdeksän ja suurin tukea saanut tapahtuma oli UKK -instituutin järjestämä Kunnossa kaiken ikää -hankkeen 9th Annual Meeting and 4th Conference of HEPA Europe, joka sai avustusta 60 000 euroa. Seuraavaksi suurimmat avustuksen saajat olivat The International 22nd Puijo Symposium "Physical Exercise in Clinical Medicine – Critical Appraisal of Scientific Evidence" (25 000 €) ja AIESEP Scientific Research Seminar 2013 – The Role of PETE in Ensuring Quality PE in the Classroom – Exploring Best Practice (15 000 €).

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliittoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2013 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 596 900 euroa. Taulukossa 53 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2004–2013.

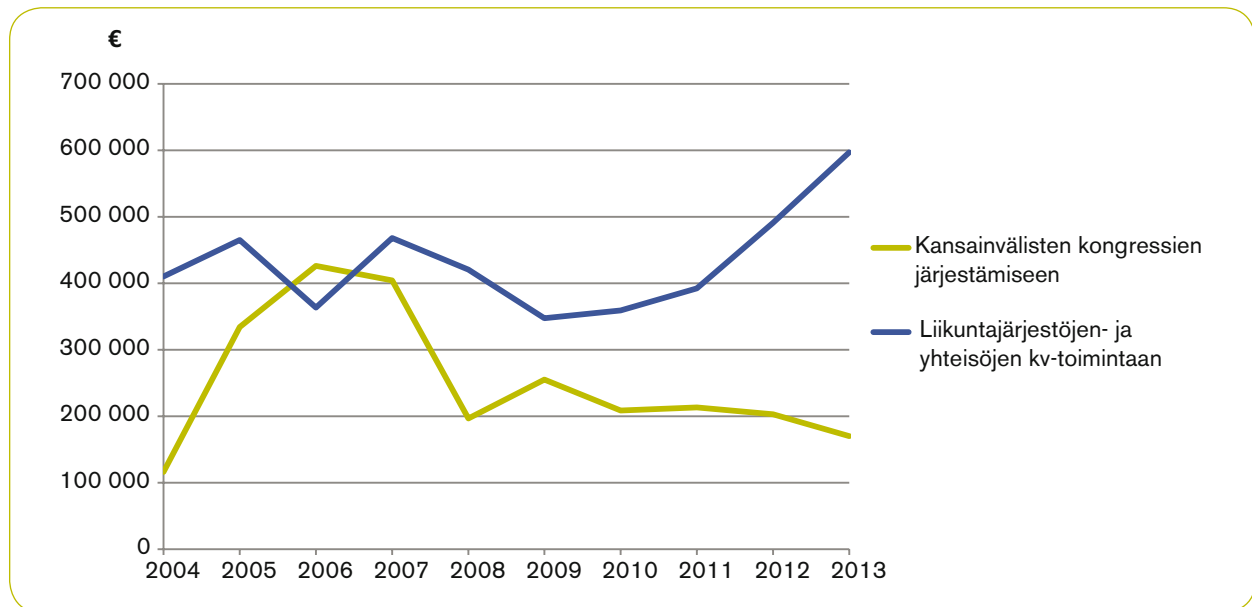
Merkittävin valtion avustus myönnettiin Valtakunnalliselle liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry:lle International Working Group on Women and Sport (IWG) ja European Non-Governmental Sports Organisation (ENSGO) puheenjohtajuuksiin sekä muihin toimintamenoihin, joihin myönnettiin yhteensä 275 000 euroa. Toiseksi merkittävin avustussumma 60 000 euroa on myönnetty Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan sijoittumisesta Suomeen aiheutuviin kustannuksiin.

Taulukko 53. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2004	317 460	410 252
2005	371 003	465 029
2006	298 268	363 250
2007	397 000	467 870
2008	377 500	420 437
2009	318 000	347 277
2010	334 200	359 056
2011	375 500	392 165
2012	483 700	490 764
2013	596 900	596 900

Huom. Vuodesta 2006 Kansainvälisten kongressien avustukset ovat menneet omalta momentiltaan. Ennen vuotta 2006 Kansainvälisen toiminnan momentilta.

Kuviossa 20 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisen avustusten kehitys vuosina 2004–2013.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Lähteitä:

European Non-Governmental Sports Organization.

Saatavilla: <http://www.engso.eu/>

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä.

International Floorball Federation Saatavilla: <http://www.floorball.org/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

The International Working Group on Women and Sport.
Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

9 Huippu-urheilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on osallistaa edistää myös kilpa- ja huippu-urheilua sekä luoda sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilulla tarkoitetaan tässä tarkastelussa määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestävää yksilö- ja joukkueurheilua. Keskeisiä huippu-urheilun kehittämiskeinoja ovat (a) valmennuksen tehostaminen, (b) valmentajakoulutus, (c) urheilijoiden henkilökohtaiset tuet, (d) antidopingtoiminta sekä (e) huippu-urheilun koordinaatio. Valtio ei kuitenkaan tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua.

Suomen Olympiakomitea johtaa ja kehittää eettisesti kestävää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Olympiakomitean toiminnan ydin on vuonna 2013 perustettu Huippu-urheiluyksikkö, joka johtaa ja koordinoi huippu-urheiluverkostotoimintaa vammaishuippu-urheilu mukaan lukien ja vastaa yhdessä lajiliittojen kanssa pitkänaikavälin huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntijapua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden verkoston toimijoiden arjen tukemiseen kolmen ohjelman kautta. Ohjelmat ovat Huippuvaiheen ohjelma, Osaamisohjelma ja Urheiluakatemiaohjelma.

Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön kanssa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulospurusteisesta suuntaamisesta. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä sen viestinnästä ja mielikuvista Suomessa.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen Antidopingtoimikunta puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustuksia huippu-urheilun edistämiseen yhteensä noin 16 miljoonaa euroa, joka oli rahan reaaliarvossa mitattuna noin 700 000 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat useaan eri kohteeseen. Merkittäviä kehittämisavustuksia myönnettiin erityisesti Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle, jolle siirrettiin lajiliitoille Suomen Olympiakomiteasta ja Suomen Paralympiakomiteasta maksetut valmennuksen kehittämistuet sekä nuorten valmennukseen ja joukkuepalloiluprojektiin osoitetut avustukset.

Taulukossa 54 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrärahat ja niiden jakautuminen vuosina 2004–2013. Sarakkeissa esiintyvien järjestöjen osalta taulukkoon on kirjattu vain niiden saamat toiminta-avustukset. Avustukset apurahaa saavien urheilijoiden henkilökohtaisille valmentajille sisältyvät kohtaan urheilijoiden ja valmentajien apurahat. Kuviossa 21 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013.

Taulukko 54. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Huippu-urheilu-yksikkö*	Paralympia-komitea	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	URA-säätiö	Huippu-urheilun muutosryhmä	Nuorten valmennus (OK ja PARA)
2004	2 758 000		383 300	622 000	130 000		
2005	2 758 000		483 000	762 000	130 000		
2006	3 400 000		580 000	770 000	130 000		
2007	3 658 000		635 000	860 000	130 000		
2008	3 740 000		700 000	1 013 000	130 000		
2009	4 100 000		820 000	1 236 500	135 000		
2010	4 300 000		863 000	1 700 000	135 000	380 000	400 000
2011	4 300 000		870 000	1 700 000	135 000	1 200 000	532 000
2012	4 300 000	235 000	870 000	1 700 000	135 000	900 000	532 000
2013	1 100 000	6 860 000	270 000	1 700 000	135 000	0	0

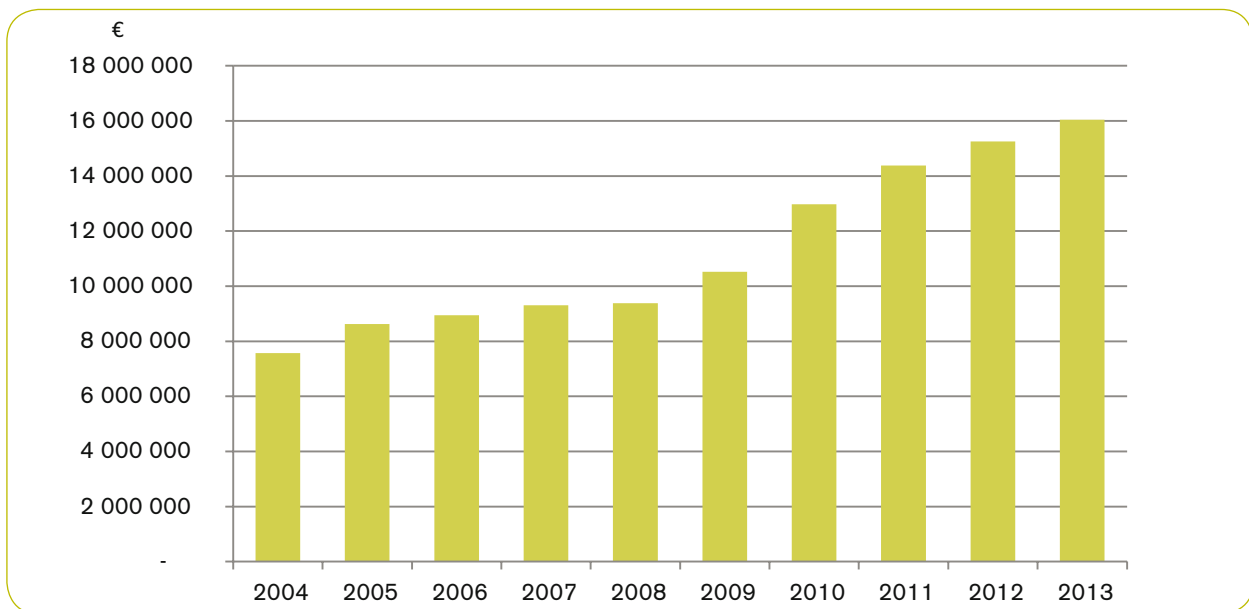
Vuosi	Muut (mm. Tarasti, Kasva Urheilijaksi, Valmentaminen Suomessa)	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	Urheilu-akatemioiden apurahat	Joukkue-palloilu	Muut (Arvokilpailu- ja Euro-Cup-matkat, kisojen tappiontakuu)	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu
2004		622 000	-	-	555 000	789 900	5 860 200	7 573 102
2005		757 000	-	-	1 155 000	833 900	6 878 900	8 622 264
2006		770 000	-	300 000	560 000	833 900	7 343 900	8 943 865
2007		860 000	-	330 000	560 000	860 000	7 893 000	9 302 009
2008		991 500	117 000	330 000	500 000	900 000	8 421 500	9 379 365
2009		1 236 500	155 000	405 000	500 000	1 050 000	9 638 000	10 525 331
2010		1 700 000	260 000	670 000	500 000	1 170 000	12 078 000	12 976 290
2011		1 700 000	260 000	742 000	1 100 000	1 230 000	13 769 000	14 380 079
2012	828 000	1 700 000	260 000	842 000	1 500 000	1 230 000	15 032 000	15 251 522
2013	230 000	1 700 000	800 000	0	1 700 000	1 550 000	16 045 000	16 045 000

Huippu-urheilun määrärahat ovat lisääntyneet jatkuvasti vuodesta 2004 lähtien. Reaaliarvossa mitattuna määrärahat ovat kasvaneet viimeisen 10 vuoden aikana yli kaksinkertaiseksi. Määrärahat kasvoivat maltillisesti vuoteen 2009 asti. Vuosina 2009–2013 määrärahat ovat kasvaneet nopeammin, vuosittain noin miljoonalla eurolla.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) määräraha kasvoi yli 300 000 eurolla vuoteen 2012 verrattuna tuen ollessa 1 550 000 euroa. Ministeriön liikuntatutkimuksen tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin Kilpa- ja huippu-ur-

heilun tutkimuskeskuksen (KIHU) yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2013 Suomen Olympiakomitealle 800 000 euron erillismäärärahan myönnettäväksi edelleen urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koordinoointiin ja kehittämiseen. Urhei-

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

luakatemit ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Suomessa toimii tällä hetkellä 19 urheiluakatemiaa. Kymmenen urheiluakatemiaa on saanut Suomen Olympiakomitean myöntämän huippu-urheiluakatemiasäätöluksen, mikä tarkoittaa sitä, että niille voidaan myöntää ministeriön erillismäärärahaa toimintansa kehittämiseen.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain myöntänyt valtionavustusta Urheilijoiden ammattinedistämissäätiölle (URA). Vuonna 2013 säätiö sai avustusta 135 000 euroa. Urheilijoiden ammatinedistämissäätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Ministeriö myöntää lisäksi Pro Urheilu -tunnustuspalkintoja suomalaisille urheilijoille tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta tai huomattavasta urheilsaavutuksesta. Ensimmäiset Pro Urheilu -palkinnot jaettiin vuonna 2000. Vuodesta 2013 Pro Urheilu-tunnustuspalkinto on voitu myöntää vuosittain olympiavoittajille ottaen huomioon heidän toimeentulomahdollisuutensa. Sitä ei myönnetä alle 60-vuotiaille.

Muutoksella olympiavoittajat halutaan rinnastaa taiteen alan toimijoihin, jotka voivat saada taiteilijaeläkettä. Pro Urheilu tunnustuspalkinto on 20 000 euroa ja vuonna 2013 se myönnettiin neljälle henkilölle.

Taulukossa on nähtävillä myös urheilun arvokilpailuihin, vuosina 2010–2012 toimineelle Huippu-urheilun muutostyöryhmälle sekä muille hankkeille myönnetty valtionavustukset. Muihin hankkeisiin kuuluu muun muassa Valo ry:n nuorten urheilua tukeva Kasva urheilijaksi -palvelukokonaisuus.

9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevissa kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2013 urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahoja sekä valmentajien tukia myönnettiin yhteensä 1,7 miljoonaa euroa.

Suuret 20 000 euron urheilija-apurahat tarkoitettiin kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilijat ovat

olleet viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajiensa finaaleissa ja ei-olympialajeissa MM-kisoissa mitaleilla.

Pienet 10 000 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apuraha voidaan myöntää myös erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, vaikka heillä ei vielä olisikaan menestystä aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa.

Apurahoja harkittaessa on tavoitteena ollut myös nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Lisäksi harkinnassa on kiinnitetty huomiota urheilijan valmentautumisen kokonaisuuteen. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajien erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Lisäksi apurahoja myönnettäessä on käytetty tarveharkintaa niiden urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Vuonna 2013 apuraha myönnettiin kaikkiaan 78 urheilijalle.

Kuviossa 22 on esitetty urheilija-apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2013. Suuria 20 000 euron apurahoja myönnettiin vuonna 2013 yhteensä

20 kappaletta, joista 9 naisurheilijoille ja 11 miesurheilijoille. Pieniä 10 000 euron apurahoja vuonna 2013 myönnettiin 58 kappaletta, joista 19 naisurheilijoille ja 39 miesurheilijoille. Kaikista apurahan saaneista urheilijoista naisia oli 36 prosenttia ja miehiä 64 prosenttia.

Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikölle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2013 Huippu-urheiluyksikölle myönnettiin tähän tarkoitukseen noin 680 000 euroa.

Lähteitä:

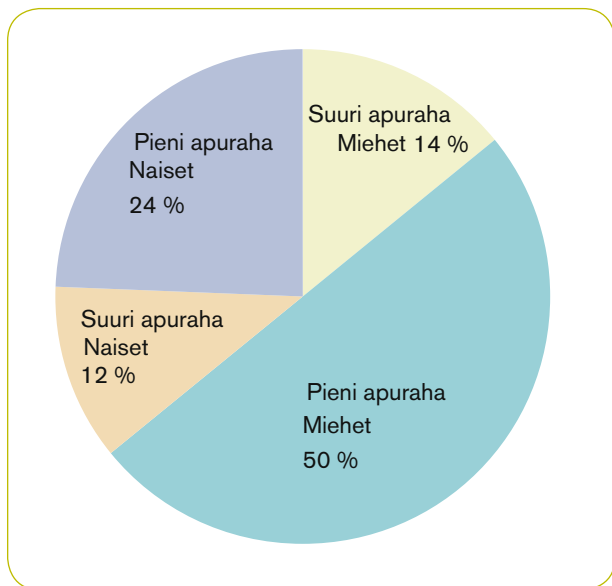
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/olympiakomitea

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/paralympiakomitea

Suomen Olympiakomitea. Tiedote lajiliitoille 15.1.2013 Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>

Kuvio 22. Urheilijoille myönnettyjen apurahojen lukumääräinen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2013.

10 Antidopingtoiminta

Dopingilla tarkoitetaan urheilijan suorituskyvyn parantamista elimistölle vierain keinoin, esimerkiksi käyttämällä kemiallisia aineita tai muita lääketieteellisiä menetelmiä. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Dopingvalvonta turvaa urheilijoiden oikeuden puhtaaseen kilpailuun ja puolustaa urheilun oikeudenmukaisuutta. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö.

Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesäätelyn yhdistelmään. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet keskittyvät ehkäisemään dopingaineiden saatavuutta ja levittämistä sekä ohjaamaan urheilujärjestöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa sekä hallitustenvälisestä antidopingyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säädöstyöstä ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesäätelytoimet kohdistuvat pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry vastaa koko dopingvalvonnasta Suomessa. ADT:n toiminta ja säännöstö pohjautuvat Maailman antidopingsäännöstöön, jonka kanssa Suomen antidopingsäännöstö on yhdenmukainen. Säännöstössä on lueteltu dopingiksi luokiteltavat rikkomukset. Valvonnan lisäksi ADT:n toiminta-alueita ovat koulutus ja kansainvälinen toiminta.

Lajiliitoilla on vastuu kunkin lajin antidopingtyöstä. Antidopingsäännöstön noudattaminen on yksi jär-

jestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan ADT:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Antidopingtyö on lähtökohtaisesti kansainvälinen urheiluyhteistyön ala. Kansainvälisellä toiminnalla pyritään yhtenäistämään eri maiden ja organisaatioiden sääntöjä ja käytäntöjä, kehittämään dopingtestauksen laatua sekä edistämään koulutusta ja viestintää. Suomi osallistuu antidopingtyön kansainväliseen toimintaan aktiivisesti ja keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto, joiden dopingin vastaiset hallitustenväliset yleissopimukset Suomi on allekirjoittanut. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään antidopingyhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA). Lisäksi Suomi on sitoutunut antidopingtyön organisoimiseen Suomessa sekä Euroopan neuvoston Dopingin vastaisen yleissopimuksen (1990) että Unescon antidopingsopimuksen (2007) kautta.

Vuosi 2013 oli aktiivinen kansainvälisessä antidopingyhteistyössä. Marraskuussa Etelä-Afrikan Johannesburgissa järjestetyssä Maailman antidopingkonferenssissa hyväksyttiin uusi antidopingsäännöstö, joka astuu voimaan vuoden 2015 alussa. Säännöstön hyväksymistä edelsi aktiivinen Euroopan alueen koordinatio Euroopan neuvoston ja EU:n piirissä.

10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan

Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Suomen ADT ry:lle 2,9 miljoonan euron toiminta-avustuksen käytettäväksi antidopingtoimintaan. Tämän lisäksi erityisavustuksia on myönnetty ADT:lle tietohallinnon kehittämiseen 20 000 euroa, lajiliittojen antidopingtyön edistämiseen ja arviointiin 40 000 euroa, sekä antidopingtyön kehittämiseen kuntokeskuksissa kuntoilijaviitekehityksessä niin ikään 40 000 euroa.

Taulukossa 55 ja kuviossa 23 on esitetty antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2004–2013. Antidopingtoimikunnalle myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2004 indeksikorjattu toiminta-avustus oli noin 1,6 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2013 oli 2 900 000 euroa. Toiminta-avustuksensa lisäksi toimikunta on vuosittain saanut erityisavustuksia muun muassa testauslaitteiden hankintoihin, tiedustustyöhön sekä erilaisiin projekteihin.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä

mahdollinen muutoksenhaku. ADT, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2013 dopingtestejä Suo-messa ja ulkomailla yhteensä 3294 kappaletta. Testeistä 2877 oli ADT:n kansallisen testausohjelman testejä, Wada suoritti 410 testiä ja kansallisen lajiliiton pyynnöstä ADT teki 7 dopingtestiä. Taulukossa 56 esitetään vuoden 2013 Suomen ADT ry:n, kansallisten lajiliittojen sekä kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 57 esitetään Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit vuonna 2013 lajeittain jaoteltuna.

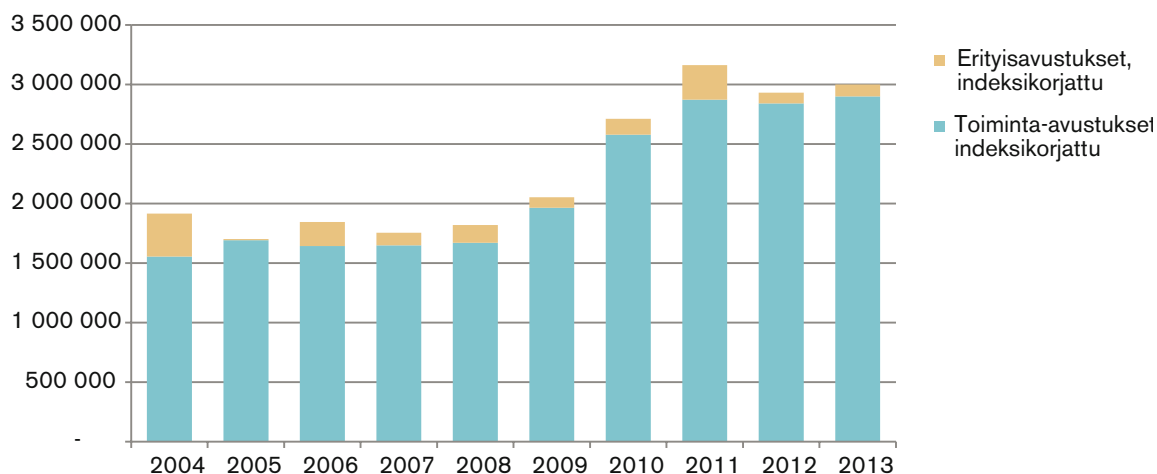
ADT:n testimäärät ovat viimeisen kahdeksan vuoden aikana kasvaneet 60 prosentilla ja ministeriön myöntämä avustus 63 prosentilla. Dopingrikkomusten määrä on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana viiden ja kolmentoista rikkomuksen välillä. Vuonna 2013 ADT:n kansallisessa dopingtestausohjelmassa dopingrikkomuksia havaittiin kymmenen kappaletta. Kuviossa 24 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön avustuksien kehittymisen vuosina 2004–2013.

Taulukko 55. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2004–2013* (€, indeksikorjattu JMHI 2000=100).

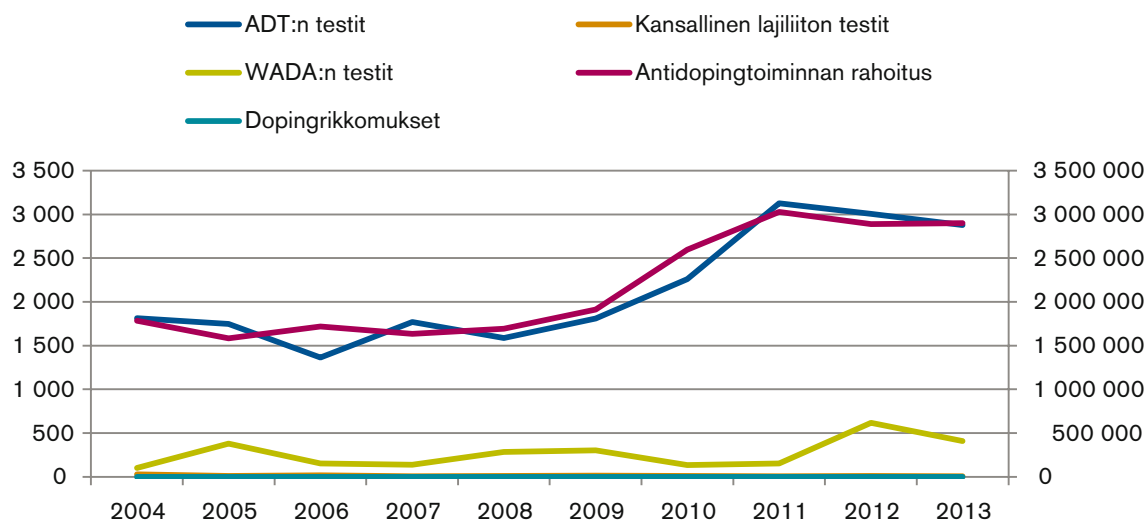
Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erityisavustukset	Erityisavustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2004	1 204 000	1 555 922	278 700	360 162	1 482 700	1 916 084
2005	1 350 000	1 692 139	8 000	10 027	1 358 000	1 702 167
2006	1 350 000	1 644 115	164 700	200 582	1 514 700	1 844 697
2007	1 400 000	1 649 919	90 000	106 066	1 490 000	1 755 985
2008	1 500 000	1 670 611	134 000	149 241	1 634 000	1 819 852
2009	1 800 000	1 965 719	80 000	87 365	1 880 000	2 053 084
2010	2 400 000	2 578 498	125 000	134 297	2 525 000	2 712 795
2011	2 750 000	2 872 047	278 000	290 338	3 028 000	3 162 385
2012	2 800 000	2 840 890	90 000	91 314	2 890 000	2 930 204
2013	2 900 000	2 900 000	100 000	100 000	3 000 000	3 000 000

Taulukko 56. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit 2013

	ADT	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto/ WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1453	0	165	1618
Kilpailutestit	1424	7	245	1676
Testejä yhteensä	2877	7	410	3294

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2004–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2004–2013. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2013.

Laji	Testimäärä
Alppihiihto	27
Amerikkalainen jalkapallo	137
Ampumahiihto	34
Fitness	57
jalkapallo	160
Judo	30
Jääkiekko	233
Jääpallo	24
Koripallo	110
Käsipallo	69
Lentopallo	114
Maastohiihto	158
Mäkihyppy	32
Nyrkkeily	37
Paini	82
Painonnosto	80
Pesäpallo	37
Pikaluistelu	44
Pyöräily	74
Ratamelonta	28
Salibandy	137
Soutu	30
Suunnistus	36
Taekwondo	22
Telinevoimistelu	22
Triathlon	47
Uinti	59
Vammaisurheilu	31
Vapaaottelu	21
Voimanosto	175
Voimapunnerrus	38
Yhdistetty	33
Yleisurheilu	188
Yhteensä	2406
Muut joukkuelajit	109
Muut yksilölajit	362
Kaikki yhteensä	2877

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Antidopingtyö ja keskustelu dopingaineista ovat keskittyneet pitkälti huippu-urheiluun. Dopingin on todettu olevan ongelma kuitenkin myös huippu-urheilun ulkopuolella. Suomessa arvioidaan olevan useita tuhansia dopingaineiden aktiivikäyttäjiä.

Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 2009 yhteisrahoitteisen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuvan terveysneuvontapalvelun Dopinglinkin, jota toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki -palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla puolueetonta ja tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivuston tietosisällön, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla. Palvelun käyttö on kasvanut vuosi vuodelta. Vuonna 2013 Dopinglinkin sivustolla oli käyntejä yhteensä yli 70 000.

Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping on noussut keskusteluun myös kansainvälisen antidopingyhteistyön piirissä. EU:n neuvoston urheilutyöryhmän alaisessa antidopingalatyöryhmässä laadittiin vuonna 2013 esitys suosituksiksi kuntodopingin ehkäisystä Euroopan unionissa.

Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö koordinoi viranomaisyhteistyötä dopingaineiden käytön ehkäisemiseksi. Viranomaisyhteistyön tavoitteena on muun muassa käydä keskustelua aiheeseen liittyvän lainsäädännön ajantasaisuudesta.

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping. Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>

Dopinglinkki -verkkopalvelu. www.dopinglinkki.fi

A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutus selvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013

11 Terveyttä edistävä liikunta

Keskeinen liikuntapolitiikan tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen liikunnan avulla. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen on vuosittain varattu oma määrärahan- sa valtion liikuntabudjetista. Määräraha jakautuu ter- veyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan ohjelman hankeavustuksiin sekä Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman tukeen. Vuonna 2013 liikuntamäärära- hoista osoitettiin yhteensä 3,8 miljoonaa euroa ter- veyttä edistävän liikunnan kehittämiseen. Summasta 2,3 miljoonaa euroa ohjattiin KKI -ohjelmaan ja 1,5 miljoonaa euroa terveysliikunnan ohjelmaan. Terve- yttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2004–2013 on esitetty kuviossa 25.

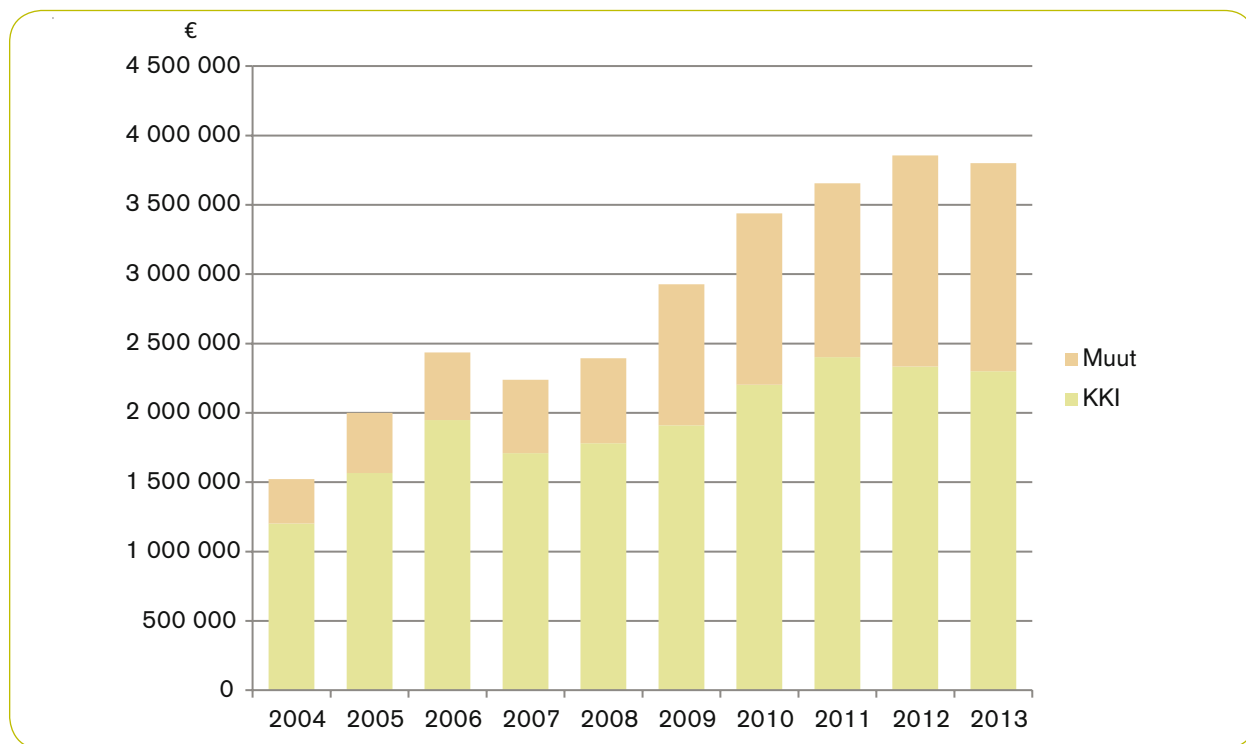
Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen ope- tus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysminis- teriön rahoittama toimintaohjelma, jossa mukana ovat liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö sekä Metsähallitus. Ohjelman toteuttamisesta vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, mutta paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman tavoitteena on arkisen liikkumisen, liikunnan harrastamisen ja terveellisten ruokailutottumusten sekä arkiliikkumista suosivan ympäristön avulla lisätä työikäisten ja juuri eläkkeelle siirtyneiden terveyttä ja hyvinvointia. KKI -ohjelma tukee näitä tavoitteita muun muassa jaka-

malla taloudellista tukea liikunnan paikallishankkeille, järjestämällä tapahtumia, koulutuksia ja kampanjoita sekä julkaisemalla materiaaleja. Vuonna 2013 KKI -ohjelman painopistealueina olivat painonhallintaan liittyvät liikunta- ja ravitsemusmallit sekä fyysisesti huonokuntoiset miehet. Ohjelma toimii aktiivisesti laajassa verkostossa, joka tukee työyhteisöjen hyvin- vointiohjelmien kehittämistä niin, että niissä huomi- oidaan terveelliset elämäntavat, kuten riittävä liikunta ja oikeat ravitsemustottumukset.

Vuosi 2013 oli KKI -ohjelman neljännen viisivuo- tiskauden (2010–2014) neljäs vuosi. Hanketukihake- muksia ohjelmalle tuli yhteensä 336 kappaletta, joista tukea myönnettiin 210 hankkeelle yhteensä 750 000 euroa. Pitkäjänteiseen toimintamallien kehittämiseen tarkoitettua kehittämishanketukea myönnettiin kai- kille tukea hakeneille 19 hankkeelle yhteensä 339 000 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan avustuksia liikunta- lain (1054/1998) 9 § nojalla. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämisen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia koko elämänkaaren mit- taisen liikunnan, arkiliikunnan, työyhteisöliikunnan, opiskelija-liikunnan sekä harrastusmahdollisuuksien tasa-arvon edistämisestä aikuisväestön keskuudessa. Pää tavoitteena on lisätä suomalaisen aikuisväestön liikkumista terveysliikuntasuositusten mukaiseksi, erityisesti ei lainkaan tai vähän liikkuvien ihmisten keskuudessa

Kuvio 25. Terveystä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnetty määrärahat vuosina 2004–2013, indeksi-korjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 58. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2012–2013, indeksikorjaamaton.

Hanketyyppi	2011			2012			2013		
	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €
Kunta	12	12	357 000	19	17	442 500	18	11	250 000
Erityisliikunta-järjestö	8	7	167 000	10	8	224 500	7	7	265 000
Valtakunnallinen liikuntajärjestö	3	2	95 000	8	8	298 000	8	2	260 000
Alueellinen liikuntajärjestö	3	3	140 000	4	4	155 000	4	4	100 000
Lajiliitto	3	3	125 000	0	0	0	1	1	70 000
Muu järjestö tai säätiö	11	8	211 000	13	7	275 000	18	10	400 000
Yliopisto	1	1	20 000	1	1	25 000	8	6	145 000
Yhteensä	41	36	1 115 000	55	45	1 420 000	64	41	1 490 000

Vuonna 2013 terveystoiminnan ohjelman puitteissa myönnettiin 1 490 000 euroa hankeavustuksia yhteensä 41 hankkeelle. Myönnetty hankeavustukset vaihtelivat 10 000–200 000 euron välillä. Taulukossa 58 esitetään hakijatyypeittäin terveystoiminnan ohjelman hankeavustuksia hakeneiden ja saaneiden lukumäärät sekä myönnetty avustussummat vuosina 2012–2013. Terveystoiminnan ohjelman kautta avustusta saaneet kuntien 11 hanketta on lueteltu luvussa 3.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveystoiministeriö julkaisivat syksyllä 2013 ”Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.” Linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämiseksi valittiin neljä painopistealuetta:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämäntavassa
2. Liikunnan lisääminen elämäntavassa
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö.

Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2008–2013.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö.

Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveystoiministeriön julkaisu 2013:10

12 Lasten ja nuorten liikunta

Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen varataan vuosittain oma määrärahasa valtion liikuntabudjetista. Määrärahalla rahoitetaan muun muassa vuonna 1999 alkunsa saanutta lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa. Ohjelman neljännessä vaiheessa vuosina 2012–2015 toteutetaan hallitusohjelman linjauksia koko elämän-kaaren mittaisen liikunnan sekä harrastusmahdollisuuksien tasa-arvon edistämisestä lasten ja nuorten keskuudessa. Ohjelman päätavoitteena on lisätä lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrää suositusten mukaiseksi. Painopisteinä kuluvalle ohjelmakaudella ovat toimintakulttuurin liikunnallistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluympäristössä, omatoimisen ja arkiliikunnan edistäminen sekä vanhempien ja perheiden tukeminen liikunnallisen elämäntavan muodostumisessa.

Syksyllä 2013 valmistunut terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa linjaava julkaisu ”Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020” – muodostaa keskeisen viitekehyksen myös lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseksi ja avustuspoliitikalle vuoteen 2020 asti.

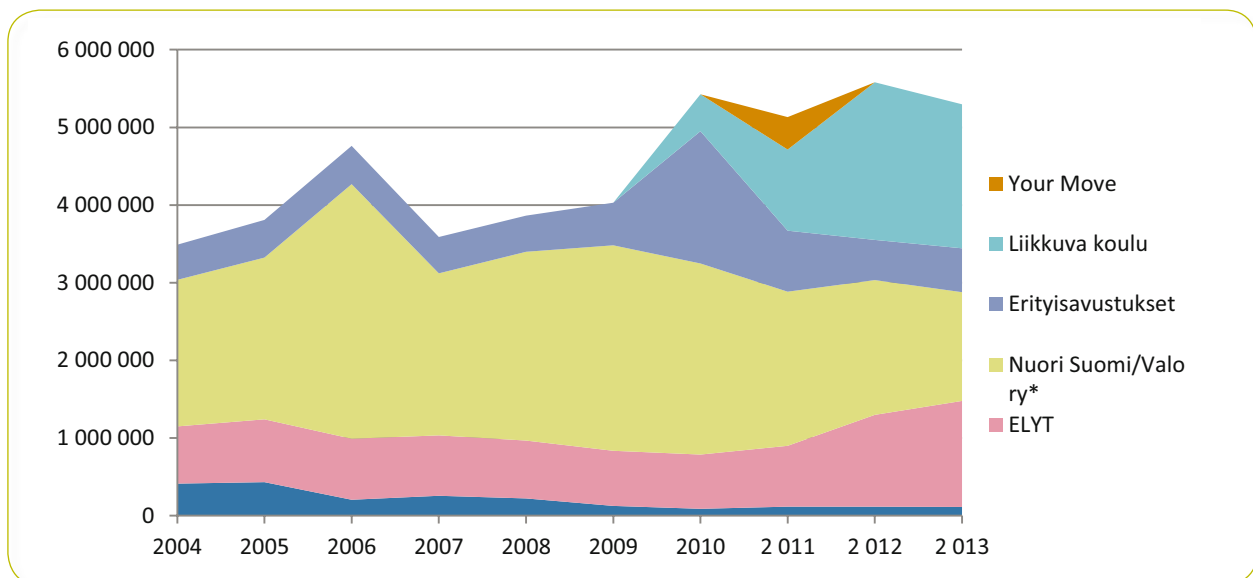
Vuonna 2013 lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen kohdistettiin valtion liikuntamäärärahoista yhteensä 5,3 miljoonaa euroa, mikä on rahan reaaliarvossa mitattuna noin 300 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2012. Verrattuna vuoteen 2004 määrärahat ovat kuitenkin lähes kaksinkertaistuneet. Suurin osa määrärahaa osoitettiin Valtakunnallinen liikunta- ja

urheiluorganisaatio Valo ry:lle, joka sai valtionavustusta yhteensä 1 400 000 euroa. Lisäksi Valo ry:lle osoitettiin Liikkuva koulu – hankkeen momentilta 350 000 euroa kunta- ja koulukohtaisen kehittämistyön tukemiseen.

ELY-keskuksille osoitettiin 1 365 000 euroa jaettavaksi edelleen paikallisiin lasten ja nuorten kehittämiss-hankkeisiin. Liikunnan aluejärjestöille kohdennettiin avustuksia yhteensä 113 000 euroa. Yksittäisiin lasten ja nuorten liikuntaohjelman hankkeisiin kohdennettiin yhteensä 565 000 euroa. Kuviossa 26 on esitetty lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2004–2013.

Vuonna 2010 käynnistyi Liikkuva koulu –hanke, jonka tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä kaikissa peruskouluissa. Hanke on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama, Opetushallituksen, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä toteutettava ohjelma, joka kuuluu hallitusohjelmaan. Hanke käynnistyi pilottivaiheella (2010–2012), jonka päättyessä liikkuvia kouluja oli yhteensä 45 kappaletta. Ohjelma laajentui vuonna 2013 voimakkaasti: Liikkuvia kouluja oli vuoden 2013 lopussa noin 500 kappaletta.

Vuonna 2013 Liikkuva koulu –hankkeelle osoitettiin 1,9 miljoonaa euroa veikkausvoittovaroista. Summa oli samaa tasoa edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta myönnetään vuosittain paikallisasustuksia hyvien käytäntöjen levittämiseen kouluympäristössä.

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetyt avustukset vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Lähteitä:

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiantkäsittelyjärjestelmä.

Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>

Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla:

http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta. Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt viime vuosien aikana huomattavasti ja maahanmuuttajien kotouttamisesta on siten tullut merkittävä yhteiskunnallinen kysymys. Maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan onkin osoitettu erityishuomiota myös valtion liikuntabudjetissa vuodesta 2011 alkaen.

Suuri osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria. Kuten kantaväestön, myös maahanmuuttajataustaisten keskuudessa liikunta on suosittu harrastus. Liikunnan positiiviset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset tukevat kotoutumisprosessia sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat kuitenkin tutkimusten mukaan selvästi kantasuomalaisten liikkumisesta etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikuntaaktiivisuuden osalta.

Vuonna 2010 laadittiin opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi yhteistyössä muun sivistys- ja kulttuuritoimen kanssa. Kehittämisohjelma korostaa maahanmuuttajien osallistumista liikuntatoimintaan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa inklusioperiaatteen mukaisesti, jolloin maahanmuuttajien liikunnan edistäminen tulee huomioida muuhun liikuntajärjestelmään integroituneena toimintana. Tavoitteena ovat yhteisen ja kaikille avoimen liikuntakulttuurin edistäminen, yhdenvertaisuus liikuntapalvelujen saatavuudessa sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. Kehittämissuunnitelman tavoitteita toteutetaan osana muuta liikuntapolitiikkaa sekä erityistoimenpitein.

Kuntien liikuntapalveluiden tulisi tavoittaa erikikäiset maahanmuuttajaryhmät riippumatta kieli- ja kulttuu-rierioista johtuvista kynnyksistä osallistua toimintaan. Suomen kunnilla oli vuosina 2011–2013 mahdollisuus hakea opetus- ja kulttuuriministeriön osoittamaa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) myön-tämää kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Avustuksella on tuettu toimintaa, jonka tavoitteena on maahanmuuttajien osallistuminen koko väestölle tarkoitettuun liikuntaan. Avustusten myöntämisessä painotus vuosina 2011–2013 oli maahanmuuttajataustaisissa lapsissa ja nuorissa, jolla tarkoitetaan alle 29-vuotiaiden ikäryhmää.

Avustusta jaettiin kolmen vuoden aikana yhteensä 2 537 020 euroa 40 kunnalle. Hankekokonaisuuden seuranta on tehty LIKES – tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta yhteensä 1,1 miljoonaa euroa. Avustus jakautui yhteensä 33 hankkeelle. ELY -keskuksista suurin tuensaaja oli Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jolle myönnettiin noin 1,3 miljoonan euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Taulukossa 59 on esitetty Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2011–2013.

Taulukko 59. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetyt avustukset vuosina 2011–2013, indeksikorjaamaton

	2011	2012	2013	Yhteensä
Haettu avustus, €	700 000	1 100 000	1 100 000	2 900 000
Myönnetty avustus, €	500 020	937 000	1 100 000	2 537 020
Hakemukset, kpl	25	29	34	88
Avustusta saaneet hankkeet, kpl	18	28	33	43
Uudet hankkeet	-	14	11	-

Lähteet:

Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla –
Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta
2011–2013

LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Maijala

Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi
liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita
ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>

Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ-
ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja.
38/2013 Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf

Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka
Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys
maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4
(2) 2010, 203–235

14 Seuratoiminnan kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut tukea urheiluseuroille veikkausvoittovaroista vuodesta 1999 lähtien. Kokonaisuutena tukea on myönnetty 14 vuoden aikana lähes 21 miljoonaa euroa. Tuki kanavoitiin seuroille vuoteen 2009 asti Nuori Suomi ry:n kautta. Vuonna 2009 tukea myönnettiin ensimmäisen kerran päätoimisten työntekijöiden palkkaamiseen. Vuosina 2009–2012 haku- ja jakoprosessista vastasivat yhdessä Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU), Nuori Suomi ry ja Kuntoliikuntaliitto ry. Vuodesta 2013 seuratoiminnan kehittämistuen jakaminen on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön vastuulla.

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu urheilu- ja liikuntaseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Seuratuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään ja uudistetaan perustointia, sekä mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Seuratuen avulla vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja tuetaan seurojen

tekemää vapaaehtoistyötä. Seuratuen avulla edistetään monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain (1054/1998) 9 §:n nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Seuratuen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä edistetään matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämistä ja toimenpiteitä.

Seuratoiminnan kehittämistukeen (Seuratuki) myönnettiin vuonna 2013 yhteensä 3 850 000 euroa. Myönteisen tukipäätöksen sai 309 hakijaa, mikä on noin neljäsosa kaikista hakijoista. Taulukossa 60 esitetään haettujen ja myönnettyjen seuratukien määrät vuonna 2013.

Taulukko 60. Seuratukihakemukset sekä myönnetyt tuet vuonna 2013.

Vuosi	Hakemukset, kpl	Myönnöt, kpl	Hakumäärä, €	Myönnöt, €	Seuroja tuen piirissä	Toiminnalliset	Palkkaus	Jatko-hankeet
2013	1 205	309	19 300 000	3 850 000	388	188	121	-

Lähteet:

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi

15 Erityisliikunta

Erityisliikunta on tarkoitettu henkilöille, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan vamman, sairauden, korkean iän, muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteensa vuoksi. Väestöstä noin neljäsosalla on liikunnassa erityistarpeita, jotka johtuvat toimintakyvyn rajoituksista. Osa heistä käyttää yleisiä liikuntapalveluja, osa tarvitsee kohderyhmän tarpeet huomioivaa soveltavaa liikuntaa, jossa vaaditaan erityisosaamista. Nykyisin ohjatussa erityisliikunnassa arvioidaan olevan mukana noin 250 000 henkilöä.

Erityisryhmille soveltuvaa liikuntatoimintaa järjestävät etenkin kunnat, erityisryhmien liikuntajärjestöt, sosiaali- ja terveydenhuollon laitokset sekä koulut. Myös lajiliitot ja urheiluseurat osallistuvat erityisliikunnan järjestämiseen tekemällä yhteistyötä edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Keskeinen tekijä erityisryhmien liikuntaa järjestettäessä on liikuntatilojen ja liikuntaympäristöjen esteettömyys, missä kunnilla on keskeinen rooli. Kuntien velvollisuus luoda edellytyksiä erityisliikunnalle on sisällytetty liikuntalakiin (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”. Suomen kunnissa työskentelevien erityisliikuntaohjaajien määrä on hiekan yli 100 työntekijää.

Valtion liikuntaneuvoston alaisuudessa toimii erityisryhmien liikunnan jaosto liikuntalain säädöksen mukaisesti. Jaosto on liikunnan asiantuntijaelin vam-

maisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Erityisliikunnan jaoston tehtävänä on tehdä esityksiä, aloitteita ja kehittämiselvityksiä erityisliikunnan alalta, antaa erityisliikuntaan liittyviä lausuntoja, järjestää koulutustilaisuuksia alan yhteisöjen kanssa sekä vastata koulutuksen yhteensovittamisesta, osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön, toimia tiedonvälittäjänä eri hallintokuntien ja alan toimijoiden välillä sekä edistää erityisliikuntaa kunnissa, järjestöissä ja laitoksissa. Soveltavaa liikuntaa eri erityisryhmille on kehitetty suunnitelmallisesti noin 30 vuoden ajan ja erityisliikunnan jaosto on toiminut ministeriössä vuodesta 1988 lähtien.

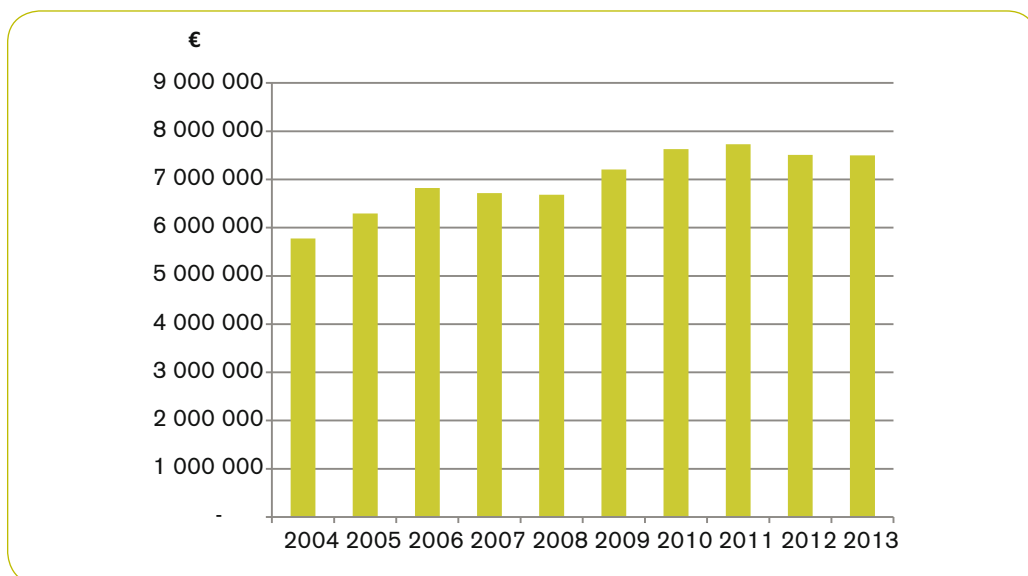
Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelmassa vuosille 2011–2015 määritellään kauden tavoitteet sekä niihin liittyvät konkreettiset kehittämistoimenpiteet. Jaoston keskeisenä päämääränä on lisätä liikunnan päätöksentekijöiden, toiminnan järjestäjien ja väestön tietoisuutta soveltavan liikunnan toiminnoista sekä kaikille avoimesta liikunnasta. Lisäksi edistetään erityistarpeita liikunnassa omaavien henkilöiden liikuntaharrastusmahdollisuuksia.

Erityisliikunnalla ei ole valtion liikuntabudjetissa omaa momenttiaan, vaan sen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaottelun kohtiin. Määrärahoja erityisliikunnalle ohjautuu muun muassa kuntien liikuntatoimen valtionosuuksien, terveyttä edistävän liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämisrahojen sekä liikuntajärjestöjen, liikuntatieteellisen tutkimuksen ja liikunnan koulutuskeskusten avustusten kautta. Erityisliikunnan kokonaismäärärahat vuonna 2013 olivat noin 7,5 miljoonaa euroa, josta kuntien vastaama

osuus oli 2,4 miljoonaa euroa. Kuviossa 27 on esitetty erityisliikunnalle myönnetyn kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2004–2013.

Valtakunnallisten erityisliikuntajärjestöjen osuus erityisliikunnan kokonaismäärärahoista vuonna 2013 oli noin 4,3 miljoonaa euroa, mikä sisältää sekä Paralympiakomitean että 11 muun erityisliikuntajärjestön toiminta-avustukset, vammaisurheilijoiden apurahat sekä erilaisiin hankkeisiin tarkoitetut erityisavustukset. Tämän lisäksi lajiliittojen toteuttama erityisliikunta huomioidaan korottavana tekijänä niiden toiminta-avustuksia tarkistettaessa. Liikunta- ja erityisliikuntajärjestöjen valtionavustuksia käsitellään tarkemmin luvussa 6. Valtionavustuksia erityisliikunnan hankkeisiin myönnettiin myös useille kunnille ja muille järjestöille.

Vuonna 2013 erityisliikuntaan liittyviin tutkimushankkeisiin myönnettiin valtionavustusta noin 200 000 euroa, mikä on saman verran kuin vuotta aiemmin. Avustuksissa erityisliikunnan tutkimushankkeisiin on kuitenkin ollut huomattavaa vuosittaista vaihtelua. Tuettuja tutkimushankkeita oli 5 kappaletta. Muihin kohteisiin, kuten erityisliikunnan julkaisuihin, kansainväliseen yhteistyöhön, hallintoon ja kehittämishankkeisiin käytettiin yhteensä 600 000 euroa. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimusavustukset ja muut rahoituskohteet vuosina 2005–2013 on esitetty taulukossa 60.

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2004–2013, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 61. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2006–2013 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Hakija	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Erityisliikuntajärjestöt	3 299 838	3 341 221	3 603 817	3 867 747	4 281 961	4 261 320	4 300 000
Erityisliikunnan tutkimus	471 405	556 870	655 240	752 062	417 752	202 920	200 000
Muut kohteet	589 257	556 870	546 033	644 624	522 190	608 760	600 000
Yhteensä	4 360 501	4 454 962	4 805 090	5 264 433	5 221 904	5 073 000	5 100 000

Lähteitä:

Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta

Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news

16 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (1998/1054) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto nimittää eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella.

Liikuntalaissa liikuntaneuvostolle on määritelty liikuntapolitiikan, erityisryhmien liikunnan ja liikuntatieteen jaostot. Lisäksi neuvostolla voi olla muita jaostoja. Toimikaudella 2011–2015 on toiminut rakentamisjaosto. Liikuntapolitiikan jaosto valmistelee valtion liikuntaneuvoston käsittelyyn tulevia asioita ja valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusten arviointityötä. Erityisryhmien liikunnan jaosto toimii liikunnan asiantuntijaelimenä vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Liikuntatieteen jaosto antaa lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle liikuntatieteelliseen tutkimukseen, liikuntalääketieteelliseen toimintaan ja tiedonvälitykseen myönnettävistä valtionavustuksista suoraan ministeriölle. Vuonna 2013 uudet liikuntatieteelliset projektihakemukset arvioitiin tieteellisen tason osalta Suomen Akatemiassa, minkä pohjalta liikuntatieteen jaosto antoi lausunnon hakemuksista. Rakentamisjaosto valmisteli Rakentamisen Suunta-asiakirjaa vuoden 2013 aikana.

Vuonna 2013 liikuntaneuvosto antoi lakisääteiset lausuntonsa liikuntatoimen talousarviosta ja toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Näiden lisäksi neuvosto lausui liikuntajärjestöjen valtionavustuskelpoisuudesta

ja toiminta-avustuksista, liikuntapaikkarakentamisen avustuksista ja liikuntakulttuurin ja urheilun ansioristien ja -mitalien jakamisesta.

Lakisääteisten lausuntojen lisäksi liikuntaneuvosto antoi vuonna 2013 lausunnon varhaiskasvatuslaista ja huippu-urheilun kehittämisestä. Lokakuussa opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja valtion liikunta-neuvosto allekirjoittivat sopimuksen uudesta peruskoululaisten fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmästä. Järjestelmä tulee osaksi perusopetuksen uusia opetussuunnitelman perusteita, jotka otetaan käyttöön vuonna 2016. Move!-mittaukset tullaan tuolloin pitämään kaikille 5. ja 8. luokkien oppilaille. Toimintakykyä mitataan tehtävillä, jotka kertovat lasten ja nuorten kyvystä selvitä arkipäivän fyysisistä haasteista.

Joulukuussa 2013 liikuntaneuvosto julkaisi arvioinnin hallituskauden 2007–2011 liikuntatoimen kasvaneiden määrärahojen (+42 %) vaikutuksista ja tuloksista. Kasvaneita resursseja kohdennettiin erityisesti liikunnan kansalaistoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen ja huippu-urheiluun. Uusina avauksina valtio käynnisti tukimuodot urheiluseuroille, maahanmuuttajien liikuntaan sekä Liikkuva koulu hankkeeseen. Antidopingtyön resursointia kasvatettiin voimakkaasti ja sitä kautta dopingtestien määrä kaksinkertaistui tarkastelujaksolla

1 500:sta 3 000:een. Huippu-urheilussa toteutettiin vuosia kestänyt muutostyö. Nuorten työllisyyttä tuettiin lisätalousarvion 7,5 miljoonan euron määrärahalla. Liikunnan hankerahoitusta kasvatettiin noin 60 prosenttia.

Tulokset osoittavat, että liikunta vapaa-ajanharrastuksena on lisännyt lievästi suosiotaan ja seuratoimintaan osallistuu yhä useampi alle 14-vuotias. Sen sijaan nykykeinot eivät tavoita vähän liikkuvia. Väestön fyysinen aktiivisuus kokonaisuudessaan on huolestuttavalla tasolla ja kansalaisten fyysinen kunto on keskimäärin heikentynyt. Myös huippu-urheilumenestys perinteisissä olympialajeissa on aallonpohjassa. Länsimainen elämäntapa on dramaattisesti vähentänyt väestön fyysistä aktiivisuutta. Arviointi vahvistaa näkemystä siitä, että liikuntatoimi yksin on voimaton muuttamaan väestön liikunta-aktiivisuutta suositusten mukaiseksi.

Vuonna 2013 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa veikkausvoittovaroista. Liikuntaneuvostolla on oman julkaisusarjansa, jossa julkaistiin kahdeksan julkaisua. Lisäksi neuvostolla on internetsivut osoitteessa www.liikuntaneuvosto.fi.

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla:

www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011.

Saatavilla: <http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/>

[Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf](#)

Lähteet

- A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
 Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
 Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.
 Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
 Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori. Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
 Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi
 Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf
 Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news
 European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>
 International Floorball Federation. Saatavilla: <http://www.floorball.org/>
 Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
 Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>
 Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013 Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
 Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisuja 2010:15. Helsinki: Opetusministeriö.
 Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.
 Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
 Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
 Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheilu-seuroissa. Valtionliikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
 Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>
 Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf
 Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2008–2013.
 Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
 Liikunta-asetus 18.12.1998/1055.
 Liikuntalaki 18.12.1998/1054. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>
 Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. Helsinki: Opetus-ministeriö.
 Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
 LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Majjala. Kehittämishohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
 Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
 LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarat. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/veikkausvoittovarat/?lang=fi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2013. Oppaat ja käsikirjat 2013:2.

Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/148608_Opetus-ja_kulttuuritoimen_rahoitus_2013.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/?lang=fi

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping. Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/olympiakomitea

Suomen Olympiakomitea. Tiedote lajiliitoille 15.1.2013

Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2013. Saatavilla: http://www.sport.fi/kirjasto/teos/suomen-olympiakomitean-vuosikertomus_2013

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: www.sport.fi/paralympiakomitea

The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2013. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2001–2009. Helsinki

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki:

Opetusministeriö.

Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja hyödyntämiseksi. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm18.pdf?lang=fi>

Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston toimintakertomus kaudelta 2007–2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2013. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2014. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpäätös

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

Vuoden 2013 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013.

Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet
Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-325-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (PDF)